

**university of
 groningen**

**faculty of behavioural
 and social sciences**

**De onbedoelde slachtoffers van detentie: een kwalitatief
 onderzoek naar de implementatie en ontwikkeling van de
 Gezinsbenadering binnen Justitieel Complex Zaanstad**

The Unintended Victims of Detention: A Qualitative Study on the Implementation and Development
 of the Family Approach within the Judicial Complex Zaanstad

Eva Romp
S4124901

Masterthesis

Begeleider: dr. Prof. R. Veenstra

Referent: dr. M. van Gerner-Haan

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Master Sociologie, Criminaliteit en Veiligheid

19 september 2024

Samenvatting

Deze scriptie onderzoekt de implementatie en ontwikkeling van de Gezinsbenadering in Justitieel Complex Zaanstad, met de focus op de ervaringen, wensen en behoeften van betrokkenen. De Gezinsbenadering richt zich op het ondersteunen van gezinnen waarbij een ouder in detentie zit, met als doel de negatieve gevolgen van detentie voor kinderen te beperken en het terugdringen van recidive van de ouder. Kinderen met een ouder in detentie hebben een verhoogde kans op gedragsproblematiek, transgenerationale criminaliteit en emotionele schade. Door ondersteuning van ouders in detentie hoopt de Gezinsbenadering ook de recidivekans van ouders terug te dringen. In Nederland ontbreekt landelijk beleid om gezinnen waarvan een ouder in detentie verblijft te ondersteunen. Dit onderzoek is onderdeel van het project ‘Gezinsbenadering in de Nederlandse penitentiaire inrichting’ en is een vooronderzoek naar de implementatie van de Gezinsbenadering in het Justitieel Complex Zaanstad. De onderzoeksvraag luidt: *Wat zijn de wensen en behoeften rondom de ontwikkeling en implementatie van de Gezinsbenadering binnen Justitieel Complex Zaanstad, en welke bevorderingen of belemmeringen komen hierbij naar voren?* Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij 19 semigestructureerde interviews zijn afgenomen met vijf betrokken doelgroepen: vaders in detentie, moeders/verzorgers, kinderen, interne en externe professionals. Daarnaast zijn er twee werkgroepen georganiseerd, waaruit waardevolle gegevens zijn verkregen door middel van observaties. De data is geanalyseerd middels een thematische analyse. De bevindingen van deze studie laten zien dat er vier thema’s zijn die essentieel blijken voor de implementatie en ontwikkeling van de Gezinsbenadering, namelijk samenwerking met ketenpartners, beleidsontwikkeling en draagvlak, de invulling van betekenisvol gezinscontact, en de ondersteuning van gezinnen vanuit de gevangenis. De wensen en behoeften van vaders, moeders en kinderen liggen vooral bij het intensiveren van betekenisvol gezinscontact, waarbij de wensen en behoeften van interne en externe professionals zich focussen op beleid en samenwerking. De implementatie van de vier thema’s kan echter worden belemmerd door factoren zoals beperkingen bij informatiedeling van ketenpartners door juridische privacywetgeving, veiligheidsoverwegingen, personeelstekort, beperkte financiën en beperkte ruimte voor gezinsbezoeken. Ondanks deze belemmeringen zijn alle betrokken doelgroepen enthousiast over de Gezinsbenadering en zien zij het uiteindelijke doel van het bevorderen van het gezinscontact als waardevol en noodzakelijk. De bevindingen uit deze studie benadrukken het belang van het ontwikkelen van gezinsondersteuning gericht op het verbeteren van gezinsrelaties binnen het gevangeniswezen. Dit is essentieel om kinderen geen slachtoffer te laten worden van de detentie van hun ouder.

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt mijn masterthesis ter afronding van de master Sociologie, Criminaliteit en Veiligheid aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tijdens mijn stage bij het Lectoraat Verslavingskunde en Forensische Zorg kreeg ik de kans om de academische kennis uit deze master in de praktijk toe te passen. Met veel genoegen heb ik mogen bijdragen aan de maatschappelijke vraagstukken die binnen dit lectoraat centraal staan. Binnen deze stageplek mocht ik mijn masterthesis schrijven over de Gezinsbenadering, waarbij de focus ligt op onderzoek naar kinderen met een ouder in detentie.

Voor de totstandkoming van deze thesis wil ik allereerst alle participanten van dit onderzoek bedanken voor het delen van hun persoonlijke ervaringen en verhalen. Ook wil ik mijn dank uitspreken aan de medewerkers van Justitieel Complex Zaanstad voor de prettige samenwerking en de geboden mogelijkheden. In het bijzonder wil ik mijn externe begeleiders, Petrick Glasbergen en Simon Venema, bedanken voor hun ondersteuning gedurende het gehele proces en voor de fijne samenwerking.

Daarnaast wil ik mijn scriptiebegeleider, René Veenstra, hartelijk danken voor zijn waardevolle feedback en begeleiding. Tevens wil ik mijn referent, Marieke Haan, bedanken voor haar inzichten en waardevolle feedback.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Eva Romp

Groningen, september 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Stand van zaken.....	7
1.2 Maatschappelijke relevantie	9
1.3 Sociologische relevantie.....	10
1.4 Wetenschappelijke relevantie	11
1.5 Leeswijzer	11
2. Theoretisch kader	12
2.1 Gevolgen van detentie voor vaders	13
2.2 Gevolgen van detentie voor moeders/verzorgers	13
2.3 Gevolgen van detentie voor kinderen.....	14
2.4 De Gezinsbenadering	15
2.5 Implementatie van de Gezinsbenadering.....	16
3. Methoden.....	18
3.1 Onderzoeksmethode	18
3.1.1 Participantenselectie	18
3.1.2 Werving participanten.....	19
3.2 Dataverzameling.....	19
3.2.1 Totstandkoming interviewschema's.....	21
3.3 Analyse	23
3.4 Ethiek	24
4. Resultaten	27
4.1 Samenwerking met ketenpartners.....	27
4.1.1 Rolverdeling en samenwerking van ketenpartners binnen de Gezinsbenadering.....	27
4.1.2 Informatiedeling tussen ketenpartners.....	28
4.2 Beleidsontwikkeling en draagvlak	29
4.2.1 Noodzaak van duidelijk lokaal beleid	29
4.2.2 Creëren van draagvlak en borging.....	31
4.2.3 Vaardigheden en houding van intern personeel	33
4.3 Betekenisvol gezinscontact	34
4.3.1 Bezoek	34
4.3.2 (Beeld)bellens	35
4.3.3 Ouder-kinddagen	36
4.3.4 Familiekamer en gezinskamer.....	37
4.3.5 Lentekamp	38
4.4 Ondersteuning gezinnen	38

4.4.1 Informatievoorziening in het begin van detentie	39
4.4.2 Verlofproces aan het einde van detentie	40
4.4.3 Behoeftte aan training en ondersteuning bij re-integratie.....	41
5. Conclusie en discussie.....	42
5.1 Conclusie.....	42
5.2 Discussie.....	47
5.2.1 Beperkingen en successen	47
5.2.2 Reflexieve beoordeling.....	48
5.2.3 Aanbevelingen	49
Literatuurlijst.....	51
Bijlagen	55
Bijlage I: Informed consent en interviewschema vader	55
Bijlage II: Informed consent en interviewschema moeder/verzorger.....	67
Bijlage III: Informed consent en interviewschema interne professionals	80
Bijlage IV: Informed consent en interviewschema externe professionals	87
Bijlage V: Informed consent en interviewschema kinderen	93
Bijlage VI: Codeboek.....	100

1. Inleiding

Er wordt geschat dat er in Nederland op een gemiddelde dag ongeveer 25.000 kinderen zijn met een ouder in detentie (Kinderombudsman, 2017). Wanneer een ouder gedetineerd raakt, wordt het gezin fysiek van elkaar gescheiden en zijn er beperkte mogelijkheden om contact te onderhouden. Deze fysieke scheiding en beperkte contactmogelijkheden kunnen leiden tot onbedoelde negatieve gevolgen die niet alleen invloed hebben op de gedetineerde, maar ook op het achterblijvende gezin (Arditti, Smock, & Parkman, 2005). Voor het achterblijvende gezin zijn de negatieve gevolgen van detentie aanzienlijk. De afwezigheid van een ouder kan bij kinderen leiden tot problemen in de emotionele ontwikkeling, wat kan resulteren in gedrags- en leerproblemen (Murray, 2005). Deze gevolgen vergroten het risico dat deze groep kinderen later zelf ook in de criminaliteit terechtkomen (Nesmith & Ruhland, 2008). Voor achterblijvende partners heeft de detentie eveneens grote gevolgen, zoals het opvangen van extra verantwoordelijkheden en de volledige zorg voor de kinderen (Venema, 2024). Gedetineerden ondervinden ook negatieve gevolgen door de beperkingen van detentie. Zo is de kans op recidive groter wanneer zij hun gezinsbanden niet kunnen onderhouden (Visher, 2013).

Ondanks dat het bekend is dat detentie aanzienlijke negatieve gevolgen kan hebben voor het gehele gezin, is er in Nederland weinig onderzoek verricht naar de effecten van het hebben van een gedetineerde ouder en naar hoe deze effecten het beste kunnen worden ingeperkt. Er is dan ook geen beleid in Nederland over gezinsondersteuning tijdens de detentie van een ouder. De invulling van gezinsondersteuning verschilt per gevangenis en wordt per instelling afzonderlijk bepaald (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-a). De noodzaak en belang voor landelijk beleid komt echter steeds meer naar voren. In 2017 publiceerde de Kinderombudsman een uitgebreid rapport waarin aandacht werd gevraagd voor het welzijn van kinderen met een gedetineerde ouder. Het rapport concludeerde dat er behoefte is aan extra ondersteuning, informatie, zorg en expertise (Kinderombudsman, 2017). In 2018 nam de Tweede Kamer een motie aan die stabiel gezinscontact en beleidsgericht werken aan de opvoedingsrol van gedetineerde ouders benoemde als re-integratiedoelen (Venema, Blaauw, Dijkstra & De Groot, 2021). In datzelfde jaar heeft de Raad van Europa aanbevelingen opgesteld waarin werd benadrukt dat lidstaten de verantwoordelijkheid moeten nemen om zich in te zetten voor het welzijn van kinderen met een gedetineerde ouder (Venema et al., 2021). Bovendien stelt het Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind uit 1989 dat kinderen recht hebben op een gezinsleven en op regelmatig en rechtstreeks contact met hun ouders, ook wanneer een van de ouders gedetineerd is (Venema et al., 2021).

Dit onderzoek zal zich specifiek richten op vader-kind relaties tijdens detentie. De eerste reden hiervoor is dat het percentage gezinnen met een gedetineerde vader aanzienlijk hoger is dan dat van gezinnen met een gedetineerde moeder (Glaze & Maruschak, 2010). In 2022 bevonden zich in totaal 30.380 personen in detentie in Nederland. Van deze ruim dertig duizend personen is 93 procent man,

wat neerkomt op 28.400 mannen in detentie in Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023). Deze cijfers omvatten zowel veroordeelden als personen in voorlopige hechtenis. Recent onderzoek schat dat 45 procent van de mannen in detentie vader is (Venema, Glasbergen, & Blaauw, 2024). De schattingen van het percentage vaders in detentie lopen echter sterk uiteen, mede doordat essentiële basisgegevens over de kenmerken van gezinnen met betrekking tot detentie niet aanwezig zijn in Nederland (Venema et al., 2024).

Een tweede reden is dat gevangenisstraffen voor vrouwen gemiddeld korter zijn dan voor mannen, waardoor de impact op de gezinssystemen in deze context minder groot zijn (Glaze & Maruschak, 2010). De derde reden is dat het ondersteuningsaanbod voor moeders in detentie al verder is ontwikkeld dan voor vaders, mede door initiatieven zoals het Moeder Met Kindhuis en de gedragsinterventie genaamd 'Betere Start' (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2021). Deze initiatieven richten zich specifiek op de relatie tussen kinderen en moeders, terwijl vergelijkbare ondersteuning voor vaders minder beschikbaar is of nog in de ontwikkelingsfase verkeert.

Het uitsluiten van moeder-kindrelaties in dit onderzoek impliceert niet dat de impact op het gezin in dit scenario minder groot is. Wanneer een moeder gedetineerd raakt, is de kans groot dat de kinderen voorafgaand aan de gevangenisstraf bij haar woonden en na haar vrijlating weer bij haar zullen gaan wonen (Glaze & Maruschak, 2010). Tijdens de detentie van de moeder worden kinderen vaak opgevangen door hun grootouders of worden in een pleeggezin geplaatst (Glaze & Maruschak, 2010). Wanneer daarentegen een vader gedetineerd raakt, blijven kinderen vaak bij hun moeder wonen. De effecten van detentie op kinderen bij vaders en moeders kunnen lastig vergeleken worden, waardoor in dit onderzoek juist wordt gericht op de vader-kind relatie, waar in Nederland nog minder over bekend is.

1.1 Stand van zaken

Hoewel er geen landelijk beleid is in Nederland met betrekking tot gezinsondersteuning tijdens de detentie van vaders, zijn er wel wettelijke rechten vastgesteld over de contactmogelijkheden die gevangenis moeten waarborgen, zoals bezoek, telefonisch contact en ouder-kinddagen.

Gedetineerden hebben recht op contact met hun naasten. In het Huis van Bewaring en in het basisprogramma hebben gedetineerden recht op één uur regulier bezoek per week. In de gevangenis en het plusregime is dit twee uur per week (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-a). Naast regulier bezoek worden er ook ouder-kinddagen georganiseerd, waarbij gedetineerden activiteiten met hun kinderen kunnen ondernemen zonder de aanwezigheid van andere familieleden. De frequentie van ouder-kinddagen varieert per gevangenis, maar wettelijk is vastgesteld dat deze minimaal vier keer en maximaal twaalf keer per jaar plaatsvinden (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-a). Naast bezoeken kunnen gezinnen gebruikmaken van een digitale of reguliere postservice, waarbij zij mails of brieven naar de desbetreffende penitentiaire inrichting kunnen sturen. Ten slotte hebben

gedetineerden recht op telefonisch contact. Eén keer per week tien minuten bellen is een wettelijk recht, maar in de praktijk wordt vaak meer gebeld dat dit minimum (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-a).

Bij elke stap in het strafrechtelijke proces wordt gecontroleerd op de mogelijke aanwezigheid van kinderen van de verdachte, dit gebeurt al vanaf het moment van arrestatie (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-a). Wanneer iemand in Huis van Bewaring of de gevangenis binnenkomt, wordt een zogeheten kindcheck uitgevoerd waarbij de gedetineerde wordt gevraagd naar zijn gezinssituatie. Indien nodig wordt vanuit de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) hulp ingeschakeld voor de zorg en opvang van de kinderen (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-a).

Er zijn veel meer mogelijkheden om gezinnen te kunnen ondersteunen tijdens de detentie van de vader. De eerste grote stap in een gezinsgerichte aanpak binnen het gevangeniswezen is het Prison Project in Wales, dat in 2005 van start ging met de ‘family approach’ (Clancy & Maguire, 2017). Dit project heeft als doel om de relaties tussen gedetineerde vaders en hun kinderen te onderhouden en te verbeteren, de kwaliteit van leven van alle betrokkenen te verhogen, de kans op recidive te verminderen en het risico op intergenerationele criminaliteit te verlagen (Clancy & Maguire, 2017). Dit willen zij bereiken door ondersteuning, begeleiding en hulp te bieden aan gedetineerden om zo de relaties met hun kinderen te behouden of herstellen. De family approach heeft aanzienlijke successen behaald, na afronding van het project is het aantal recidiverende vaders verminderd en is het welzijn van de kinderen verbeterd (Hazel et al., 2016). Gebaseerd op de succesvolle gezinsaanpak in Wales hebben twee gevangenissen in Nederland in 2017 het voortouw genomen met een vergelijkbare gezinsgerelateerde aanpak genaamd de Gezinsbenadering (Venema et al., 2021). Dit is een inrichtingsbrede en -overstijgende aanpak om gezinnen waarvan een ouder in detentie zit te ondersteunen (Venema et al., 2021). Na de positieve resultaten in de eerste twee Nederlandse gevangenissen hebben drie andere gevangenissen zich bij dit project aangesloten, namelijk PI Almelo, PI Leeuwarden en JC Zaanstad.

Dit onderzoek maakt deel uit van een overkoepelend tweejarig project genaamd ‘Gezinsbenadering in de Nederlandse penitentiaire inrichting’, dat loopt van februari 2024 tot februari 2026. Het uiteindelijke doel van dit project is om op basis van lokale ervaringen van de deelnemende gevangenissen een landelijk advies en beleid te ontwikkelen. Dit onderzoek is een vooronderzoek naar de implementatie van lokaal beleid van de Gezinsbenadering binnen één van de participerende gevangenissen, namelijk het Justitieel Complex Zaanstad.

Het Justitieel Complex Zaanstad (JCZ) is de grootste penitentiaire inrichting in Nederland en biedt plaats aan ongeveer duizend gedetineerden. De instelling is gelegen in Westzaan en is zowel een gevangenis, Huis van Bewaring (HvB), Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD) als een Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC). Tevens beschikt JCZ over een Extra Zorg Voorziening (EZV)-afdeling

en zijn er afdelingen voor de Top600, dit is een samenwerking met de gemeente Amsterdam gericht op het ondersteunen van jongeren die betrokken zijn bij veel High Impact Crimes, met als doel hun criminele activiteiten te verminderen.

Voor de realisatie van een lokale aanpak is het van belang om de ervaringen, wensen en behoeften met betrekking tot gezinsondersteuning in kaart te brengen. Daarnaast zullen de bevorderingen en belemmeringen binnen JCZ geïnventariseerd moeten worden die mogelijk invloed uitoefenen op de haalbaarheid van deze wensen en behoeften. Om hier inzicht in te krijgen wordt een kwalitatieve studie uitgevoerd. Hiervoor zullen vijf doelgroepen worden geïnterviewd: vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals. De hoofdvraag van het onderzoek is: *Wat zijn de wensen en behoeften rondom de ontwikkeling en implementatie van de Gezinsbenadering binnen Justitieel Complex Zaanstad, en welke bevorderingen of belemmeringen komen hierbij naar voren?* Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er drie deelvragen opgesteld:

1. Wat zijn de ervaringen van vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals van de huidige aanpak van gezinsgerichte activiteiten binnen het Justitieel Complex Zaanstad?
2. Wat zijn de wensen en behoeften van vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals met betrekking tot de Gezinsbenadering?
3. Welke percepties hebben vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals over bevorderingen of belemmeringen bij het implementeren van de Gezinsbenadering binnen het Justitieel Complex Zaanstad?

1.2 Maatschappelijke relevantie

Het in kaart brengen van de ervaringen, wensen en behoeften gericht op het ondersteunen van betekenisvol gezinscontact tijdens de detentieperiode van vaders vult een leemte in de huidige wetenschappelijke kennis over dit onderwerp. Bovendien zal deze studie bijdragen aan de ontwikkeling van beleid dat gericht is op de ondersteuning en begeleiding van gezinnen waarvan de vader in detentie zit. Door de uiteindelijke implementatie van dit beleid in Nederland wordt verwacht dat de criminaliteit zal afnemen door de verminderde kans op recidive en transgenerationele criminaliteit.

Gedetineerden die tijdens detentie beter in staat zijn om hun familiebanden te onderhouden, hebben een lagere kans om te recidiveren (Visher, 2013). Vaders die een betere band hebben met hun kinderen werken na vrijlating gemiddeld meer en hebben een betere mentale gezondheid in vergelijking met vaders die een mindere band hebben met hun kinderen (Visher, 2013). Dit verlaagt hun kans om na vrijlating opnieuw een misdaad te plegen of gearresteerd te worden.

Naast het verminderen van de kans op recidive voor ex-gedetineerden, is het kunnen onderhouden en verbeteren van gezinscontact tijdens detentie ook van groot belang voor de overige gezinsleden. Kinderen van gedetineerde vaders lopen een verhoogd risico op gedrag- en leerproblemen, wat hun kans vergroot om later zelf in de criminaliteit te belanden (Nesmith & Ruhland, 2008). Zij hebben een grotere kans om later ook gedetineerd te raken in vergelijking met kinderen zonder gedetineerde vaders (Murray & Farrington, 2008). Daarnaast neemt voor moeders de druk op het gezinsleven aanzienlijk toe, doordat de volledige verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen op hen komt te rusten. Dit kan leiden tot mentale en fysieke klachten (Dirkwager, Nieuwbeerta, & Fiselier, 2009). Deze toenemende druk kan een negatief effect hebben op de stabiliteit en opvoeding van de kinderen, wat een extra risicofactor vormt voor crimineel gedrag (Van der Laan & Weijters, 2015).

Een gevangeniswezen dat is ingericht om detentieschade voor alle betrokken partijen te verminderen en zich richt op de band tussen ouder en kind, zal bijdragen aan een stabielere en minder criminele samenleving. De kans op recidive voor ex-gedetineerden neemt af wanneer zij beter in staat zijn hun familiebanden te onderhouden. Bovendien neemt de kans op transgenerationale criminaliteit af doordat kinderen minder worden blootgesteld aan de negatieve gevolgen van de detentie van hun vader.

1.3 Sociologische relevantie

Detentie heeft een aanzienlijke impact op de dynamiek binnen gezinnen, met name wanneer de vader voorheen een betrokken rol binnen het gezin vervulde (Visher, 2013). Door de fysieke scheiding van vaders en het achterblijvende gezin vindt er een verandering plaats in de gezinsstructuur, wat de kwaliteit van de bindingen binnen gezinnen kan schaden (Dykstra & de Valk, 2007). Volgens Hirschi's sociale bindingstheorie (1969) hebben sociale bindingen invloed op crimineel gedrag. Individuen met sterke en positieve bindingen vertonen minder vaak crimineel gedrag, terwijl individuen met minder sterke bindingen sneller crimineel verdragen vertonen. Dit komt doordat sterke banden door verschillende mechanismen zoals emotionele ondersteuning, betekenis van relaties en hulpbronnen de kans op crimineel gedrag aanzienlijk doen verminderen (Farahi & Van der Smissen, 2013). Individuen onderhouden verschillende soorten sociale bindingen, waarbij de verbondenheid met familie een cruciale rol speelt in iemands ontwikkeling. Ouderlijke betrokkenheid is belangrijk om deze binding te behouden, terwijl deze betrokkenheid tijdens de detentieperiode ontzettend wordt beperkt (Farahi & Van der Smissen, 2013). Hierdoor zijn gezinnen minder in staat deze sociale binding te behouden, wat bij kinderen sneller kan leiden tot crimineel gedrag. Gezinsondersteunende activiteiten kunnen bijdragen aan het onderhouden van de ouderlijke betrokkenheid, waardoor de sociale bindingen meer in stand blijven en de kans op crimineel gedrag hierdoor afneemt.

Naast de aantasting van sociale bindingen gedurende de detentieperiode, worden kinderen ook blootgesteld aan een criminele omgeving wanneer een ouder in detentie zit. Volgens de differentiële associatietheorie wordt crimineel gedrag aangeleerd via sociale interacties, met name binnen persoonlijke groepen zoals het gezin (Sutherland, 1947). Wanneer een vader gedetineerd raakt, kan dit een aanzienlijke invloed hebben op de sociale associaties en gedragsontwikkeling van zijn kinderen, wat bij hen kan leiden tot crimineel gedrag.

Deze theorieën richten zich op de oorzaken van crimineel gedrag bij kinderen met een gedetineerde ouder. De bijdrage van deze studie ligt in het aanvullen van de kennis over mogelijke interventies voor deze doelgroep. Door de ervaringen, wensen en behoeften van gezinnen met betrekking tot gezinsondersteuning tijdens detentie te analyseren, kan inzicht worden verkregen in de impact van detentie op het gezin en hoe gezinsondersteunende activiteiten kunnen bijdragen aan het versterken van de band tussen vader en kind. Hiermee is het een toevoeging aan de bestaande literatuur in Nederland.

1.4 Wetenschappelijke relevantie

In Nederland is beperkt onderzoek beschikbaar over gezinsondersteunende activiteiten en de impact van detentie op het gezinsleven, voornamelijk betreffende gedetineerde vaders (Venema, 2024). Dit onderzoek draagt bij aan het vullen van deze leemte door diepte-interviews af te nemen met vijf belangrijke partijen die betrokken zijn tijdens het implementeren van gezinsondersteunende activiteiten, namelijk: vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals. Deze studie is de eerste studie in Nederland die deze soort data verkrijgt specifiek gericht op één gevangenis, waardoor er unieke en waardevolle inzichten worden verkregen en daardoor bijdraagt aan bestaande literatuur. Daarnaast wordt op basis van de uitkomsten van dit onderzoek lokaal beleid ontwikkeld en geïmplementeerd, waarmee het bijdraagt aan beleidsvorming op zowel lokaal als nationaal niveau.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 presenteert een literatuuroverzicht over de gevolgen van de detentie van vaders voor alle gezinsleden en behandelt tien bouwstenen voor de implementatie van de Gezinsbenadering. In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksmethode uiteengezet, waarbij de data-verzameling, data-analyse en ethische kwesties worden beschreven. Hoofdstuk 4 presenteert de onderzoeksresultaten. Het onderzoek wordt afgesloten met hoofdstuk 5, waarin de conclusie en de discussie worden gepresenteerd. Hier zal worden ingegaan op de hoofdvraag en de deelvragen, en worden aanbevelingen en suggesties voor zowel de praktijk als vervolgonderzoek gegeven.

2. Theoretisch kader

Detentie, oftewel de vrijheidsbenemende straf, is in Nederland de meest ingrijpende strafrechtelijke sanctie die kan worden opgelegd. Het doel van een vrijheidsbenemende straf is om de rechtsorde te herstellen en de veiligheid in de samenleving te verhogen door criminaliteit te voorkomen tijdens de detentieperiode (Driessen, Potgieter, Dirkzwager, Harte, & Aarts, 2021). Naast vergelding en het bevorderen van de veiligheid in de samenleving, is resocialisatie een belangrijk strafdoel van detentie. Na het uitzitten van de gevangenisstraf is het wenselijk dat de ex-gedetineerde niet terugvalt in de criminaliteit. Het gevangeniswezen streeft ernaar gedetineerden zo goed mogelijk te laten terugkeren in de maatschappij en daarom tijdens detentie actief te laten werken aan hun re-integratie (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-b). Om dit te realiseren wordt het mogelijk gemaakt om tijdens detentie activiteiten uit te voeren om bij te dragen aan dit resocialisatiedoel, zoals arbeid, opleiding, sportactiviteiten en verschillende vormen van geestelijke verzorging (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-b). Naast de voorzieningen die tijdens detentie worden aangeboden, heeft de omgeving van een gedetineerde grote invloed op de recidivekans (Brons, Nieuwbeerta & Dirkzwager, 2018).

Gevangenschap belemmert individuen om bepaalde rollen te vervullen, waaronder hun vaderrol (Goffman, 1961). Het onvermogen om hun vaderrol goed te vervullen tijdens detentie heeft aanzienlijke consequenties (Beyens, Dirkzwager, & Korf, 2014). Eén van deze consequenties is dat de kwaliteit van hun familiebanden kan afnemen. Volgens de sociale-bindingstheorie zorgt het hebben en onderhouden van sterke banden binnen de samenleving ervoor dat mensen minder geneigd zijn delicten te plegen (Hirschi, 1969). Wanneer gedetineerden hun banden tijdens detentie kunnen behouden, neemt de kans op recidive af. Dit komt doordat zij de waarde van hun sterke banden willen behouden en de schade die herhaaldelijk delinquent gedrag aanricht willen vermijden (Hirschi, 1969). Wanneer deze banden wel verslechteren of verdwijnen, is de kans groter dat het criminele gedrag terugkeert na detentie (Brons et al., 2018). In eerder onderzoek werd aangetoond dat 40 procent van de gedetineerden het contact met hun familie verliest, wat deels te wijten is aan de uitdagingen van het onderhouden van contact tijdens detentie (Mills & Codd, 2008; Visher, 2013). Om het sociaal kapitaal van gedetineerden te behouden en zo bij te dragen aan een succesvolle re-integratie, zijn de mogelijkheden die gevangenis bieden voor het onderhouden van familiebanden van groot belang (Venema, Haan, Blaauw, & Veenstra, 2022).

Naast dat het verslechteren van familiebanden door detentie negatieve gevolgen kan hebben voor de recidivekans van vaders, kan gevangenschap ook de kans op transgenerationale criminaliteit vergroten. Volgens de differentiële associatietheorie wordt crimineel gedrag aangeleerd via sociale interacties, met name binnen persoonlijke groepen zoals het gezin (Sutherland, 1947). Kinderen die een ouder in detentie hebben worden blootgesteld aan de criminele gedragingen van hun vader, maar ook aan de omgeving van een gevangenis en de blootstelling aan andere criminelen. De kans is groter

dat kinderen crimineel gedrag ontwikkelen wanneer zij meer bloot worden gesteld aan criminele normen en omgevingen (Sutherland, 1947).

2.1 Gevolgen van detentie voor vaders

Bijna 80 procent van de vaders in detentie ervaart moeilijkheden met het vervullen van hun vaderrol tijdens detentie (Venema & Blaauw, 2023). Vaders hebben voornamelijk moeite met de fysieke afwezigheid en minimale contactmogelijkheden, waardoor ze mijlpalen en ontwikkelingen van hun kinderen missen (Walker, 2010; Dennison, Smallbone & Occhipinti, 2017). Daarnaast ervaren vaders vaak gevoelens van stress, schaamte en schuld (Dennison et al., 2017). Vooral herhaalde detentie heeft een groot negatief effect op de relatie tussen vaders en hun kinderen (Walker, 2010). Ongeveer de helft van de vaders geeft aan behoefte te hebben aan meer ondersteuning om hun vaderrol vanuit detentie te kunnen vervullen (Venema & Blaauw, 2023).

In bepaalde gevallen kan detentie voor vaders positieve gevolgen met zich meebrengen. Zo kunnen vaders tijdens detentie gevoelens van spijt ervaren wat kan motiveren om hun leven te beteren, dit wordt ook wel het reoriëntatie-effect genoemd (Moerings, 1978). Dit kan leiden tot een grotere waardering voor hun gezin of een hernieuwde blik op hun vaderrol (Turney, 2015). Een ander positief gevolg van detentie voor vaders kan het afkicken van drugs of alcohol zijn, of het krijgen van psychische hulp. Deze ontwikkelingen kunnen uiteindelijk leiden tot stabielere en gezondere relaties, waardoor de band tussen vader en hun gezin sterker kan worden (Moerings, 1978). In sommige gevallen verandert de relatie tussen vaders en kinderen tijdens detentie nauwelijks, vaak was er in deze gevallen voorafgaand aan de detentie al een zwakke band en weinig contact (Dennison, Smallbone, Stewart, Freiberg, & Teague, 2014).

2.2 Gevolgen van detentie voor moeders/verzorgers

Voor moeders kan detentie belastend worden ervaren, aangezien zij vaak de verantwoordelijkheden van het gezin op zich moet nemen. Een veelvoorkomend probleem is de financiële last die opgevangen dient te worden door de achterblijvende partner (Beyens et al., 2014). Uit onderzoek blijkt dat 63 procent van achterblijvende partners een verslechtering in hun financiële situatie rapporteert (Murray, 2005). Deze financiële druk wordt verergerd door bijkomende kosten die ontstaan door het ondersteunen van de vader in detentie, zoals telefoonkosten en het opsturen van geld of kleding, maar ook door reiskosten voor bezoeken (Murray, 2005).

De toename in verantwoordelijkheden kan leiden tot lichamelijke gezondheidsproblemen, stress, en andere psychische problemen. Deze problemen worden niet alleen veroorzaakt door de toenemende financiële druk, maar ook door de extra stress die voortvloeit uit de volledige verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen (Dirkwager et al., 2009). Bovendien worden partners van gedetineerden vaak geconfronteerd met negatieve stigma's en vooroordelen vanuit hun sociale omgeving, wat gevoelens van isolatie en eenzaamheid kan veroorzaken (Mills & Codd, 2008).

Een aanzienlijk percentage van de achterblijvende partners ervaart een verslechtering in hun sociale activiteiten en relaties (Murray, 2005).

Detentie resulteert vaak in een verslechtering van de kwaliteit van relaties of huwelijken, wat kan leiden tot het verbreken van relaties of scheidingen. Dit is vooral het geval wanneer de relatie voor detentie van lage kwaliteit was (Brons et al., 2018). Hoewel relatiebeëindiging als gevolg van detentie vaak wordt gezien als een negatief gevolg, kan dit vooral in gevallen van bijvoorbeeld huiselijk geweld als positief worden ervaren (Dwyer Emory, 2022). In situaties waarin de relatie wel standhoudt tijdens detentie, ervaren veel gezinnen de periode na de terugkeer in het gezin als stressvol (Wakefield, 2022). Het achterblijvende gezin heeft tijdens de detentie een nieuwe gezinsstructuur aangenomen, waardoor zowel moeder als kinderen moeten wennen aan de terugkeer van de vader (Murray, Farrington & Sekol, 2012).

Hoewel de detentie van een partner voor sommige vrouwen negatieve gevolgen met zich meebrengt, ervaren andere vrouwen juist positieve gevolgen wanneer hun partner gedetineerd is. Sommige vrouwen ervaren een toename in hun zelfstandigheid, meer rust in huis en een verbetering in de relatie met hun partner tijdens de detentie (Beyens et al., 2014). Deze positieve ervaringen doen zich vaak voor wanneer de partner tijdens detentie afkickt van alcohol of drugs, of psychische hulp ontvangt (Brons et al., 2018). Uit onderzoek blijkt dat de impact van detentie voor een partner afhankelijk is van verschillende factoren, zoals de mate van betrokkenheid van de vader vóór detentie, de relatie tussen moeder en vader, en het niveau van steun die de moeder ontvangt van haar sociale netwerk (Turanovic, Rodriguez, & Pratt, 2012).

2.3 Gevolgen van detentie voor kinderen

Veel kinderen ervaren diverse negatieve gevolgen door de detentie van hun vader, zoals gezondheidsproblemen, gedragsproblemen en onderwijsproblemen (Wakefield, 2022). Kinderen met een ouder in detentie vertonen vaak een toename van agressief en antisociaal gedrag (Murray et al., 2012). Daarnaast is er een verhoogde kwetsbaarheid voor internaliserend probleemgedrag (Murray & Farrington, 2008). Kinderen hebben vaak last van stigmatisering vanwege de detentie van hun vader en hebben moeite met de beperkingen in het onderhouden van contact met hem (Nesmith & Ruthland, 2008). Deze problemen kunnen worden onderverdeeld in directe en indirecte gevolgen.

Er zijn diverse directe gevolgen voor kinderen wanneer hun vader gedetineerd raakt. Allereerst ervaren kinderen verdriet door de ervaring dat zij worden gescheiden van hun vader. De gevangenisstraf kan voor kinderen aanvoelen als verlating (Murray, 2005). Ten tweede kan detentie leiden tot imitatiegedrag bij kinderen (Murray, 2005). Uit onderzoek blijkt dat jongens die worden gescheiden van hun ouders vanwege detentie bijna vijf keer zoveel risico lopen om als volwassenen een gevangenisstraf te krijgen dan jongens die niet van hun ouders zijn gescheiden (Murray & Farrington, 2008). Daarnaast ervaren veel kinderen onzekerheid over hoe hun vader wordt behandeld

in de gevangenis. Zij maken zich zorgen over het welzijn van hun vader en hebben vaak een negatief beeld van de gevangenis door bijvoorbeeld stereotyperende films (Murray, 2005; Kinderombudsman, 2017). Deze gevoelens kunnen standhouden wanneer bezoek in de gevangenis niet mogelijk is of als negatief wordt ervaren (Kinderombudsman, 2017).

De gevolgen van detentie voor kinderen kunnen ook indirect zijn. Allereerst kunnen kinderen negatieve ervaringen ondervinden doordat hun moeder moeilijkheden ondervindt aan de nieuwe gezinssituatie, wat kan leiden tot een afname in stabiliteit binnen het gezin (Murray, 2005). Ten tweede krijgen kinderen soms niet eerlijk te horen waar hun vader verblijft, wat vaak gebeurt uit een poging hen te beschermen (Murray et al., 2012). Dit heeft echter vaak een averechts effect, aangezien dit het gevoel van verlating kan versterken. Ten slotte worden kinderen vaak geconfronteerd met vooroordelen, wat kan leiden tot pestervaringen of sociale uitsluiting (Murray, 2005). Mede hierdoor ervaren kinderen verdriet, eenzaamheid, boosheid en schaamte, wat kan leiden tot emotionele terugtrekking (Nesmith & Ruhland, 2008; Murray et al., 2012). Dit proces van emotionele terugtrekking kan worden versterkt wanneer kinderen het gevoel hebben dat ze hun verdriet met niemand kunnen delen (Murray et al., 2012).

Desondanks kunnen kinderen met een vader in detentie ook positieve ervaringen hebben tijdens de detentieperiode. Zo kan de detentie van hun vader leiden tot een toename van rust, voornamelijk in gezinnen waarbij gewelddadige situaties voorkomen (Murray et al., 2012).

2.4 De Gezinsbenadering

Om de gevolgen van detentie voor alle betrokkenen zo veel mogelijk te beperken, is in 2017 'de Gezinsbenadering' in Nederland gestart. De Gezinsbenadering is een inrichtingsbrede en -overstijgende aanpak om gezinnen waarbij een ouder in detentie verblijft te ondersteunen (De Gezinsbenadering, z.d.). De vier hoofddoelen zijn: het beperken van detentieschade voor kinderen, het doorbreken van criminogene gezinssituaties, het terugdringen van recidive van de vader, en het doorbreken van de transgenerationele overdracht van criminaliteit van vader op kind (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). De Gezinsbenadering richt zich op gedetineerde vaders met kinderen in de leeftijd van nul tot achttien jaar. Gezinnen worden geselecteerd op basis van 1) gedrag en motivatie van vader, 2) de aard van het delict, 3) veiligheid van kinderen op basis van een veiligheidscheck door het Zorg- en Veiligheidshuis, en 4) toestemming van de moeder/verzorger (Gezinsbenadering, z.d.).

De Gezinsbenadering bestaat uit verschillende componenten verdeeld over drie niveaus: het facilitaire niveau, het actieve niveau, en het intensieve niveau (Gezinsbenadering, z.d.). Het facilitaire niveau, ook wel het basisniveau genoemd, richt zich op het faciliteren van mogelijkheden voor gezinnen om betekenisvol gezinscontact te onderhouden tijdens detentie. Met deze componenten worden in principe alle kinderen bereikt die contact hebben met hun ouder in detentie, maar zijn lager in intensiteit. Denk hierbij aan de kindvriendelijke inrichting van ruimtes (Gezinsbenadering, z.d.).

Het actieve niveau omvat componenten die gericht zijn op een actieve ondersteuning van gezinnen. Kenmerkend aan dit niveau is dat er actieve stappen worden gezet door de penitentiaire inrichting, zoals cursussen en trainingen voor ouders en gezinnen (Gezinsbenadering, z.d.). Het intensieve niveau richt zich voornamelijk op het intensief ondersteunen van ouders in detentie en hun gezinsleden. Dit omvat het aanbieden van een gestructureerd, intensief programma om de negatieve impact van detentie voor gezinnen te minimaliseren, en de terugkeer in het gezinsleven na detentie zo soepel mogelijk te laten verlopen. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de vadersleugel of het gezinsplan. Vanwege de intensieve aard is dit niveau doorgaans niet voor alle gezinnen beschikbaar, waardoor het aantal kinderen dat hiermee bereikt wordt relatief beperkt is (Gezinsbenadering, z.d.).

2.5 Implementatie van de Gezinsbenadering

Op basis van de ervaringen van de twee bestaande pilotinrichtingen zijn essentiële bouwstenen voor de implementatie van de Gezinsbenadering vastgelegd (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). De implementatie van de Gezinsbenadering vereist verschillende elementen en worden onderverdeeld in drie categorieën: samenwerking en coördinatie, aanmelding en intake en faciliteiten voor betekenisvol gezinscontact

Samenwerking en coördinatie

De eerste bouwsteen is intensieve samenwerking met netwerkpartners (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). Dit is cruciaal voor het succes van de Gezinsbenadering, vooral met betrekking tot het screeningsproces. Hierbij is informatiedeling met ketenpartners van groot belang, om zo op de hoogte te zijn van eventuele problematiek binnen het gezin. De tweede bouwsteen is de aanstelling van een gezinsfunctionaris, die fungeert als het aanspreekpunt van de Gezinsbenadering en focust zich op het sociale netwerk van de gedetineerde (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). De gezinsfunctionaris is onder andere verantwoordelijk voor de informatieverstrekking aan gezinnen, het opstellen van het gezinsplan, het onderhouden van contacten met netwerkpartners, en het coördineren van activiteiten. De derde bouwsteen betreft het creëren van draagvlak en het opstellen van een opleidingsplan voor het personeel (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). De Gezinsbenadering kan alleen succesvol zijn als deze breed wordt gedragen binnen de hele inrichting. Om draagvlak te creëren voor de Gezinsbenadering is het van belang dat elke medewerker betrokken wordt. Dit omvat onder andere duidelijke communicatie over de Gezinsbenadering en het aanbieden van trainingen. Het bewerkstelligen van een cultuurverandering onder alle medewerkers is een langdurig proces waar veel tijd en energie in gestoken zal moeten worden.

Aanmelding en intake

De vierde bouwsteen betreft het aanmeld- en intakegesprek (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). Alle aanmeldingen lopen via de gezinsfunctionaris. Na de aanmelding volgt een intakegesprek met de

vader en de gezinsfunctionaris, waarin verwachtingen en regels worden besproken. Van vaders wordt verwacht dat zij gemotiveerd zijn om te werken aan herstel, waarbij het belang van het kind altijd voorop staat. Daarbij moet de vader voldoen aan de criteria voor het plusprogramma en moet er toestemming worden verkregen van de moeder/verzorger van de kinderen. Indien de vader voldoet aan deze criteria volgt de vijfde bouwsteen, namelijk de screening van het gezin (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). Het Zorg- en Veiligheidshuis onderzoekt of het gezin bekend is bij hulpverlenende instanties en beoordeelt of deelname aan de Gezinsbenadering in belang is voor de kinderen. Indien alle partijen akkoord gaan en deelname in het belang is voor de kinderen volgt de zesde bouwsteen, het opstellen van een gezinsplan (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). In het gezinsplan worden de doelen van het gezin vastgelegd en de afspraken over de deelname aan activiteiten. Het plan wordt gezamenlijk vastgesteld door de vader, de moeder/verzorger en de gezinsfunctionaris. Indien er vanuit de screening blijkt dat er hulpverlening betrokken was bij het gezin voor detentie, sluit deze partij ook aan bij het vaststellen van het gezinsplan. Het gezinsplan is maatwerk en wordt afgesteld op de behoeften en belangen van het kind, rekening houdend met de mogelijkheden van de desbetreffende gevangenis en het gezin.

Faciliteiten voor betekenisvol gezinscontact

De laatste vijf bouwstenen richten zich op het waarborgen van betekenisvol gezinscontact (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2020). Allereerst is het belangrijk om te investeren in een kindvriendelijke aankleding en inrichting van de gevangenis. Dit maakt het bezoek van kinderen aan hun vader minder intimiderend. Een ander belangrijke faciliteit voor vaders die deelnemen aan de Gezinsbenadering is de gezinskamer. De gezinskamer is ingericht als een woonkamer, waarbij tijdens het bezoek hiervan geen beveiliging aanwezig is. Daarnaast vormt beeldbellen een belangrijk onderdeel van de Gezinsbenadering. Beeldbellen biedt vaders de mogelijkheid om aanwezig te zijn bij belangrijke momenten van hun kinderen, en heeft een positieve invloed op de vaderlijke betrokkenheid. Daarnaast vormt het activiteitenprogramma een belangrijke bouwsteen, doordat dit de mogelijkheid biedt tot het versterken van de gezinsbanden en de vaderrol te ondersteunen gedurende de detentieperiode. Het activiteitenprogramma bestaat uit trainingen, workshops, gezinsactiviteiten en interventies. Voor een geslaagde implementatie van de Gezinsbenadering is ten slotte een vadervleugel essentieel, dit is een aparte afdeling voor gedetineerden die deelnemen aan de Gezinsbenadering. Deze afdeling is specifiek gericht op mogelijkheden voor het vervullen van de vaderrol tijdens detentie.

3. Methoden

3.1 Onderzoeksmethode

Het doel van dit onderzoek was om een beeld te krijgen van persoonlijke ervaringen, wensen en behoeften van alle betrokken partijen rondom de implementatie van de Gezinsbenadering. Om deze inzichten te verkrijgen is gekozen voor kwalitatief onderzoek als onderzoeksmethode, aangezien dit wordt toegepast wanneer een diepgaand begrip en gedetailleerde kennis van de onderzoeksvraagstukken vereist zijn (Hennink, Hutter, & Bailey, 2020).

De gekozen onderzoeksmethode is gebaseerd op het interpretatieve paradigma. Een paradigma is een perspectief of manier om naar de werkelijkheid te kijken en fungeert als een referentiekader voor het organiseren van observaties en redeneringen (Hennink et al., 2020). Vanuit het interpretatieve paradigma wordt de werkelijkheid gezien als sociaal geconstrueerd, waarbij het belang van de subjectieve betekenissen die mensen aan hun ervaringen hechten wordt erkent. Gezien het doel van dit onderzoek, dat draait om het verkennen van de wensen en behoeften aan gezinsondersteuning binnen het gevangeniswezen, is het paradigma passend bij het vraagstuk. De kwalitatief geformuleerde onderzoeksvraag die beantwoord dient te worden is: *‘Wat zijn de wensen en behoeften rondom de ontwikkeling en implementatie van de Gezinsbenadering binnen het Justitieel Complex Zaanstad, en welke bevorderingen of belemmeringen komen hierbij naar voren?’* Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden is de selectie van participanten van groot belang.

3.1.1 Participantenselectie

Kwalitatief onderzoek vereist doorgaans een diverse steekproef om een breed scala aan ervaringen en perspectieven te kunnen vastleggen. Dit onderzoek maakte daarom gebruik van doelgerichte steekproeftrekking, een veelgebruikte techniek in kwalitatief onderzoek waarbij participanten bewust worden geselecteerd vanwege hun relevante ervaringen (Hennink et al., 2020). Er zijn vijf groepen participanten geselecteerd om deel te nemen aan het onderzoek: vaders in detentie, moeders/verzorgers, kinderen, interne professionals en externe professionals werkzaam bij ketenpartners.

Vaders in detentie, moeders/verzorgers en kinderen vormen de doelgroep die gebruik zal gaan maken van de Gezinsbenadering, en daarom zijn hun ervaringen, wensen en behoeften essentieel voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Naast het gezin zijn interne en externe professionals belangrijke groepen die een significante rol spelen bij de implementatie van de Gezinsbenadering. Interne professionals zijn waardevol om mee te nemen in het onderzoek doordat zij veel kennis bezitten over de huidige situatie en mogelijkheden binnen de gevangenis. Externe professionals bezitten informatie over mogelijkheden buiten de gevangenis en over samenwerking.

Er waren verschillende criteria waaraan de participanten moesten voldoen. Ten eerste moesten alle participanten verbonden zijn of recentelijk verbonden zijn geweest aan het JCZ. De interne

professionals zijn geselecteerd op verschillende functies om een zo divers mogelijk beeld te verkrijgen. De selectie van externe professionals was gebaseerd op de drie belangrijkste samenwerkingspartners op dit moment: de gemeente Amsterdam, de reclassering en de jeugdbescherming. Voor kinderen was aanvankelijk een leeftijdsgrens van minimaal 12 jaar gekozen, omdat dit de leeftijd is waarop kinderen volgens de Code of Ethics for Research in the Social and Behavioural Sciences Involving Human Participants van de VSNU zelf toestemming mogen geven voor deelname aan een onderzoek. Na zorgvuldige overweging is in samenspraak met JCZ besloten om ook kinderen onder de 12 jaar te interviewen. Dit omdat het werven van kinderen lastig bleek en er ook gezinnen met jongere kinderen waren die graag in gesprek gingen over dit onderwerp. De verdere ethische keuzes en verslaglegging zijn te lezen in hoofdstuk 3.4. Voor vaders en moeders zijn geen overige selectiecriteria gebruikt.

3.1.2 Werving participanten

De werving van de participanten verliep voornamelijk via een contactpersoon van het JCZ. De contactpersoon heeft een groot aantal potentiële deelnemers benaderd voor deelname aan de interviews en vervulde daarmee een gatekeeper rol in het wervingsproces (Hennink et al., 2020). De contactpersoon heeft een erkende rol binnen de gevangenis en beschikt over de mogelijkheid om geschikte participanten voor dit onderzoek te bereiken.

Elke groep werd op een andere manier benaderd voor deelname aan de interviews. De interne en externe professionals werden benaderd door de contactpersoon of door het netwerk van het onderzoeksteam. De vaders in detentie zijn allemaal benaderd door de contactpersoon. De moeders/verzorgers werden op drie verschillende manieren benaderd. De eerste manier was werving door de contactpersoon of door de vrijwilligersorganisatie die betrokken is bij alle ouder-kind activiteiten. Zij namen contact op met moeders – persoonlijk, telefonisch of via e-mail – om hun interesse in deelname aan het onderzoek te peilen. De tweede manier was rechtstreekse benadering tijdens de ouder-kinddagen door de onderzoeker. Door het voorbereidende werk van de contactpersoon en de vrijwilligersorganisatie waren sommige moeders al op de hoogte van het onderzoek, wat de toegang tot gesprekken vergemakkelijkte. De derde manier voor het werven van moeders was door het verspreiden van flyers. Tijdens de ouder-kinddagen werden flyers uitgedeeld aan moeders die nog twijfelden over deelname. De werving van kinderen werd gecoördineerd door de contactpersoon en de vrijwilligersorganisatie die verantwoordelijk is voor de ouder-kind gerelateerde activiteiten. Daarnaast werd er ook geflyerd om kinderen te werven voor interviews.

3.2 Dataverzameling

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn semigestructureerde interviews afgenomen. Daarnaast zijn er twee werkgroepen georganiseerd, waaruit data is verkregen vanuit observaties. Voor de semigestructureerde diepte-interviews zijn per groep interviewschema's ontwikkeld (Bijlagen I tot en

met V). De interviews hebben een open karakter en draaien met name bij de vaders, moeders en kinderen om de wensen en behoeften aan gezinsondersteuning tijdens en na detentie. In de interviews met de interne professionals wordt voornamelijk gevraagd naar de optimale vorm van de Gezinsbenadering binnen hun instelling. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de ontwikkeling van de componenten van de Gezinsbandering. Bij de externe professionals gaat het interview in grote lijnen over hun rol binnen de Gezinsbenadering en de samenwerking met de gevangenis.

De interviews met vaders en interne professionals zijn allemaal face-to-face afgenomen. Bij de moeders/verzorgers, externe professionals en kinderen waren de interviews face-to-face of online. Moeders hebben voor hun deelname een waardebon ontvangen ter waarde van 25 euro, kinderen ontvingen een waardebon van 15 euro.

De werkgroepen werden georganiseerd met een gevarieerde groep interne professionals, externe professionals en het onderzoeksteam. In deze werkgroepen werd de voortgang van de implementatie besproken en werd concreet gewerkt aan de componenten van de Gezinsbenadering. Tijdens de werkgroepen werden door het onderzoeksteam notities bijgehouden van observaties. Uit deze werkgroepen kwamen veel belemmeringen en bevorderingen rondom de implementatie van de Gezinsbandering naar voren, waardoor ze waardevolle data vormen voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

In totaal hebben vier interne professionals, drie externe professionals werkzaam bij ketenpartnerorganisaties, vier vaders in detentie, vier moeders/verzorgers en vier kinderen deelgenomen aan het onderzoek, wat resulteert in een totaal van 19 interviews. De interviews werden afgenomen gedurende een periode van vijf maanden, van eind december 2023 tot midden mei 2024. Daarnaast vonden er twee werkgroepen plaats, in maart en in mei 2024.

In één geval ging een participant niet akkoord met de audio-opnames. Hierbij hebben de onderzoekers meegeschreven en hieruit een transcript gemaakt, waarmee de participant wel akkoord ging. Tabel 1 geeft een overzicht van de participanten, doelgroep, de duur van de interviews in minuten, en of het interview is afgenomen door de onderzoeker of door collega's uit het onderzoeksteam. De gemiddelde duur van de semigestructureerde interviews voor de professionals was 54 minuten, voor vaders 43 minuten, en voor moeders/verzorgers 46 minuten. De gemiddelde duur van de interviews voor kinderen onder de 12 jaar was 15 minuten. Verder is er één jongere geïnterviewd die ouder was dan 12 jaar wat ongeveer een uur duurde. De werkgroepen duurde beide ongeveer twee uur.

Tabel 1: Overzicht participanten, duur interview en afname interview

Participant	Doelgroep	Duur interview	Zelf afgenomen
P1	Interne professional	59	Nee
P2	Interne professional	36	Nee
P3	Interne professional	58	Nee
P4	Interne professional	61	Ja
P5	Externe professional werkzaam bij ketenpartnerorganisatie: gemeente	47	Nee
P6	Externe professional werkzaam bij ketenpartnerorganisatie: jeugdbescherming	57	Nee
P7	Externe professional werkzaam bij ketenpartnerorganisatie: reclassering	58	Nee
P8	Vader in detentie	36	Nee
P9	Vader in detentie	43	Nee
P10	Vader in detentie	Geen transcript	Nee
P11	Vader in detentie	50	Nee
P12	Moeder/verzorger	52	Ja
P13	Moeder/verzorger	43	Nee
P14	Moeder/verzorger	26	Ja
P15	Moeder/verzorger	62	Ja
P16	Kind/jongere (12-)	07	Nee
P17	Kind/jongere (12-)	20	Nee
P18	Kind/jongere (12-)	17	Nee
P19	Kind/jongere (12+)	63	Nee

3.2.1 Totstandkoming interviewschema's

Het interviewschema begint met een introductie waarin de onderzoeker zichzelf voorstelt en uitleg geeft over het doel van het onderzoek. Vervolgens wordt het informed consent afgenomen waarin de participant volledig geïnformeerd wordt over het onderzoek en over de instemming van hun deelname. Meer informatie over de informed consent en het toestemmingsformulier volgt in hoofdstuk 3.4. De kern van de interviews verschilt per groep, waardoor in deze paragraaf elke groep apart wordt behandeld. In sommige delen van de interviewschema's wordt gewerkt met probes. Deze probes zijn

door het onderzoeksteam gebaseerd op literatuur, voornamelijk op basis van resultaten uit het promotieonderzoek van Venema in PI Veenhuizen (2024).

Vaders in detentie en moeders/verzorgers

Na de introductie begon het interview met het eerste deel, waarin zes open vragen worden gesteld. Deze vragen richten zich op ondersteuning vanuit de gevangenis in een ideale situatie tijdens en na detentie. Het tweede deel behandelt specifieke deelonderwerpen en bestaat uit zes open vragen over ondersteuning vanuit de gevangenis, aangevuld met een aantal probes. Tot slot wordt er een vragenlijst afgenomen over de sociaaldemografische kenmerken van de participant en strafkenmerken.

Interne professionals

Na de introductie begon het interview met een vragenlijst om een beeld te krijgen van de achtergrond van de participant. Vervolgens werd een open beginvraag gesteld over hoe de optimale Gezinsbenadering eruit ziet in hun optiek en hoe dit bereikt zou kunnen worden. Daarna volgden een achttal inhoudelijke deelonderwerpen, die de participant moest rangschikken van meest tot minst belangrijk. Deze deelonderwerpen werden vervolgens in de door de participant aangegeven volgorde besproken. Hierdoor werden de componenten van de Gezinsbenadering actief met de participant doornomen.

Externe professionals

Net zoals bij de interne professionals begon het interview met een vragenlijst om een beeld te krijgen van de achtergrond van de participant. Vervolgens werd het interview gestart met dezelfde open beginvraag over hoe de optimale Gezinsbenadering eruit zal zien in hun optiek en hoe dit bereikt zou kunnen worden. Daarna werd de participant gevraagd naar voorbeelden of casussen rondom het thema ouderschap, gezin en detentie waarbij de samenwerking tussen de eigen organisatie en de gevangenis heel goed of juist heel slecht verliep. Vervolgens werd ingezoomd op een zestal deelonderwerpen, ondersteund door probes. Deze deelonderwerpen hadden voornamelijk betrekking op de registratie van gegevens, informatiedeling en rolverdeling.

Kinderen

De interviews met kinderen werden afgenomen door studenten van de studie Toegepaste Psychologie vanuit de Hanzehogeschool Groningen. Bij deze interviews is gebruik gemaakt van de Mosaic methode (Clarke, 2017), een kindvriendelijke onderzoeksmethode die vaak wordt toegepast bij het interviewen van kinderen met een ouder in detentie (Long et al., 2022). De onderzoekers hadden voorafgaand aan het interview kindvriendelijke activiteiten voorbereid die tijdens het interview konden worden uitgevoerd.

Tijdens het interview werd besproken wat de gevangenis zou kunnen doen om hen te ondersteunen tijdens de detentie van hun vader. Hierbij worden vier hoofdthema's uitgevraagd: het contact binnen de gevangenis, het contact buiten de gevangenis, hun wensen en behoeften en de vormen van sociale steun die zij ontvangen.

3.3 Analyse

Deze studie is uitgevoerd middels een thematische analyse, waarbij gebruik werd gemaakt van de codeboekbenadering zoals beschreven door Braun & Clarke (2020). Er werd voorafgaand aan de data-analyse een gedetailleerd codeboek opgesteld om de data te coderen, waarna de analyse van de data plaatsvond op basis van dit codeboek. Gezien het feit dat dit onderzoek parallel werd uitgevoerd in twee andere penitentiaire inrichtingen in Nederland, en dat de resultaten van deze drie onderzoeken zullen dienen als basis voor vervolgonderzoek, was het essentieel dat bij alle drie de onderzoeken hetzelfde codeboek werd gehanteerd. Afwijkingen van dit codeboek waren niet zomaar mogelijk, alleen in afstemming met onderzoekers van de andere twee projecten.

Het deductieve codeboek is samengesteld door de projectleiders van het project “de Gezinsbenadering in Penitentiaire Instellingen”, gebaseerd op het promotieonderzoek van Venema (2024). De deductieve codes omvatten negen themagroepen, zoals te lezen in bijlage VI. In de loop van het onderzoek werd in samenspraak met het onderzoeksteam één inductieve code toegevoegd, namelijk ‘ondersteuning gezinnen buiten detentie niet door PI’. Voor overige opvallende data of data die niet binnen de deductieve codes pasten, werden memo's gebruikt. In het uiteindelijke codeboek zijn 100 deductieve codes en 4 inductieve codes opgenomen, waarbij niet alle deductieve codes zijn gebruikt.

Een thematische analyse volgt zes stappen: 1) het leren kennen van de data, 2) coderen, 3) het generen van thema's, 4) het ontwikkelen van thema's, 5) de naamgeving van thema's en 6) het rapporteren van de resultaten (Braun & Clarke, 2021). Aangezien in deze studie gebruik werd gemaakt van een codeboekbenadering en deze studie tevens een praktijkonderzoek betrof, werden bepaalde stappen in het analyseproces op een meer pragmatische manier benaderd dan Braun en Clarke oorspronkelijk hebben beschreven in hun theorie over thematische analyse.

De analyse begon met het woordelijk transcriberen van de audio-opnames van de interviews. Om vertrouwd te raken met de data werden de transcripten eerst grondig doorgenomen. Aangezien de onderzoeker een deel van de data zelf heeft verzameld en getranscribeerd, was de inhoud van de transcripten al redelijk bekend. Voorafgaand aan het coderen zijn de tussentijdse resultaten aan zowel interne als externe professionals van het JCZ gepresenteerd door de onderzoeker. Deze presentatie kan worden beschouwd als een vorm van member-checking, waarbij de voorlopige bevindingen werden teruggekoppeld aan een deel van de doelgroep om de validiteit en bruikbaarheid van de interpretaties te waarborgen.

Alle transcripten werden gecodeerd met behulp van ATLAS.ti 24 voor Windows, waarbij zowel deductief als inductief is gecodeerd. Tijdens het coderen werden passende labels (codes) aan tekstfragmenten toegekend. Het merendeel van de codes was vooraf opgesteld op basis van literatuur (deductief), tijdens het coderen zijn er vier aanvullende codes toegekend die vanuit de data ontstonden (inductief). De deductieve codes hadden betrekking op onderwerpen zoals faciliteiten voor betekenisvol gezinscontact, informatievoorziening, ketenpartners en personeel. De inductieve codes werden gedurende de analyse ontwikkeld om onverwachte bevindingen uit de data te integreren en hadden betrekking op ondersteuning van gezinnen vanuit externe partijen. De coderingen werden uitgevoerd door de onderzoeker, waarbij gedurende het traject meerdere intercodeerbetrouwbaarheidschecks werden uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeksteam om de consistentie en betrouwbaarheid van de coderingen te waarborgen.

In de derde fase van het onderzoek werden passende thema's ontwikkeld. De toegewezen codes werden gegroepeerd in subthema's, met als doel om thema's te construeren die de verschillende wensen, behoeften, belemmeringen en bevorderingen met betrekking tot de Gezinsbenadering weerspiegelen. Deze stap leidde tot de vierde fase, waarin de thema's verder werden ontwikkeld. Er werd kritisch beoordeeld of de thema's en subthema's goed op elkaar aansloten en of alle relevante data in deze thema's kon worden ondergebracht.

Tijdens de vijfde fase werden de definitieve thema's vastgesteld en kregen ze een passende naam. Uiteindelijk werden vier thema's geïdentificeerd, namelijk: 1) samenwerking met ketenpartners, 2) beleidsontwikkeling en draagvlak, 3) betekenisvol gezinscontact, en 4) ondersteuning van gezinnen. Een overzicht van deze thema's, subthema's en de bijhorende codes is te vinden in het codeboek (Bijlage VI).

De laatste fase van de analyse betrof het rapporteren van de resultaten. Bij het schrijven van de resultaten werd kritisch gekeken naar de gecodeerde data, en werden verbanden tussen thema's onderzocht. Hierbij werd gekeken naar verschillen en overeenkomsten in ervaringen, wensen en behoeften van verschillende doelgroepen binnen de geïdentificeerde thema's. De resultaten van het onderzoek zijn te lezen in hoofdstuk 4, waar de vier thema's verder worden uitgewerkt.

3.4 Ethiek

Voor het project 'de Gezinsbenadering in penitentiaire inrichtingen' is een 'letter of approval' verkregen van de Ethisch Advies Commissie van de Hanzehogeschool Groningen verkregen (referentienummer: heac.T2023.045), waaronder ook dit onderzoek valt. Desondanks is het van belang om de ethische aspecten en wetenschappelijke integriteit van kwalitatief onderzoek in acht te blijven nemen. In dit hoofdstuk worden de ethische overwegingen per fase van de cyclus van kwalitatief onderzoek besproken.

Ontwerpfase

In de ontwerpfase dient zorgvuldig te worden overwogen wie baat zal hebben bij het onderzoek en moet worden geëvalueerd of de opbrengsten van het onderzoek opwegen tegen de inspanning van de participanten (Hennink et al., 2020). De inspanningen die door de gezinnen zijn geleverd worden uiteindelijk vertaald in lokaal beleid om hen beter te kunnen ondersteunen. Wel kan deelname aan dit onderzoek voor de participanten emotioneel belastend zijn, daarom werd in de introductie duidelijk verteld dat zij niet tot antwoorden verplicht zijn.

Een deel van de onderzoeksparticipanten is gedetineerd en verkeren daarmee per definitie in een afhankelijke positie ten aanzien van het gevangeniswezen. De interviewer maakt echter expliciet duidelijk dat zij niet werkzaam is voor het gevangeniswezen, om een ongelijke machtspositie te voorkomen. Tijdens de informed consentprocedure werd vermeld dat de onderzoeksresultaten niet gedeeld worden met medewerkers van het gevangeniswezen of justitie. Daarnaast werd benadrukt dat deelname vrijwillig is en dat het al dan niet deelnemen geen invloed heeft op beslissingen van het gevangenispersoneel.

Dataverzamelingsfase

In de dataverzamelingsfase werd de data volgens de principes van informed consent verzameld. Participanten werden voorafgaand aan het interview geïnformeerd over het doel van het onderzoek en alle benodigde informatie. Dit omvatte de inhoud van het interview, de vrijwilligheid van deelname en de mogelijkheid om bepaalde vragen niet te beantwoorden, informatie over anonimiteit, privacy en opslag van de onderzoeksgegevens en wie verantwoordelijk is voor het onderzoek en eventuele vragen. Het werd expliciet vermeld dat deelname aan het interview geen negatieve gevolgen zou hebben voor het detentietraject van participant of familielid.

Indien de participant geen vragen had en akkoord ging met alle voorwaarden, werd volgens de anonymous informed consent toestemming verleend. Dit betekent dat er geen naam of handtekening van de deelnemer werd gevraagd, maar het toestemmingsformulier werd ondertekend door de onderzoeker. Voor deze methode is gekozen omdat de deelnemers een kwetsbare positie kunnen hebben en het voor sommige participanten niet prettig is als hun namen worden geregistreerd. Het niet registreren van deze gegevens verhoogt de privacy van de doelgroep en verlaagt de non-respons. Na het verstrekken van alle informatie werd nadrukkelijk gevraagd of de participant akkoord ging met deelname aan het onderzoek en de audio-opnames. In één geval weigerde een vader om akkoord te gaan met de audio-opnames. Bij deze participant schreven de interviewers zijn antwoorden op waaruit vervolgens een transcript is uitgeschreven, waarmee hij wel akkoord ging.

Bij de interviews met kinderen werd dezelfde anonymous informed consent methode gevolgd als bij volwassenen. De interviewers hielden voortdurend in de gaten of de kinderen nog op hun

gemak waren. Indien een kind signalen aangaf niet meer te willen praten, werd dit besproken en indien gewenst werd het interview afgebroken. Dit gebeurde bij één interview, waarbij een kind aangaf niet verder te willen met het interview, waarna het gesprek gelijk werd stopgezet. Voor kinderen ouder dan 12 jaar was toestemming van beide ouders noodzakelijk. Voor kinderen onder de 12 jaar was zowel de toestemming van beide ouders als de aanwezigheid van één gezaghebbende ouder vereist.

Tijdens het interview werden persoonsgegevens verzameld middels een vragenlijst. Dit met de reden om een beeld te krijgen van de kenmerken van de doelgroep, zodat de onderzoeksresultaten beter geïnterpreteerd kunnen worden. Alle persoonsgegevens zijn op niet-herleidbare wijze verwerkt, waarbij het principe van dataminimalisatie werd toegepast. Er zijn alleen gegevens verzameld die strikt noodzakelijk waren voor het onderzoek, zo zijn er bijvoorbeeld geen namen, geboortedatums en woongegevens genoteerd. Demografische kenmerken die relevant waren voor het onderzoek zijn in brede categorieën uitgevraagd. De verzamelde gegevens zijn niet met derde partijen gedeeld, inclusief medewerkers van het JCZ. Een uitzondering hierop zou zijn als uit de interviews bleek dat er potentieel gevaar voor de participant of anderen op zou kunnen treden. De zorgplicht van de penitentiare inrichting en overwegingen omtrent de veiligheid van personen wegen hierbij zwaarder dan het belang van het onderzoek. Participanten werden hierover geïnformeerd bij de informed consent. Gedurende de dataverzamelingsperiode deed zich geen dergelijke situatie voor.

Analysefase

In de analysefase zijn alle verzamelde gegevens opgeslagen op de beveiligde Hanze Research Drive. Nadat de opnames waren geüpload naar de drive, werden ze van het opnameapparaat verwijderd. De audio-opnames werden letterlijk getranscribeerd, waarbij eventuele herleidbare gegevens zijn weggelaten. Wanneer een participant tijdens het interview herleidbare gegevens noemde zoals namen of woonplaatsen, dan zijn deze gegevens tijdens het transcriberen onherleidbaar gemaakt. Omdat de gegevens geen direct herleidbare persoonsgegevens bevatten, is verdere anonimisering niet noodzakelijk. De transcripten werden vervolgens geüpload naar de drive en worden daar tien jaar bewaard. De audio-bestanden worden een jaar na verwerking vernietigd. Alleen de projectleiders en studentonderzoekers hebben toegang tot deze drive zolang hun onderzoek loopt, daarna wordt hun toegang ontzegd. Dit gaat volgens de principes van gebruiksminimalisatie.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, gebaseerd op data die is verkregen via interviews en observaties van werkgroepen. Centraal hierbij staan de ervaringen, wensen en behoeften van diverse betrokkenen met betrekking tot de Gezinsbenadering. Uit de analyse zijn vier thema's naar voren gekomen die de kern vormen van de ervaringen, wensen en behoeften met betrekking tot de implementatie van de Gezinsbenadering. Binnen deze thema's volgen ook meerdere bevorderingen en belemmeringen betreffende de implementatie. De vier thema's benadrukken het belang van: 1) samenwerking met ketenpartners, 2) beleidsontwikkeling en draagvlak, 3) betekenisvol gezinscontact, en 4) ondersteuning van gezinnen in het ontwikkelen en implementeren van de Gezinsbenadering. In dit hoofdstuk worden per thema de overeenkomsten en verschillen in de ervaringen, wensen en behoeften van de vijf betrokken partijen geanalyseerd. Waar relevant worden de bevorderingen en belemmeringen voor de implementatie expliciet genoemd, met als doel inzicht te bieden in mogelijke vervolgstappen voor een succesvolle implementatie.

4.1 Samenwerking met ketenpartners

Het eerste thema richt zich op de samenwerking tussen de gevangenis en verschillende ketenpartners om gezinnen waar nodig adequaat te kunnen ondersteunen. De belangrijkste ketenpartners in dit proces zijn de gemeente, reclassering en jeugdbescherming. Deze samenwerking is van essentieel belang in de initiële fase van de Gezinsbenadering, om vast te stellen of deelname in het belang van het kind is. Ketenpartners beschikken mogelijk over informatie die de gevangenis niet bezit, waardoor alleen door middel van samenwerking kan worden bepaald welke problematieken binnen het gezin voordoen, vooral wanneer het gezin deze niet zelf aandraagt. Een heldere taak- en rolverdeling, efficiënte informatiedeling en communicatie zijn daarom cruciale elementen binnen dit thema.

4.1.1 Rolverdeling en samenwerking van ketenpartners binnen de Gezinsbenadering

Momenteel is de rolverdeling van ketenpartners in relatie tot de Gezinsbenadering onduidelijk. Zo verteld een medewerker van de gemeente over hun taak binnen het proces: *“Dit is verder bij ons nog heel onderbelicht thema, we zijn echt nog aan het zoeken”* (participant 5, gemeente). Ook de reclassering is zoekende naar hun rol binnen de Gezinsbenadering: *“Vanuit de reclassering zijn we natuurlijk gericht op de verdachte, op de onder toezicht gestelde, en hebben wij niet een duidelijk protocol of een werkwijze hoe om te gaan met het systeem of het gezin”* (participant 7, reclassering). De reclassering beschikt over veel informatie over gezinnen, maar worden momenteel nog weinig betrokken in het proces van de Gezinsbenadering. Ook bestaat er geen vaste procedure voor samenwerking tussen de jeugdbescherming en het JCZ. Dit kan ertoe leiden dat er kinderen onder toezicht staan van een gezinsvoogd, zonder dat de gevangenis hiervan op de hoogte is. Dit vormt een belemmering voor de uitvoering van de Gezinsbenadering, want deze informatie is noodzakelijk voor de beoordeling van de deelname. Hoewel de reclassering op de hoogte zou moeten zijn van de

betrokkenheid van jeugdbescherming binnen gezinnen, wordt deze informatie soms niet gedeeld vanwege het ontbreken van een stabiele en structurele samenwerking tussen de ketenpartners.

Het gevangeniswezen is traditioneel gericht op vergelding en minder op de uitstroom van gedetineerden. Ketenpartners richten zich juist wel op de uitstroom van gedetineerden en zijn daarom een belangrijke aanvulling binnen het proces. Echter, de interne processen van deze ketenpartners zijn niet specifiek gericht op kinderen en extern is momenteel de samenwerking tussen de verschillende partijen onvoldoende op elkaar afgestemd. De reclassering zegt hierover: *“Want het stopt niet op het moment dat die einddatum er is en de deur opengaat, want dan begint eigenlijk pas weer iemand zijn re-integratie, en ik denk dat we daar veel beter in kunnen samenwerken.”* (participant 7, reclassering). De behoefte aan het samen inrichten van een proces wordt vaak uitgesproken, door zowel interne als externe professionals. Ketenpartners zouden idealiter al vanaf de intake van de gedetineerde betrokken zijn zodat er sneller informatie kan worden gedeeld en het gezin sneller kan worden ondersteund, indien deze wens of noodzaak aanwezig is. Gezinnen vertellen uit zichzelf niet altijd eerlijk wat er thuis speelt, vaak omdat zij bang zijn dat er anders hulpinstanties als jeugdzorg worden ingeschakeld.

Het inrichten van een efficiënt proces tussen de gevangenis en ketenpartners is niet eenvoudig. Gedetineerden komen uit gemeenten door heel het land, en elke gemeente heeft een eigen proces betreffende nazorg van gedetineerden. Daarnaast merken interne professionals op dat er bij contact met gemeenten vaak veel verschillende loketten zijn, zonder centraal aanspreekpunt. Dit maakt het inrichten van een proces lastig.

“Die hebben natuurlijk allemaal veel minder goed georganiseerd. Die hebben enkele, één keer per jaar gedetineerden bij ons, weet je wel. Daarbij heeft iemand twee uurtjes vrijgemaakt voor nazorg weet je wel, ja. Dat is vaak ingewikkelder om met hen echt zo'n soort proces in te richten, dan komt het gewoon... daar kun je eigenlijk geen routine met elkaar in opbouwen, dus dat zal zoeken blijven.” – participant 2 (interne professional)

4.1.2 Informatiedeling tussen ketenpartners

Informatiedeling is noodzakelijk voor een efficiënte samenwerking. Informatie delen over personen mag echter niet zomaar zonder toestemming van gedetineerden. De grens van welke informatie zonder toestemming gedeeld mag worden met andere partijen ligt bij het vrijwillige versus gedwongen kader. In het vrijwillige kader mag zonder toestemming weinig worden gedeeld, in tegenstelling tot het gedwongen kader, waar zonder toestemming veel informatie mag worden gedeeld. Het grootste deel van de gezinnen bevindt zich echter in het vrijwillige kader. Wanneer er in deze gezinnen geen toestemming wordt verleend, wordt het lastig om hen te ondersteunen. Dit maakt het voor de gevangenis lastig om te beoordelen of deelname aan de Gezinsbenadering in belang is van het kind. In het vrijwillige kader zullen vooral gezinnen waar geen complexe problematiek is toestemming verlenen. In gezinnen waarin het minder goed gaat of er bijvoorbeeld een relatiegeschil is tussen

ouders, wordt minder snel toestemming verleend. Dit zijn juist de gezinnen waar hulp gewenst is in het belang van de kinderen. Als er geen toestemming wordt gegeven houdt de samenwerking met ketenpartners op.

En dat is natuurlijk meer denk ik, want als er geen risico's zijn en iedereen werkt mee, dan is er veel meer informatie te delen. Maar op het moment dat er dat het wel een beetje schuurt, dan gaan mensen al snel geen toestemming geven en dan mis je gewoon informatie. Waar we ook geen rekening mee kunnen houden. – participant 7 (reclassering)

Er is behoefte aan meer informatiedeling tussen interne en externe professionals, zowel van gevangenen onderling bij overplaatsing van gedetineerden als tussen de gevangenis en ketenpartners. Interne en externe professionals zouden baat hebben bij een landelijk protocol, zodat medewerkers weten wat en wanneer gedeeld mag worden onder welk kader. Momenteel is het niet duidelijk voor welke informatie medewerkers wel of geen toestemming nodig hebben van de gedetineerde. Hierdoor heerst er een angstcultuur onder medewerkers, waarbij zij terughoudend zijn in het delen van informatie uit vrees voor mogelijke negatieve consequenties. Dit bemoeilijkt de wens om juist meer informatie met elkaar te delen. Landelijk beleid zou dit proces kunnen vergemakkelijken, maar het lijkt er niet op dat er op korte termijn een dergelijk beleid komt. De huidige focus op privacywetgeving maakt gegevensdeling juist ingewikkelder.

4.2 Beleidsontwikkeling en draagvlak

Het tweede thema betreft het lokale beleid van JCZ met de nadruk op draagvlak en borging, evenals interne en externe communicatie. Daarnaast speelt de kennis en houding van het personeel ten opzichte van de Gezinsbenadering een belangrijke rol binnen dit thema. Een helder geformuleerd beleid is essentieel voor een consistente toepassing van de Gezinsbenadering. Het succes van de Gezinsbenadering is afhankelijk van het draagvlak onder zowel het personeel als de gedetineerden en hun gezinnen. Het waarborgen van de Gezinsbenadering is cruciaal om de effectiviteit niet alleen op korte termijn te garanderen, maar ook op lange termijn.

4.2.1 Noodzaak van duidelijk lokaal beleid

De Gezinsbenadering is begin 2024 binnen het JCZ geïmplementeerd, onder leiding van de gezinsfunctionaris. Er zijn destijds geen kaders of beleidsplannen opgesteld, een interne professional zegt hierover: *“Er is geen strategie, er is geen beleid, er is geen visie.”* (participant 1, interne professional). De behoefte aan een beleidsdocument wordt echter sterk gevoeld, zodat duidelijk is wat de doelstellingen zijn en hoe deze bereikt kunnen worden. Dit biedt niet alleen voor interne en externe professionals houvast, maar ook gezinnen kunnen baat hebben bij een duidelijk beleid.

Er zijn sinds het begin van de implementatie verschillende stappen ondernomen in het ontwikkelen van beleid. Recentelijk is er een herstelteam aangesteld, bestaande uit een

gezinsfunctionaris, een gezinsconsulent en een hersteltrainer. Daarnaast is er een stuurgroep herstel waarin interne professionals, ketenpartners en het onderzoeksteam van de Hanzehogeschool Groningen samenwerken aan de componenten van de Gezinsbenadering. Verder is er een werkgroep herstel aangesteld, bestaande uit afdelingshoofden, casemanagers en gedetineerden. Het is bevorderlijk voor de ontwikkeling dat er veel verschillende partijen betrokken zijn bij de beleidsvorming. Er zijn momenteel twee grote vraagstukken die sterk naar voren komen tijdens de werkgroepen: hoe om te gaan met vaders die binnen komen op de inkomstenafdeling of het Huis van Bewaring (HvB), en de vormgeving van de bijhorende screenings- en trajectgesprekken.

In het JCZ komt 60 procent van de gedetineerden binnen 40 dagen vrij. Dit roept bij interne en externe professionals de vraag op hoe om te gaan met deze groep vaders. Dit is een lastige kwestie, doordat juist het begin van detentie voor gezinnen ingrijpend wordt ervaren (Venema, 2024). Wat dit vraagstuk extra lastig maakt is dat sommige gedetineerden bij aankomst nog niet veroordeeld zijn, waardoor ze minder bereid zijn om te praten uit angst voor negatieve consequenties voor hun zaak. Ook over de thuissituatie wordt weinig gesproken tijdens dit moment van detentie, doordat gedetineerden bijvoorbeeld in de veronderstelling zijn snel weer vrij te komen. Daarnaast stimuleren advocaten vaak zo min mogelijk te delen in het belang van hun rechtszaak.

De inkomstenafdeling wordt door interne professionals als een chaotische afdeling ervaren. Vaak komen mannen in een crisis binnen, vooral degenen die voor de eerste keer gedetineerd zijn. Daarom vragen interne professionals zich af of de inkomstenafdeling wel de beoogde effecten haalt. Sommige professionals denken dat het wellicht effectiever is om deze afdeling samen te voegen met reguliere afdelingen, waardoor nieuwe gedetineerden binnenkomen op een stabielere afdeling. Deze stabiliteit en connecties met andere gedetineerden zouden ervoor kunnen zorgen dat vaders meer durven te vertellen, wat weer in het belang kan zijn van de kinderen. Interne professionals gaan op korte termijn evalueren of de inkomstenafdeling wel de beoogde resultaten behaalt.

“Daar zijn we en we gaan die inkomstenafdeling op korte termijn evalueren om te kijken van... nou levert dat nou op wat we hopen? Ik ben er nog niet van overtuigd namelijk. Weet je, en het ingewikkelde is bijvoorbeeld wat ik wel echt een ding vind is dat die afdeling, is een onrustige afdeling, is natuurlijk heel veel verloop, heel hoog verloop.” – participant 2 (interne professional)

Bij binnenkomst van gedetineerden worden er twee intakegesprekken gevoerd. Het eerste gesprek vindt binnen 24 uur plaats om eventuele crisissituaties te bespreken. Het tweede gesprek dient binnen tien dagen te worden gevoerd en gaat dieper in op de thuissituatie. Lange tijd werden deze gesprekken door stagiaires gevoerd, wat niet de gewenste resultaten opleverde. Dit leidde tot de behoefte om deze gesprekken door beter opgeleid personeel te laten uitvoeren. Wanneer er tijdens deze gesprekken niet goed wordt doorgevraagd, kan er geen adequate ondersteuning worden geboden.

Daarnaast wordt vaak uitgesproken dat het netwerk van de gedetineerde meer betrokken moet worden bij het proces, bijvoorbeeld door hen invloed te laten hebben op de trajectgesprekken. Veel interne professionals zien dit als een van de belangrijkste en meest effectieve aspecten van de Gezinsbenadering.

“En gedurende de detentie van een gedetineerde bij ons, zou ik willen dat het een blijvend onderdeel van het traject is. Vanaf dag één is ons werk gericht op een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Daar hoort onlosmakelijk dat netwerk en dat gezin wat mij betreft bij. En dat is natuurlijk focus op die gedetineerden hoe die omgaan met zijn vaderschap, met zijn partnerschap, maar ook wat mij betreft aandacht voor partner, aandacht voor kinderen, vanuit ons.” – participant 2 (interne professional)

Naast het betrekken van het netwerk is er ook de wens om meer reflectie te implementeren in de trajectgesprekken, om autonomie en zelfbewustzijn bij vaders te bevorderen. Er is al een eerste stap in de bevordering hiervan genomen, door de ontwikkeling van maandelijks bijeenkomsten in groepen om van elkaar te kunnen leren.

“Wat we nu een beetje in ons hoofd hebben is dat we een soort reflectie gaan laten plaatsvinden bij de trajectgesprekken. Dat is het idee en dus een maandelijks bijeenkomst met alle vaders waar we dit soort thema's bespreken. Zo willen we dat eigenlijk op gaan zetten. Dus individueel bij de trajectgesprekken, en maandelijks in een groep.” – participant 1 (interne professional)

4.2.2 Creëren van draagvlak en borging

Bij het ontwikkelen van beleid is het essentieel dat het beleid gedragen wordt door de medewerkers. De wens van de interne professionals die zich richten op het ontwikkelen van de Gezinsbenadering is dat elke medewerker gericht is op de komst van kinderen en bewust is van de ervaringen van kinderen.

“Wat het eerst in me opkomt is, de Gezinsbenadering bestaat niet, optimaal gezien. Het optimale is natuurlijk dat alle medewerkers, van de portier tot de directeur, gericht zijn op, of het zich bewust zijn van kinderen die hier komen. Het feit dat de mannen die hier verblijven, ook vader, zoon, broer, partner zijn. En hè, dat we dat steeds integreren in alles wat we doen. Dus als je zegt perfect dan is dat het zeg maar, dus dan is het niet een hobby van iemand in de zin van: nou, we doen weer even Gezinsbenadering om het even zo te zeggen, maar dan is het geïntegreerd in alles wat we doen.” – participant 1 (interne professional)

De Gezinsbenadering wordt momenteel uitgevoerd als een pilot voor negen gezinnen op twee afdelingen. Voor een bredere integratie binnen de inrichting is het noodzakelijk dat de

Gezinsbenadering organisatiebreed wordt uitgerold en zichtbaarder wordt gemaakt. Dit is echter lastig vanwege de omvang van het JCZ als grote organisatie, waardoor betrokkenheid onder alle medewerkers veel tijd en energie zal kosten: *“Dit is een hele grote inrichting, waardoor de implementatie soms, nou ja, heel stroperig loopt of niet, je zo afhankelijk bent van individuen die ergens wel voor gaan staan en iets oppakken”* (participant 7, reclassering). Daarnaast heeft het JCZ te kampen met personeelstekort, waardoor sommige medewerkers de Gezinsbenadering zien als een extra taak waardoor weerstand ontstaat.

“Nou ja, dat we dan toch... Nou ja, dingen organiseren. Dat je merkt van... er gewoon een weerstand ontstaat. Maar ja, ook dat heeft wel weer nu met het personeelstekort te maken, hè. Dus hoe haal je het in je botte hoofd om een activiteit te gaan organiseren als we niet eens personeel hebben, om de afdeling normaal open te houden. Dus dat speelt nu eigenlijk vooral heel erg, maar ja, we willen wel door... Dus dat is gewoon heel erg zoeken.” - participant 2 (interne professional)

Naast het creëren van draagvlak is er ook behoefte aan borging van het beleid, zowel op lokaal als landelijk niveau. Interne professionals spreken de zorg uit over hoe de Gezinsbenadering kan blijven bestaan, zelfs bij politieke veranderingen waarbij de prioriteiten verschuiven. DJI is een politiek gestuurde organisatie, wat bij sommige medewerkers kan leiden tot cynisme over het project. Daarom is het van belang om goed vast te leggen wat er allemaal wordt ontwikkeld en bereikt, zodat de informatie en kennis niet verloren gaat. Een interne professional benadrukt dit punt:

“Je kan een heel mooi eiland creëren, maar nou ja, ik weet niet of dat een gesprek met jullie was over de windvlagen, maar in justitieland kunnen er zomaar windvlagen of overstromingen plaatsvinden en dat kan een nieuw afdelingshoofd zijn op een nieuwe directeur, of een nieuwe staatssecretaris of een nieuwe minister. En poef, je eiland is weg.” – participant 1 (interne professional)

Voor het creëren van draagvlak en borging is communicatie hierover essentieel. Een externe professional benadrukt het belang van communicatie: *“Dat is zo soms zo jammer, want daardoor lopen dingen weleens mis terwijl het fantastische projecten zijn, dus ik denk dat het breed communiceren, draagvlak vinden, dat is heel belangrijk.”* (participant 7, reclassering). Door de juiste communicatie kan er relatief makkelijk een grote groep medewerkers worden meegenomen, aldus een interne professional. Een belangrijk onderdeel in de communicatie van de Gezinsbenadering is verwachtingsmanagement. Bij bredere communicatie over de Gezinsbenadering en het streven naar een bredere implementatie, ontstaat er onder gezinnen ook meer interesse en meer aanmeldingen. De opschaling van de Gezinsbenadering is een belangrijk discussiepunt, vooral gezien de omvang van JCZ en het schrijnende personeelstekort. Een interne professional vertelt hierover:

“Wat ik denk dat praktisch nooit haalbaar zal zijn is Gezinsbenadering in heel JC Zaanstad over de hele inrichting. Nee, is er te groot voor, denk ik. Te veel gedetineerden om bepaalde faciliteiten te kunnen creëren. Of je moet, hoe kijken we naar de Gezinsbenadering weet je, wat is het nou en wat willen we aanbieden en wat niet. Wat past dan wel binnen zo 'n grote inrichting, maar dat zal dan best beperkt zijn.” – participant 4 (interne professional)

4.2.3 Vaardigheden en houding van intern personeel

Alle betrokken doelgroepen benadrukken het belang van voldoende expertise onder het personeel. Binnen de groep interne professionals wordt met name de noodzaak van verbetering in de gespreksvaardigheden van casemanagers genoemd. Momenteel komen casemanagers tijdens de intake- en trajectgesprekken vaak niet tot de kern van het probleem. Een interne professional vertelt hierover het volgende: *“Dus daar zit nog wel wat handelingsverlegenheid in hoor, wat natuurlijk ook wel gaat over ja, privacy, je hebt het natuurlijk over hele intieme informatie en mensen vinden het lastig om het erover te hebben.”* (participant 2, interne professional). De wens onder interne professionals is dan ook aanvullende trainingen in gespreksvaardigheden, vooral over hoe je doorvraagt over persoonlijke onderwerpen wanneer gedetineerden terughoudend zijn om hierover te vertellen:

“En ik zou wel willen dat we daarop inzetten de komende jaren hier, want ik vind dat op het netwerk, dat daar wat makkelijk aan wordt voorbijgegaan. Dus daar kan echt wel wat beter op worden doorgenvraagd, en daar is nog wel echt wat extra training wat mij betreft ook nodig.” – participant 2 (interne professional)

Naast de wens om casemanagers aanvullende trainingen in gespreksvaardigheden te bieden, is er ook een duidelijke behoefte in het vergroten van bewustwording onder het beveiligingspersoneel. Een interne professional vertelt: *“Dus dat stukje bewustwording van joh, schakel ook even met wie heb ik van doen en hoe breng ik die boodschap over?”* (participant 3, interne professional). Momenteel worden er voor het beveiligingspersoneel trainingen aangeboden in gastvrijheid, maar ondanks deze inspanningen wordt de houding van het personeel niet altijd als positief ervaren door de doelgroep. Vooral bij het aanmelden en tijdens bezoek worden medewerkers als onvriendelijk ervaren. Een moeder beschrijft een vervelende situatie tijdens het aanmelden: *“Het is een terugkerend probleem en ik hoor het ook van andere moeders, want als ik dan weer zoiets meemaak dan kom ik boven helemaal onrustig aan”* (participant 14, moeder).

Tijdens het bezoek verschilt het per bewaker wat toegestaan is, wat door moeders, vaders en kinderen als vervelend wordt ervaren. Zo varieert het per bewaker hoe lang fysiek contact is toegestaan en of bijvoorbeeld een kindertekening mee naar binnen mag. Deze inconsistenties veroorzaken verwarring en stress, de doelgroep heeft daarom een sterke behoefte aan eenduidigheid in de gedragingen van het personeel. Een moeder verwoordt dit als volgt: *“En weet je dat soort dingen,*

dus of het mag wel of het mag niet, maar dan kunnen de moeders daar zelf ook een keuze in maken. Dus duidelijkheid en één beleid. Dat vind ik heel erg belangrijk, helemaal naar kinderen toe.”

(participant 15, moeder). De complexiteit van deze situatie ligt in het feit dat het trekken van een duidelijke lijn tussen wat wel en niet is toegestaan zal resulteren in een strikte werkwijze waarin fysiek contact bijna geheel onmogelijk wordt, gezien de veiligheidsregels. Dit maakt de afweging tussen de mogelijkheid om af en toe fysiek contact toe te staan, wat verwarrend en frustrerend kan zijn voor de bezoekers, en het handhaven van strikt beleid waarin fysiek contact wordt uitgesloten complex.

4.3 Betekenisvol gezinscontact

Het derde thema richt zich op betekenisvol gezinscontact binnen de gevangenis. Dit omvat alle vormen en mogelijkheden van contact, zoals de familiekamer, ouder-kinddagen, bezoek, (beeld)bellen en het lentekamp. De mogelijkheden die de gevangenis biedt zijn belangrijk voor de mate waarin de vader-kind band onderhouden kan worden. Sommige vormen van contact zijn beschikbaar voor elke gedetineerde, sommige specifiek voor vaders, en andere slechts voor deelnemers van de Gezinsbenadering.

4.3.1 Bezoek

Bezoek is toegankelijk voor elke gedetineerde. Gedetineerden die goed gedrag vertonen hebben recht op twee uur bezoek per week, terwijl dit voor gedetineerden met slecht gedrag beperkt is tot één uur per week. Aan het begin van het bezoek is fysiek contact kort toegestaan, daarna zijn aanrakingen niet meer toegestaan. Meerdere participanten geven aan dat zij hun kinderen niet meer naar regulier bezoek laten komen vanwege de onvriendelijke houding van personeel, het gebrek aan fysiek contact, en incidentele ingrepen tijdens het bezoek. Deze situaties kunnen door kinderen als traumatisch worden ervaren. Het gebrek aan fysiek contact maakt regulier bezoek voor vaders, moeders en kinderen tot een negatieve ervaring. Vooral voor kinderen is het lastig om te begrijpen waarom zij hun vader niet mogen aanraken of knuffelen.

“Kind mag vader even knuffelen en mag vervolgens naar zijn eigen kant terug, en daar begint het hele proces van ik mag papa niet aanraken, ik mag papa niet knuffelen. Er wordt eigenlijk continu op hem gelet van ik mag dit niet ik mag dat niet. Dus de autoritaire gezaghebbing die een bewaker heeft op dat moment dat is echt per persoon verschillend, en dat maakt het heel lastig om ervan uit te gaan dat het bezoek gewoon een leuk bezoek zal gaan zijn. Er zijn ook bezoekdagen geweest dat hij huilend op de grond lag te gillen om zijn vader en dat mensen dan dus vader weghalen, dat is zo traumatisch voor een kind. Dat je op gegeven moment zegt, regulier bezoek kan gewoon niet.” – participant 12 (moeder)

Daarnaast wordt het als vervelend ervaren dat er een maximaal aantal bezoekers is vastgesteld, namelijk drie personen. Voor grote gezinnen betekent dit dat gedetineerden een selectie moeten maken uit hun gezin. Een vader vertelt hierover: *“Ze mogen niet met zijn allen komen. Nou, dat slaat ook*

nergens op, dan moet ik ze verdelen.” (participant 8, vader). Daarnaast vindt bezoek vaak plaats onder schooltijden, wat het voor kinderen moeilijk maakt om tijdens regulier bezoek langs te komen.

Een terugkerende wens onder vaders, moeders en kinderen is een onderscheid tussen bezoekmogelijkheden voor vaders en niet-vaders. Een vader zegt hierover: *“Sowieso een bezoekzaal waar je niet constant geconfronteerd wordt met andere gedetineerden die zich niet inzetten voor hun re-integratie of hun kinderen of hun gezin.”* (participant 9, vader). Dit voorstel is ook ter sprake gekomen tijdens de werkgroepen. Dit idee wekte positieve reacties op, hoewel de uitvoering ervan een complexe organisatie vereist waardoor de haalbaarheid van deze wens onduidelijk blijft. Daarnaast zien vaders, moeders en kinderen graag dat de bezoekersruimte kindvriendelijker wordt gemaakt, zowel qua inrichting als in de benadering door het personeel.

“Maar hoe zeg ik dat, als je helemaal ook in de bezoekzaal aankomt en dan hangt echt een grote afbeelding eigenlijk met mensen erop, maar voor de rest is de bezoekzaal, ik zou de bezoekzaal zou ik wel nog wat meer vrolijker maken, gewoon met wat meer kleur in plaats van zo wit. Ja misschien, ja comfortabele stoelen in ieder geval want we zitten nu op zo 'n krukje”
– participant 19 (kind)

4.3.2 (Beeld)bellen

Momenteel is beeldbellen alleen toegestaan indien het een re-integratie doel dient. De beslissing of een gedetineerde mag beeldbellen ligt in handen van de casemanager of mentor, doordat zij dit re-integratiedoel goedkeuren. Hierdoor ontstaat er variatie per afdeling in welke mate gedetineerden mogen beeldbellen. Indien beeldbellen wel is toegestaan, is dit maximaal een half uur per week. Deze variatie wordt door vaders, moeders en kinderen als vervelend ervaren, doordat het afhangt van de casemanager of deze vorm van contact mogelijk is. Een interne professional vertelt over vaders op zijn afdeling:

“Nee, de vaders mogen gewoon beeldbellen. Ik heb een vader die zijn zoon begeleid met huiswerk iedere week. Ik heb een vader met een autistisch zoontje die gewoon aan het beeldbellen is. Iedereen mag van mij bijna op de afdeling beeldbellen, maar wel onder bepaalde kaders. Ik heb in de recreatieruimte een tafel onder de camera et cetera. Dat is wel allemaal geregeld” – participant 4 (interne professional)

Beeldbellen wordt zeer positief ervaren door alle betrokken partijen. Het biedt kinderen de mogelijkheid om hun eigen omgeving te laten zien en biedt een oplossing tegen veel negatieve aspecten van bezoek. Zo kent beeldbellen geen beperkingen wat betreft het aantal bezoekers, de aanwezigheid van andere gedetineerden of onvriendelijkheid van personeel. Daarnaast biedt beeldbellen flexibiliteit, doordat vaders zelf een moment in de week kunnen inplannen. Dit geeft de mogelijkheid om belangrijke momenten in het leven van kinderen bij te wonen, zoals afzwemmen of rapportgesprekken. De behoefte van alle betrokken partijen is dat beeldbellen voor iedere gedetineerde

beschikbaar moet zijn onder bepaalde voorwaarden, omdat dit wordt gezien als een essentieel middel voor het bevorderen van betekenisvol gezinscontact en het onderhouden van gezinsbanden. Een obstakel voor deze wens zijn veiligheidsoverwegingen binnen DJI, die terughoudendheid tonen vanwege de mogelijke risico's die gepaard gaan met beeldbellen.

“We hebben al lang met elkaar in de hele organisatie afgesproken dat de mogelijkheid voor beeldbellen er moet zijn. Dus dat vindt de directeur, dat vindt het plaatsvervangend directeur, dat vindt het hoofd DNR, dat vinden de afdelingshoofden. Dat is afgesproken, maar als je dan puntje bij paaltje op die afdeling, op deze dag wel beeldbellen: hè? Hoezo? Waarom, wanneer, daar hebben we geen spullen voor, dat kan helemaal niet... En die stap van beleid naar praktijk, daar zit, daar zit heel veel tijd.” – participant 1 (interne professional)

Regulier telefonisch contact wordt door de doelgroep minder positief ervaren. Dit komt voornamelijk door de eenzijdige aard van het contact, kinderen kunnen hun vader niet terugbellen. Dit kan leiden tot frustratie bij kinderen, vooral wanneer zij bezig zijn met andere activiteiten en hierdoor een keuze moeten maken tussen hun eigen activiteiten of contact met hun vader. Daarnaast zijn de belkosten relatief hoog en wordt het beltegoed door de gevangenis ingeperkt, wat voor extra kosten zorgt bij het gezin. Een positieve noot over telefonisch contact in JCZ is dat er een telefoon op cel beschikbaar is, wat de betrokkenheid van vaders bij het gezin ten goede komt doordat zij niet op vaste momenten hoeven te bellen.

“Ja dat bellen, nou ja. Ook omdat het dan altijd op een moment is, kijk je kan hem natuurlijk niet terugbellen. Dus uhm als hij belt dan is dat het moment en dan zitten ze soms middenin weet ik veel, een Nintendo spelletje of een vriendin is net op bezoek of ze zijn gewoon moe omdat ze een lange dag hebben gehad en dan ja dan hebben ze er soms gewoon geen zin in.” – participant 13 (moeder)

4.3.3 Ouder-kinddagen

Ouder-kinddagen (OKD) zijn bestemd voor alle gedetineerde vaders en worden zeer positief ervaren. Dit zijn voor veel gedetineerden de enige momenten waar zij zonder restricties met hun kinderen kunnen spelen. Het fysieke contact wordt als waardevol ervaren en helpend om de band tussen vader en kind te versterken. Tijdens OKD kunnen kinderen met hun vader praten, spelen of spelletjes doen. Deze dagen vinden plaats in de Haarlemzaal, dit is een grote ruimte die dichtbij de ingang is gelegen, waardoor kinderen niet lang door de gevangenis hoeven te lopen. Daarbij is de route naar de zaal kindvriendelijk ingericht, wat bijdraagt aan een positieve ervaring voor de kinderen doordat ze niet het gevoel hebben dat ze in een gevangenis zijn. Een moeder vertelt over hoe waardevol fysiek contact is voor de kinderen:

“Dat fysieke contact en aanwezigheid in welke vorm dan ook, dat is heel belangrijk voor kinderen om een band op te bouwen, dat ze elkaar wat vaker zien, vaker spreken en dat spelen, dat is voor die kleintjes echt heel belangrijk” – participant 14 (moeder)

De ouder-kinddagen zijn op dit moment één keer in de drie maanden en duren anderhalf uur. De wens van de doelgroep is dat deze momenten vaker plaatsvinden en dat ze langer duren. Daarnaast hebben kinderen behoefte aan meer actieve activiteiten, zo vertelt een kind dat hij graag wil sporten en spelen met zijn vader: *“Uhh nou, dat we daarna, na het sporten ook weer kunnen spelen. Dat wil ik.”* (participant 16, kind). Vooral oudere kinderen vinden de activiteiten tijdens OKD niet aansluiten bij hun behoeften, doordat de meeste spellen en het speelgoed gericht is op jongere kinderen. In de werkgroepen komt naar voren dat een andere indeling van de OKD, bijvoorbeeld in een gymzaal, gebouwtechnisch niet mogelijk is. De gymzaal bevindt zich ver van de ingang, waardoor kinderen een lange afstand door de gevangenis zouden moeten afleggen.

4.3.4 Familiekamer en gezinskamer

De familiekamer is toegankelijk voor elke gedetineerde vader, maar gezinnen kunnen pas na een half jaar één keer per maand gebruik maken van deze kamer. Vaders, moeders en kinderen vertellen dat zij het jammer vinden dat de familiekamer pas na zes maanden beschikbaar is, vooral omdat gezinnen juist aan het begin van detentie behoefte hebben aan meer contact. Desondanks wordt de familiekamer door vaders en kinderen als plezierig ervaren. Een kind vertelt hierover: *“Ik ga wel met plezier naar bezoek maar ik ga veel liever naar een familiekamer of. Het is niet dat, normaal bezoek heb ik dan af en toe nog van het moet, maar familiekamer ga ik wat meer met plezier heen ook.”* (participant 19, kind).

Een andere component van de Gezinsbenadering is de gezinskamer. Dit is een kamer die als een woonkamer is ingericht en waar deelnemers van de Gezinsbenadering tijd kunnen doorbrengen met hun gezin. In Zaanstad zijn ze momenteel bezig met de ontwikkeling van een alternatief voor de gezinskamer door middel van maandelijkse bijeenkomsten met deelnemende gezinnen. Dit initiatief biedt een extra mogelijkheid voor betekenisvol gezinscontact binnen de Gezinsbenadering.

“We zijn nu een soort iets aan het ontwikkelen dat we een maandelijks bijeenkomsten met de gezinnen hebben als een soort raamwerk waarbinnen dan op individueel niveau weer andere dingen kunnen gebeuren en daar zijn we echt in aan het pionieren. Dus dat is misschien ook wel interessant om inderdaad naar te kijken, want dat is een soort vervanging van de gezinskamer eigenlijk. Maar ja, dus de categorie activiteiten daar hebben we het nog niet echt over gehad, maar daar zijn we ook een beetje in aan het zoeken. Doen ze natuurlijk in Veenhuizen ook wel, maar wij willen dat dan echt op een maandelijks ritme doen met een jaarprogramma. Dat zijn we nu aan het ontwikkelen.” – participant 1 (interne professional)

4.3.5 Lentekamp

Er wordt jaarlijks een lentekamp georganiseerd voor gezinnen die deelnemen aan de Gezinsbenadering. Tijdens dit kamp nemen kinderen samen met hun vader meerdere dagen deel aan diverse activiteiten. Het kamp wordt door alle betrokkenen ervaren als een waardevolle tijd. Tijdens het lentekamp voelt het voor kinderen alsof zij een paar dagen in het ‘normale leven’ zijn met hun vader. Zo kunnen zij bijvoorbeeld samen koken, eten en sporten. Een interne professional vertelt: *“Dat is hartstikke, echt heel mooi om te zien, heel tof, dan is gewoon echt weer bijna het normale leven in de gevangenis nagebootst.”* (participant 3, interne professional). Voor kinderen vormt het lentekamp niet alleen een fijne plek om met hun vader te zijn, maar ook om andere kinderen te ontmoeten met vergelijkbare ervaringen. De steun die kinderen bij elkaar vinden geeft hen het gevoel dat zij niet alleen zijn in hun situatie.

Een nadeel van het kamp is dat er een leeftijdslimiet aan verbonden is. Een moeder zegt hierover: *“Wij waren nu zeg maar op lentekamp en er is er een jongen van 16 bij vader en die moeten nog een tijd. Volgend jaar mag hij niet meer, want dan is hij te oud. Ook met vaderkind dagen, maar een kind blijft je kind.”* (participant 15, moeder). Daarnaast is de opschaling van het kamp een uitdaging, doordat de capaciteiten hiervoor op dit moment ontbreken.

4.4 Ondersteuning gezinnen

Het vierde thema omvat de ondersteuning van gezinnen vanuit de gevangenis, dit omvat aspecten zoals informatievoorzieningen, het ondersteuningsaanbod voor vaders en begeleiding van gezinnen na de detentieperiode. Deze elementen werden door de participanten als waardevol ervaren voor het faciliteren van betekenisvol gezinscontact. Uit de interviews blijkt dat moeders en kinderen voornamelijk behoefte hebben aan informatievoorziening vanuit de gevangenis, voornamelijk in de begin- en eindperiode van detentie. Vaders hebben meer behoefte aan ondersteuning op familiair gebied, maar ook op andere leefgebieden zoals een woning of werk.

Los van het ondersteuningsaanbod van de gevangenis, hebben moeders behoefte aan landelijk eenduidig beleid. Momenteel verschilt de invulling van gezinsgerelateerde activiteiten per gevangenis. Dit is voor het gezin frustrerend, omdat zij bij overplaatsing van de gedetineerde vader telkens moeten wennen aan de nieuwe regels en mogelijkheden. Voor kinderen is dit ook vervelend, zij begrijpen niet waarom zij hun vader bij overplaatsing minder kunnen zien.

“En dat vond ik heel prettig aan [plaatsnaam], helaas zitten we daar niet meer. We zitten nu hier dus we moeten nu dealen met Zaanstad, maar ook dat zou dus eigenlijk landelijk moeten gaan worden. Want waarom heb je daar wel 1x per maand, en hier 1x in de drie maanden? Dus dat is wel een dingetje, dat ik denk trek dat dan recht, dat je overal weet waar papa ook terecht komt, dat die structuur erin blijft zitten” – participant 8 (moeder)

4.4.1 Informatievoorziening in het begin van detentie

In de beginfase van detentie ontbreekt momenteel informatievoorziening voor gezinnen, terwijl juist in deze periode de behoefte aan informatie groot is. Vooral wanneer gezinnen niet op de hoogte waren van de criminele activiteiten van de vader, kan de gevangenisstraf als een ingrijpende gebeurtenis ervaren worden. In deze chaotische periode is er sterke behoefte aan duidelijkheid, informatie en ondersteuning, die momenteel niet wordt aangeboden door de gevangenis.

“Echt nul, helemaal niks. Ik wist niet eens wat ik op moest sturen, waar ik geld moet storten en hoe dat ging, wanneer invoer en uitvoer was, wanneer bezoek was, hoeveel mensen mochten komen. Het was echt allemaal heel onduidelijk, dat is dus weer dat niet al het personeel even aardig is. Flyers toentertijd waren hier niet te vinden, dus wat ik deed was gewoon een paar keer bellen en hopen dat ik iemand aan de lijn kreeg en op die manier informatie kreeg. En op de website, zo heb ik het gedaan. Maar als ik hier aan de balie stond dat was niet fijn hoor, nee.” – participant 14 (moeder)

Ook kinderen hebben behoefte aan informatie in de beginperiode van detentie. Meerdere kinderen geven aan dat zij zich zorgen maakten over waar hun vader verbleef en hoe het met hem ging. Een kind vertelt: *“Nou vroeger had ik, hoe zeg ik het, nog wel heel veel vragen over dingen en dat soort dingen allemaal. En nu heb ik ja, nu weet ik eigenlijk alles hoe grotendeels alles zit en dat soort dingen allemaal.”* (participant 19, kind). Kinderen hebben vaak het idee dat de gevangenis vergelijkbaar is met wat zij in films zien, en ervaren daarom bezorgde gevoelens over hun vader. Dit wordt versterkt doordat er in het begin weinig contactmogelijkheden zijn.

Ook vaders ontvangen in het begin van detentie geen informatie over alle gezinsactiviteiten die worden aangeboden, zij moeten zelf ontdekken wat de mogelijkheden zijn. Het zou voor hen ondersteunend zijn om aan het begin van detentie informatie te krijgen, zodat zij hun vaderrol sneller kunnen oppakken.

“Daar moet je jezelf echt achteraan zitten en zoeken naar wat zijn de mogelijkheden. Dingen vragen of horen van andere gedetineerden. Hoe dat gaat. En waar je... Want voor de gezinsbenadering hier ook binnen Zaanstad, daar is de reclame voor echt bizar slecht.” – participant 9 (vader)

Gezinnen die deelnemen aan de Gezinsbenadering en op basis van dit traject extra informatie verkrijgen ervaren deze informatie als positief, voor zowel zichzelf als hun kinderen. Dit helpt hen onder andere in het aanbrengen van structuur en ritme in het leven van hun kind, wat voor rust zorgt. Een moeder vertelt hierover: *“Ja, en daarom ben ik ook zo ontzettend blij met het gezinsbenaderingsproject, want dan krijgen we een lijst met daarop alle dagen, van oké wat komt eraan en wanneer mogen we weer.”* (participant 12, moeder).

Naast de beperkte informatievoorziening ervaren moeders problemen bij het verkrijgen van toestemming voor bepaalde zaken wanneer de vader gezag heeft. Zonder een handtekening van de vader kunnen moeders weinig ondernemen in bijvoorbeeld een wisseling van school of starten van therapie. Vanwege veiligheidsvoorschriften mogen bezoekers geen formulieren mee de gevangenis innemen, maar toch hebben moeders een fysieke handtekening nodig van de vader. Dit zorgt bij moeders voor veel frustratie, doordat er geen mogelijkheden worden geboden door de gevangenis om hen hierin te ondersteunen. Casemanagers worden vaak genoemd als personen binnen de gevangenis die hierin zouden kunnen ondersteunen, wat in sommige gevallen al gebeurt. Wanneer een casemanager hierin ondersteund, wordt dit door de moeders als waardevol ervaren. Deze medewerking is persoonsafhankelijk, wat voor extra frustratie zorgt onder moeders.

“Dus op gegeven moment contact opgezocht met zijn casemanager, kunnen we dat misschien anders doen? Geen probleem, ik zet die lijn open, dit is mijn mailadres en dan kunnen we dat op deze manier regelen. Zo konden sommige dingen digitaal ondertekend worden of binnen uitgeprint en dat ze het weer terugstuurt naar mij. Maar het is zo omslachtig. Je wil eigenlijk gewoon een directe lijn maken samen met iemand die binnen zit die eigenlijk toch een bepaalde uitgang heeft naar buiten.” – participant 12 (moeder)

4.4.2 Verlofproces aan het einde van detentie

Aan het einde van de detentieperiode blijkt dat vooral behoefte is aan ondersteuning bij verlof. Het huidige proces van verlofaanvragen verloopt moeizaam. Wanneer een gedetineerde verlof wil aanvragen moet dit verzoek worden ingediend en beoordeeld in Den Haag. De goedkeuringsperiode duurt lang en er kan slechts één verzoek tegelijk worden ingediend. Dit betekent dat vaders soms maanden moeten wachten tot hun verlof wordt goedgekeurd, waarna ze pas een nieuw verzoek kunnen indienen. Dit vertraagt het re-integratieproces aanzienlijk, doordat er veel tijd verstrijkt tussen verlofperiodes. Uit de interviews blijkt dat een snellere afhandeling van verlofaanvragen de re-integratie zou bevorderen, mits de gedetineerde geen misstappen begaat tijdens het verlof of in de gevangenis.

“Hij had op een gegeven moment werkverlof, kortdurend verlof en langdurig verlof en dan hebben ze elke keer hetzelfde dossier in hun handen. Dus waarom kan de directeur dat niet beslissen? Waarom moet zeg maar het opnieuw naar Den Haag? Kijk ik begrijp het op het moment dat een verlof niet goed is verlopen, maar dan word je op rood gezet dat je het dan opnieuw moet aanvragen helemaal terecht. Maar op het moment dat een verlof helemaal top is gelopen en er is in de situatie in de gevangenis niks veranderd, waarom moet het weer naar Den Haag, waardoor het weer 3 maanden duurt?” – participant 15 (moeder).

De realisatie van een efficiënter verlofproces is moeilijk doordat dit op een hoger niveau ligt en landelijk wordt geregeld, JCZ kan hier op korte termijn geen invloed op uitoefenen. Uiteindelijk

zou er landelijk gekeken moeten worden naar de efficiëntie van het verlofproces en of dit anders ingericht kan worden.

4.4.3 Behoeftte aan training en ondersteuning bij re-integratie

Tijdens de interviews komt de behoefte bij zowel vaders en moeders naar voren van ondersteuning bij het vinden van een baan of een woning na detentie. DJI faciliteert weliswaar bij de zoektocht naar een huis of een baan, maar de verantwoordelijkheid ligt bij de gedetineerde zelf. Het is daarom belangrijk dit duidelijk naar de doelgroep te communiceren, zodat de verwachtingen reëel blijven. DJI heeft een inspanningsverplichting, maar geen resultaatverplichting. Interne professionals uitten de wens om autonomie, zelfredzaamheid en zelfbewustzijn bij de vaders te stimuleren. Zij merken op dat de realiteit van vaders vaak anders is dan die van moeders en gezinnen thuis. Daarom zijn trainingen wenselijk om vaders bewust te maken van wat er thuis gebeurt. Een interne professional merkt op: *“Maar ik merk wel dat ja... vaders ook geen benul hebben van hoe het thuis gaat.”* (participant 1, interne professional). Moeders en vaders hebben ook behoefte aan trainingen, zowel voor het gezin als voor hun als individu. Een vader benadrukt het belang van zinvolle tijdsbesteding tijdens detentie, om zo succesvoller te kunnen re-integreren.

“Nou ja, in ieder geval dat je ja, de tijd goed benut hebt om in ieder geval certificaten te behalen. Dus hè dat uhm in de cel zitten of in de gevangenis zitten betekent niet stilzitten. Ja certificaten zou mooi zijn. Uhm jobgarantie zou mooi zijn. Ja. In ieder geval een opbouw.” – participant 11 (vader)

5. Conclusie en discussie

In de conclusie wordt de hoofdvraag aan de hand van de deelvragen beantwoord. In de discussie worden vervolgens de successen en beperkingen van het onderzoek beschreven en een reflectie op de onderzoeker. Het hoofdstuk wordt afgesloten met aanbevelingen voor de praktijk en vervolgonderzoek.

5.1 Conclusie

In dit onderzoek zijn de ervaringen, wensen en behoeften van vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals met betrekking tot de Gezinsbenadering binnen het Justitieel Complex Zaanstad onderzocht. De centrale vraag van dit onderzoek luidt: *“Wat zijn de wensen en behoeften rondom de ontwikkeling en implementatie van de Gezinsbenadering binnen Justitieel Complex Zaanstad, en welke bevorderingen of belemmeringen komen hierbij naar voren?”* Deze hoofdvraag wordt beantwoord aan de hand van drie deelvragen, die zich richten op: 1) de ervaringen met de huidige aanpak, 2) de wensen en behoeften voor verdere ontwikkeling en 3) de percepties over bevorderingen en belemmeringen bij de verdere ontwikkeling van de Gezinsbenadering. Dit verkennende onderzoek is van belang aangezien de implementatie van de Gezinsbenadering binnen JCZ moet aansluiten bij de wensen en behoeften van alle betrokkenen om de beoogde resultaten te kunnen behalen. Bovendien biedt de inventarisatie van belemmeringen en bevorderingen inzicht in de mate waarin deze wensen en behoeften kunnen worden gerealiseerd. In eerder onderzoek wordt vooral gericht op de gevolgen van het hebben van een ouder in detentie, waar in dit verkennende onderzoek wordt gericht op de beleidsvorming van gezinsondersteunende activiteiten.

Uit het onderzoek komen vier prominente thema's het naar voren: 1) samenwerking met ketenpartners, 2) beleidsvorming en draagvlak, 3) betekenisvol gezinscontact en 4) ondersteuning van gezinnen. Dit zijn binnen het JCZ de vier thema's die bij de respondenten het sterkste bij voren komen bij de interviews en werkgroepen. Deze vier thema's komen overeen met eerder onderzoek door Dienst Justitiële Inrichtingen (2020), die bouwstenen heeft ontwikkeld die bijdragen aan een succesvolle Gezinsbenadering. De aanvulling van dit onderzoek is dat vanuit alle betrokken partijen wordt gekeken naar de precieze invulling van de betekenis van deze thema's binnen één specifieke gevangenis.

Het eerste thema wat belangrijk is bij de implementatie van de Gezinsbenadering is intensieve samenwerking met ketenpartners. Ketenpartners zijn belangrijke sleutelfiguren in verschillende momenten voor, tijdens en na detentie. Zo spelen zij een onmisbare rol bij de informatiedeling tijdens het screeningsproces en het aanbod van ondersteuning voor vaders of het achterblijvende gezin. Ook bij de uitvoering van het activiteitenprogramma kunnen ketenpartners een cruciale rol vervullen, zoals de vrijwilligersorganisatie die de ouder-kinddagen organiseert. Dit komt overeen met de handreiking van Dienst Justitiële Inrichtingen voor de implementatie van de Gezinsbenadering uit 2020, waarin

intensieve samenwerking met netwerkpartners als essentieel wordt beschouwd voor een succesvolle implementatie van de Gezinsbenadering. Het tweede thema betreft het belang van een beleidsstuk dat ondersteunend is in het creëren van kaders en draagvlak, waarbij de betrokkenheid en kennis van medewerkers cruciaal is. Eveneens moet de Gezinsbenadering geborgd worden, aangezien politieke of managementwisselingen binnen DJI kunnen leiden tot verlies van kennis en ervaring. Het creëren van draagvlak en een bijpassend opleidingsplan van het personeel is één van de bouwstenen ontwikkeld in de handreiking van Dienst Justitiële Inrichtingen in 2020. Wat in dit plan niet naar voren komt is borging, terwijl in dit onderzoek een sterke behoefte blijkt aan de borging van kennis en ervaring om zo de implementatie te kunnen verwezenlijken. Het derde thema betreft betekenisvol gezinscontact, waarvan de betekenis en behoefte kan variëren per persoon. Betekenisvol gezinscontact wordt niet alleen bepaald door de frequentie van het contact, maar ook door de kwaliteit en invulling van dit contact. Hierbij worden fysiek contact en de mogelijkheid om activiteiten met elkaar te ondernemen als belangrijke aspecten ervaren. Fysiek contact is het belangrijkste middel om gezinsbanden te kunnen onderhouden (Arditti et al., 2005). Het vierde thema benadrukt het belang van ondersteuning van gezinnen tijdens de detentieperiode, voornamelijk in de begin en eindperiode van detentie. Informatievoorziening is een belangrijk middel om duidelijkheid te creëren voor het achterblijvende gezin en wordt daarom als essentieel beschouwd. Het gebrek aan informatie kan leiden tot gevoelens van onzekerheid en onstabieleit, wat de stressniveaus binnen het gezin extra verhogen. Ook informatievoorziening is niet opgenomen als bouwsteen in de handreiking van Dienst Justitiële Inrichtingen in 2020, terwijl deze behoefte in dit onderzoek sterk naar voren komt bij zowel vaders, moeders als kinderen.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden worden drie deelvragen behandeld in dit hoofdstuk. De eerste deelvraag luidt: *“Wat zijn de ervaringen van vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals van de huidige aanpak van gezinsgerichte activiteiten binnen het Justitieel Complex Zaanstad?”*

De huidige gezinsgerichte activiteiten worden over het algemeen positief ervaren door zowel gedetineerden als hun gezinnen. Zij waarderen vooral de momenten waarbij fysiek contact is toegestaan en waar de mogelijkheid is om samen activiteiten te ondernemen, zoals een ouder-kinddag en de familiekamer. Deze activiteiten worden als cruciaal beschouwd voor het behouden en versterken van de gezinsbanden tijdens de detentie. Naast deze momenten wordt ook beeldbellen gezien als een waardevolle mogelijkheid voor het onderhouden van betekenisvol gezinscontact, al is beeldbellen momenteel niet op elke afdeling mogelijk. Beeldbellen omzeilt veel obstakels van regulier bezoek, zoals reistijd, de intimiderende omgeving en de aanwezigheid van andere gedetineerden. Daarnaast biedt dit voor kinderen de mogelijkheid om hun eigen omgeving te laten zien. Daarom wordt beeldbellen als positief ervaren en wordt een aantal keer genoemd als een goede vervanger voor regulier bezoek, indien dit niet mogelijk is of kinderen niet naar de gevangenis willen komen.

Ondanks de positieve ervaringen wordt de frequentie en duur van de activiteiten als te beperkt ervaren. Gezinnen geven aan dat de huidige contactmomenten onvoldoende zijn om hun familiebanden goed te kunnen onderhouden. Een ander kritiekpunt is dat gezinnen pas na zes maanden detentie gebruik kunnen maken van de familiekamer, terwijl juist in de beginperiode van detentie behoefte is aan intensiever contact.

Externe professionals zijn over het algemeen positief over de Gezinsbenadering en staan open voor een intensievere samenwerking. Zij merken dat hun betrokkenheid bij de ondersteuning van gezinnen toeneemt, waardoor ketenpartners de mogelijkheid krijgen om hun ondersteuningsaanbod effectief in te zetten. Het merendeel van de interne professionals ervaart de Gezinsbenadering als positief en als een waardevolle aanvulling op hun werk. Toch zijn niet alle interne professionals overtuigd van de meerwaarde van het project. Sommige medewerkers zien de Gezinsbenadering als een extra taak in hun overvolle schema, wat bij hen leidt tot weerstand.

De tweede deelvraag luidt: *“Wat zijn de wensen en behoeften van vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals met betrekking tot de Gezinsbenadering?”* De wensen en behoeften variëren per doelgroep, waarbij de interne en externe professionals vooral gericht zijn op de inputzijde van het proces, terwijl vaders, moeders en kinderen zich meer richten op de outputzijde van het proces.

Gezinnen geven aan behoefte te hebben aan frequenter en langduriger contact, vooral aan momenten waarop fysiek contact is toegestaan. Er is behoefte aan betekenisvolle momenten met hun gezin, met name in de vorm van gezamenlijke activiteiten en beeldbellen. Kinderen en vaders geven daarnaast aan behoefte te hebben aan actievere activiteiten zoals sporten, en uiten de wens om buitenactiviteiten te kunnen ondernemen. Hoewel beeldbellen momenteel is afgeschaft in de meeste gevallen, blijft de wens om deze mogelijkheid terug te brengen op alle afdelingen sterk aanwezig bij alle gezinsleden. Deze wensen komen overeen met de hechtingstheorie van Bowlby (1982), die het belang van regelmatige interacties tussen ouder en kind benadrukt voor de emotionele verbondenheid. Activiteiten waarbij fysiek contact is toegestaan en de mogelijkheid tot beeldbellen dragen bij aan het verbeteren van de band tussen vader en kind, en verbeteren daarmee het welzijn van beide partijen (Venema, 2024).

Moeders en kinderen benadrukken de noodzaak van informatievoorziening. Vooral in het begin van de detentie is er grote behoefte aan communicatie over wat gezinnen kunnen verwachten en welke mogelijkheden er zijn voor gezinscontact. Dit zou helpen om stabiliteit te bieden in een periode die voor veel gezinnen chaotisch en onzeker is (Visher, 2013). Kinderen hebben behoefte aan informatie in het begin van detentie om te weten waar hun vader verblijft en hoe het met hem gaat. Vaak hebben zij ernstige beelden in hun hoofd door tekenfilms of programma's, waardoor zij zich

vaak ernstige zorgen maken over hoe het met hun vader gaat (Murray, 2005). Verder is er onder gezinnen behoefte aan consistentie en vriendelijkheid vanuit het personeel.

Externe professionals geven aan dat zij meer betrokken willen worden bij de Gezinsbenadering. Ketenpartners kunnen een toegevoegde waarde leveren aan het project, maar worden veelal onvoldoende ingezet. Gemeenten, reclassering en jeugdbescherming hebben de wens om eerder betrokken te worden bij het proces. Op deze manier kunnen zij ondersteunen in de screening en diensten aanbieden om zowel de vader als het achterblijvende gezin te ondersteunen. Daarnaast is er behoefte aan verduidelijking over informatiedeling. Het is onduidelijk welke informatie onder welke voorwaarden gedeeld mag worden, wat leidt tot terughoudendheid bij medewerkers. Dit is nadelig voor het welzijn van de kinderen, doordat zonder informatiedeling geen passende ondersteuning geboden kan worden. Externe professionals zouden gebaat zijn bij een beleidsdocument dat richtlijnen biedt voor informatiedeling in verschillende situaties.

Interne professionals hebben voornamelijk behoefte aan de ontwikkeling van beleid. Hiermee kunnen er duidelijke kaders worden gesteld, wat onder andere kan bijdragen aan het creëren van draagvlak voor de Gezinsbenadering. Er is behoefte aan een plan voor gedetineerden die verblijven op de inkomstenafdeling of Huis van Bewaring. Interne professionals zien hier een grote kans, maar het is onduidelijk hoe de Gezinsbenadering op deze afdelingen kan worden geïmplementeerd gezien een groot deel van de gedetineerden snel weer vrijkomt. Naast beleidsvorming en draagvlak is er een sterke wens voor de borging van kennis en ervaring. Momenteel bezit een klein groepje betrokken medewerkers alle relevante kennis, wat problematisch kan zijn bij personele verschuivingen. Daarbij is er de wens om personeel beter op te leiden, vooral in gespreksvaardigheden tijdens de intakegesprekken om eventuele crisissituaties sneller duidelijk te krijgen.

De derde deelvraag luidt: *“Welke percepties hebben vaders, moeders/verzorgers, kinderen en interne en externe professionals over bevorderingen of belemmeringen bij het implementeren van de Gezinsbenadering binnen het Justitieel Complex Zaanstad?”*

De ontwikkeling van de implementatie van de Gezinsbenadering wordt beïnvloed door diverse factoren. Wat bevorderend is voor de implementatie en ontwikkeling van de Gezinsbenadering is de betrokkenheid en inzet van zowel interne als externe professionals. Binnen het JCZ is een herstelteam aangesteld bestaande uit drie medewerkers: een gezinsfunctionaris, een herstelconsulent en een hersteltrainer. Deze samenstelling is uniek in de gevangeniswereld en getuigt van de vooruitstrevende aanpak van deze instelling. Bovendien zijn er diverse werkgroepen waarin interne en externe professionals uit verschillende disciplines samenwerken aan de verdere ontwikkeling van de Gezinsbenadering. Een kanttekening bij dit verhaal is dat door de inzet van een select groepje medewerkers ‘eilandjes’ kunnen ontstaan. Hierbij zijn slechts enkele medewerkers actief betrokken bij de Gezinsbenadering, terwijl andere medewerkers gezinsgerelateerde problemen naar deze groep

doorschuiven. Dit kan leiden tot een verminderde betrokkenheid van het gehele team, wat door sommige medewerkers ook daadwerkelijk wordt ervaren. Daarnaast vormt opschaling een uitdaging, gezien de omvang van het JCZ is het moeilijk om niet alleen alle gezinnen, maar ook alle medewerkers mee te krijgen en consistent te betrekken.

Een belemmering in de implementatie van de Gezinsbenadering is het dilemma tussen veiligheid en het bevorderen van flexibeler gezinscontact. Bij het faciliteren van meer mogelijkheden van contact tussen vader en kind komt een vergroot veiligheidsrisico kijken. Het kunnen waarborgen van de veiligheid terwijl ook flexibel en frequenter gezinscontact wordt gefaciliteerd vergt veel inspanning en inzet van personeel. Dit wordt extra lastig, doordat de tweede belemmering het personeelstekort is. Het personeelstekort beperkt niet alleen de organisatie van activiteiten, maar veroorzaakt ook weerstand onder medewerkers. Voor sommige medewerkers voelt de Gezinsbenadering als een extra taak op hun reeds overvolle agenda.

De samenwerking met ketenpartners wordt belemmerd doordat de Gezinsbenadering een nieuw onderwerp is in ieders interne processen en dit nog geen dagelijks proces is binnen deze organisaties. Daarnaast zorgt de diversiteit aan gemeenten waarmee de gevangenis moet samenwerken voor stagnatie in het proces. Vooral kleinere gemeenten kunnen spanningen ervaren door beperkte capaciteit voor nazorg, dit maakt het lastig om een efficiënt proces in te richten. Ten slotte is de informatiedeling een probleem; ketenpartners mogen zonder toestemming van het gezin weinig informatie opvragen en delen. Gezinnen zijn vaak terughoudend om informatie te delen met hulporganisaties uit angst dat hun kinderen worden weggehaald bij het gezin. Dit resulteert in een gebrek aan toestemming van gezinnen, wat de hulpverlening door ketenpartners beperkt.

Samenvattend zijn de ervaringen met de huidige Gezinsbenadering binnen het JCZ overwegend positief, hoewel er duidelijke verbeterpunten zijn in frequentie en duur van de contactmomenten. Gezinnen hebben behoefte aan meer momenten voor betekenisvol gezinscontact. Daarnaast is er behoefte aan betere informatievoorziening en vriendelijkheid vanuit medewerkers. Interne professionals hebben behoefte aan beleid, om zo draagvlak en borging te kunnen realiseren. Ook interne professionals zien de noodzaak voor extra opleiding van het personeel. Externe professionals hebben de behoefte om meer betrokken te worden bij het project, om zo betere ondersteuning te kunnen bieden. Personeelstekort en het ontbreken van beleid vormen op dit moment de belangrijkste belemmeringen voor een succesvolle implementatie van de Gezinsbenadering binnen het JCZ. Echter is er wel een gemotiveerd team die dagelijks bezig is met de ontwikkeling van de Gezinsbenadering binnen het JCZ. Deze bevindingen benadrukken de noodzaak van structurele veranderingen en een duidelijke strategische aanpak om de Gezinsbenadering effectief te kunnen implementeren. Het is belangrijk dat zowel het personeel als de gedetineerden en hun gezinnen zich ondersteund voelen in de aanpak, alleen dan kan de Gezinsbenadering uitmonden in een succes.

5.2 Discussie

In de discussie worden eerst beperkingen en successen van het onderzoek uiteengezet. Vervolgens wordt in de reflexieve beoordeling gereflecteerd op het onderzoeksproces en de rol van de onderzoeker daarin. Ten slotte worden aanbevelingen gedaan voor de praktijk en voor vervolgonderzoek.

5.2.1 Beperkingen en successen

Dit onderzoek heeft een eerste inzicht verschaft in de ervaringen, wensen en behoeften van alle betrokken partijen van de Gezinsbenadering binnen het JCZ. Een belangrijk sterk punt van dit onderzoek is dat er een compleet beeld verkregen is doordat alle belanghebbende partijen van dit project zijn geïnterviewd. Dit heeft geleid tot diepgaande inzichten over de percepties van verschillende partijen over dit vraagstuk. Een ander sterk punt van dit onderzoek is de toepassing van verschillende technieken om de geloofwaardigheid te waarborgen, waaronder observaties, intercodeerbetrouwbaarheidschecks tijdens de data-analyse en member checking (Nowell, Norris, White, & Moules, 2017). Bovendien zijn de interviews door minimaal twee onderzoekers afgenomen, waardoor de subjectiviteit van het onderzoek werd verminderd dankzij de verschillende perspectieven en inzichten. Dit draagt bij aan de onderzoekstriangulatie, wat verwijst naar het gebruik van meerdere methoden om de betrouwbaarheid en validiteit te vergroten (Hennink et al., 2020).

De eerste beperking van dit onderzoek betreft de selectiviteit van de participanten. Er zijn interne en externe professionals geïnterviewd die op het moment van interviewen gelinkt waren aan de Gezinsbenadering binnen het JCZ. Deze keuze is gemaakt doordat deze personen informatief zijn en er onder andere medewerkers nog weinig over bekend is over het project. Dit kan echter de resultaten beïnvloeden, aangezien er wellicht andere meningen naar voren waren gekomen als ook interne en externe professionals zonder affiniteit met dit project waren geïnterviewd. Toekomstig onderzoek zou rekening moeten houden met de homogeniteit van de doelgroepen met betrekking tot betrokkenheid bij het project bij de selectie van participanten.

Een tweede beperking betreft de saturatie. In totaal zijn er negentien interviews afgenomen binnen vijf verschillende doelgroepen, wat resulteert in drie of vier interviews per doelgroep. Hierdoor is de kans aannemelijk dat de saturatie binnen elke doelgroep nog niet volledig is bereikt, wat kan betekenen dat niet alle relevante perspectieven en ervaringen zijn vastgelegd, voornamelijk bij de groep interne en externe professionals. Voorafgaand aan de interviews is geen rekening gehouden met demografische verschillen binnen de doelgroepen, zoals leeftijd en strafduur, wat kan betekenen dat sommige perspectieven over- of ondervertegenwoordigd zijn. Zo zijn vooral gezinnen geïnterviewd waarvan de vader een lange gevangenisstraf heeft; kortgestraften zijn in dit onderzoek niet geïnterviewd. Toekomstig onderzoek zou per doelgroep een groter aantal participanten moeten selecteren, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de demografische variaties binnen de

doelgroepen. Hierdoor kunnen verschillen binnen de doelgroepen aan het licht komen die relevant zijn voor de verdere ontwikkeling van de Gezinsbenadering.

Daarnaast heeft dit onderzoek geen rekening gehouden met de variatie in gezinssituaties en de mogelijke invloed daarvan op de resultaten. Alle respondenten in dit onderzoek hebben op een manier contact met hun gedetineerde vader, wat niet representatief is voor de bredere Nederlandse context. In Nederland ontvangt namelijk slechts de helft van de vaders bezoek van hun kinderen. (Berghuis, Palmen, & Nieuwbeerta, 2020).

Ondanks deze beperkingen heeft dit onderzoek een waardevol eerste inzicht geboden in de ervaringen, wensen en behoeften met betrekking tot de ontwikkeling van de Gezinsbenadering en biedt dit een solide basis voor de verdere ontwikkeling van de Gezinsbenadering en het ontwikkelen van beleid. Eventuele vervolgvragen richten zich voornamelijk op de implementatie van de wensen en behoeften, beleidsontwikkeling en hoe draagvlak te creëren binnen de inrichting.

5.2.2 Reflexieve beoordeling

Een cruciaal onderdeel van een kwalitatieve studie is een reflectie op de rol van de onderzoeker gedurende het onderzoeksproces. Als vrouwelijke masterstudent die onderzoek doet naar dit onderwerp ben ik me bewust dat er eventueel persoonlijke en professionele invloeden kunnen zijn die effect hebben op de onderzoeksprocessen en -resultaten. Tijdens het onderzoek is zo veel mogelijk geprobeerd om te benadrukken dat ik als onderzoeker geen invloed had op wat er ging gebeuren binnen de gevangenis, om zo ongelijke machtsverhoudingen te minimaliseren. Na het uitvoeren van dit onderzoek is mijn interesse in de detentiewereld enorm gegroeid, maar ook het ondersteunen van kinderen in onveilige en onprettige situaties. Naar mijn mening is er in Nederland weinig bekend over de invloed van het hebben van een gedetineerde ouder op een kind, en ik zou hier graag in de toekomst aan willen bijdragen.

Voorafgaand aan de interviews heb ik op verschillende manieren voorbereidingen getroffen. Ten eerste heb ik een interviewtraining gevolgd om mijn vaardigheden te verbeteren. Daarnaast heb ik een gesprek gehad met een ex-gedetineerde om inzicht te krijgen in de gevangencultuur en hoe een onderzoeker zich in deze setting het beste kan profileren. Deze voorbereidingen hielpen mij om tijdens de interviews een neutrale houding aan te nemen. Gedurende de interviews heb ik bewust geprobeerd zo min mogelijk emoties te tonen om onbedoelde sturing te minimaliseren. Dit was soms een uitdaging, omdat de participanten over persoonlijke onderwerpen spraken en soms emotioneel werden. Niettemin heb ik geprobeerd om een objectieve houding aan te nemen gedurende het gehele onderzoeksproces.

5.2.3. Aanbevelingen

Er zijn aanbevelingen geformuleerd voor zowel de praktijk als voor vervolgonderzoek. Voor de praktijk is de eerste stap de ontwikkeling van een beleidsplan voor de implementatie van de Gezinsbenadering, zoals eerder aanbevolen in de handreiking voor de implementatie Gezinsbenadering (Dienst Justitiële Inrichting, 2020). Dit beleidsplan dient onder andere een plan te bevatten voor het creëren van draagvlak en borging, waarbij een communicatiestrategie essentieel is. Deze communicatiestrategie moet zorgvuldig de opschaling en haalbaarheid hiervan in overweging nemen. De strategie moet duidelijk specificeren naar wie en op welke manier de Gezinsbenadering wordt gecommuniceerd, zowel richting medewerkers als gezinnen. Daarnaast is het noodzakelijk een plan te ontwikkelen voor de scholing en training van medewerkers, zodat gezinssituaties vanaf het begin van detentie op systematische wijze worden uitgevraagd. Deze opleiding moet zich richten op het verbeteren van gespreksvaardigheden zowel als bewustwording van de ervaring van kinderen. Tevens dienen er informatievoorzieningen te worden ontwikkeld voor de gezinnen thuis, om hen te ondersteunen in de vaak chaotische beginperiode van detentie.

Een volgende stap zou de ontwikkeling van de Gezinsbenadering voor de inkomstenafdeling en Huis van Bewaring zijn. Gezien de complexiteit van dit vraagstuk is aanvullend onderzoek hiervoor wenselijk. Tevens is het van belang om meer duidelijkheid te krijgen over de processen van ketenpartners en wanneer welke partij bepaalde informatie mag delen.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek zijn om grondiger onderzoek te doen naar de specifieke behoeften van verschillende doelgroepen binnen de Gezinsbenadering. Het zou bijvoorbeeld waardevol zijn om te onderzoeken of er verschillen in wensen en behoeften bestaan tussen kinderen van verschillende leeftijden, of dat gedetineerden met een verschillende detentieduur uiteenlopende behoeften hebben. Dit kan bijdragen aan de ontwikkeling van meer gerichte en effectieve programma's. Daarnaast zou onderzoek naar de effectiviteit van verschillende gezinsgerichte interventies binnen JCZ waardevol zijn. Dit onderzoek zou zich kunnen richten op de langetermijneffecten van initiatieven zoals de familiekamer en ouder-kind dagen op de relaties tussen gedetineerden en hun gezinnen. Aan het einde van 2024 gaat een nulmeting plaatsvinden om de stand van zaken op dat moment te meten, wat een goed begin vormt voor de evaluatie van het project. Dit biedt een basis om de impact van de Gezinsbenadering systematisch te monitoren en te verbeteren.

Al met al heeft dit verkennende onderzoek de eerste inzichten verschaft over de wensen en behoeften van betrokken partijen met betrekking tot de ontwikkeling en implementatie van de Gezinsbenadering. De vier prominentste thema's die uit de interviews naar voren kwamen zijn: 1) samenwerking met ketenpartners, 2) beleidsontwikkeling en draagvlak, 3) betekenisvol gezinscontact en 4) ondersteuning aan gezinnen. Om de wensen en behoeften op deze vier thema's te realiseren,

moeten de ervaringen van betrokken blijven worden gemonitord, evenals de effecten van het geïmplementeerde beleid.

Literatuurlijst

- Arditti, J. A., Smock, S. A., & Parkman, T. S. (2005). "It's been hard to be a father": A qualitative exploration of incarcerated fatherhood. *Fathering*, 2(3), 267–288. <https://doi.org/10.3149/fth.0303.267>
- ATLAS.ti Scientific Software Development GmbH. (2024). ATLAS.ti Windows (version 24.1.1.30813) [Qualitative data analysis software] <https://atlasti.com>
- Berghuis, M., Palmen, H., & Nieuwbeerta, P. (2020). Bezoek in Nederlandse gevangenissen. *Proces*, 99(2), 110–132. <https://doi.org/10.5553/proces/016500762020099002004>
- Beyens, K., Dirkzwager, A., & Korf, D. (2014). Detentie en gevolgen van detentie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 56(2), 1–22. <https://doi.org/10.5553/TvC/0165182X2014056002001>
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664–678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Braun, V., & Clarke, V. 2020. "One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis?" *Qualitative Research in Psychology*, 1–25.
- Braun, V., & Clarke, V. (2021). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE Publications Ltd.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (1998). The ecology of developmental processes. In R. M. Lerner (Ed.), *Handbook of child psychology* (5th ed., pp. 993–1028). Wiley.
- Brons, A., Nieuwbeerta, P., & Dirkzwager, A. (2018). Het verloop van de partnerrelaties van gedetineerden tijdens en na detentie. *Tijdschrift Voor Criminologie*, 60(3), 327–351. <https://doi.org/10.5553/TvC/0165182X2018060003004>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Gedetineerden; geslacht, leeftijd en migratieachtergrond*. [CBS StatLine]. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82321NED/table?dl=5B571>
- Clancy, A., & Maguire, M. (2017). Prisoners and their children: An innovative model of 'whole family' support. *European Journal of Probation*, 9(3), 210–230. <https://doi.org/10.1177/2066220317742634>
- Clarke, A. (2017). *Listening to Young Children: A Guide to Understanding and Using the Mosaic Approach* (3rd ed.). National Children's Bureau.
- De Gezinsbenadering. (z.d.). *Onderzoek en ontwikkeling op het gebied van kinderen met een ouder in detentie*. Geraadpleegd van <https://www.gezinsbenadering.nl/>
- Dennison, S., Smallbone, H., & Occhipinti, S. (2017). Understanding how incarceration challenges proximal processes in father-child relationships: Perspectives of imprisoned fathers. *Journal of*

- Developmental and Life-Course Criminology*, 3, 15-38. <https://doi.org/10.1007/s40865-017-0054-9>
- Dennison, S., Smallbone, H., Stewart, A., Freiberg, K., & Teague, R. (2014). 'My Life Is Separated' An Examination Of The Challenges And Barriers To Parenting For Indigenous Fathers In Prison. *British Journal of Criminology*, 54(6), 1089-1108. <https://doi.org/10.1093/bjc/azu072>
- Dienst Justiele inrichtingen. (z.d.-a). *Ouders in detentie*. Geraadpleegd van <https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen/ouders-in-detentie>
- Dienst Justiele inrichtingen. (z.d.-b). *Volwassenen in detentie*. Geraadpleegd van <https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (2020). *Handreiking Gezinsbenadering: Achtergrond, bouwstenen & praktische tips*. Geraadpleegd van <https://www.dji.nl/documenten/publicaties/2020/10/29/handreiking-gezinsbenadering>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (2021). *Ouders in detentie*. Geraadpleegd van <https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen/ouders-in-detentie#:~:text=Daarom%20investeert%20DJI%20in%20het,hel%20plusregime%20ongeveer%20twee%20uur.>
- Dirkzwager, A. J. E., Nieuwbeerta, P., & Fiselier, J. P. S. (2009). Onbedoelde gevolgen van vrijheidsstraffen: Een literatuurstudie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(1), 21-41.
- Driessen, J., Potgieter, R., Dirkzwager, A. J. E., Harte, JM., & Aarts, H. (2021). Detentie en autonomie: Over de psychologische basis van vrijwillig handelen en zelfdredzaamheid. *Proces: Tijdschrift voor strafrechtspleging*, 100(6), 347-360. <https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762021100006002>
- Dwyer Emory, A. (2022). To stay or go: Relationship dissolution and repartnering after paternal incarceration. *Family Relations*, 71(3), 1191–1210. <https://doi.org/10.1111/fare.12657>
- Dykstra, P. A., & de Valk, H. A. G. (2007). Criminelen in de familie: verband tussen crimineel gedrag en bevolkingskenmerken onderzocht. *Demos: bulletin over bevolking en samenleving*, 23(1), 6-8. Geraadpleegd van https://repub.eur.nl/pub/18107/Demos23_1.pdf
- Farahi, C. R., & van der Smissen, S. H. J. (2013). *De invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag: Een studie naar het effect van transities, conflict en sociale bindingen in het gezin op crimineel gedrag* [Bachelorscriptie, Universiteit Utrecht]. Google Scholar.
- Glaze, L. E., & Maruschak, L. M. (2010). *Parents in prison and their minor children*. Washington,

DC: Bureau of Justice Statistics.

- Goffman, E. (1961). *Asylums: Essays on the social situation of mental patients and other inmates*. Penguin Books.
- Hazel, N., Goodfellow, P., Wright, S., Lockwood, K., McAteer, L., Francis, V., & Wilkinson, S. (2016). *The role of family support in resettlement: a practitioner's guide*. Beyond youth custody. Geraadpleegd van <http://www.beyondyouthcustody.net/wp-content/uploads/The-role-of-family-support-in-resettlement-a-practitioners-guide.pdf>
- Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2020). *Qualitative research methods*. SAGE.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Kalverboer, M. (2017). *Zie je mij wel?: Kinderen met een ouder in detentie*. De kinderombudsman. <https://www.dekinderombudsman.nl/publicaties/rapport-zie-je-mij-wel>
- Long, T., Lockwood, K., Loucks, N., Nugent, B., Raikes, B., Sharratt, K., & Gallagher, L. (2022). Improving Outcomes for Children Affected by Parental Involvement with the Criminal Justice System in Scotland. *Applied Research in Quality of Life*, 17(3), 1883–1908. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-10012-0>
- Mills, A., & Codd, H. (2008). Prisoners' families and offender management: Mobilizing social capital. *Probation Journal*, 55(1), 9-24. <https://doi.org/10.1177/0264550507085675>
- Moerings, L. M. (1978). *De gevangenis uit, de maatschappij in: de gevangenisstraf en haar betekenis voor de sociale contacten van ex-gedetineerden*. Samsom.
- Murray, J. (2005). *The effects of imprisonment on families and children of prisoners*. Cullompton. England: Willan.
- Murray, J., & Farrington, D. P. (2008). Parental imprisonment: Long-lasting effects on boys' internalizing problems through the life course. *Development and psychopathology*, 20(1), 273-290. <https://doi.org/10.1017/S0954579408000138>
- Murray, J., Farrington, D. P., & Sekol, I. (2012). Children's antisocial behavior, mental health, drug use, and educational performance after parental incarceration: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 138(2), 175–210. <https://doi.org/10.1037/a0026407>
- Nesmith, A., & Ruhland, E. (2008). Children of incarcerated parents: Challenges and resiliency, in their own words. *Children and Youth Services Review*, 30(10), 1119–1130. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.02.006>
- Nowell, L.S., J.M. Norris, D.E. White, and N.J. Moules. 2017. "Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria." *International Journal of Qualitative Methods* 16: 1-13.

- Sutherland, E. H. (1947). *Principles of criminology* (4de editie.). Lippincott Publishers.
- Turanovic, J. J., Rodriguez, N., & Pratt, T. C. (2012). The collateral consequences of incarceration revisited: A qualitative analysis of the effects on caregivers of children of incarcerated parents. *Criminology*, *50*(4), 913–959. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2012.00283.x>
- Turney, K. (2015). Hopelessly devoted? Relationship quality during and after incarceration. *Journal of Marriage and Family*, *77*(2), 480–495. <https://doi.org/10.1111/jomf.12174>
- Van der Laan, A., & Weijters, G. (2015). Daling in geregistreerde jeugdcriminaliteit. *Tijdschrift voor Criminologie*, *57*(2), 203. <https://doi.org/10.5553/TvC/0165182X2018060001002>
- Venema, S. (2024). *Paternal imprisonment, fatherhood, and family relationships*. [Dissertatie]. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.859673344>
- Venema, S. D., & Blaauw, E. (2023). An exploration of imprisoned fathers' needs in the Netherlands. *Prison Service Journal*, (264), 11-17.
- Venema, S. D., Blaauw, E., Dijkstra, M., & de Groot, M. A. (2021). Op weg naar kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen: De Gezinsbenadering in de PI Veenhuizen. *Sancties*, *26*(2), 114-120.
- Venema, S. D., Glasbergen, P., & Blaauw, E. (2024). Kenmerken van vaders in detentie: een verkennend onderzoek. *Sancties*, 2024/32, 143-151
- Venema, S. D., Haan, M., Blaauw, E., & Veenstra, R. (2022). Paternal imprisonment and father–child relationships: A systematic review. *Criminal Justice and Behavior*, *49*(4), 492-512. <https://doi.org/10.1177/00938548211033636>
- Visher, C. A. (2013). Incarcerated fathers: Pathways from prison to home. *Criminal Justice Policy Review*, *24*(1), 9-26. <https://doi.org/10.1177/0887403411418105>
- Wakefield, S. (2022). Incarceration, families, and communities: Recent developments and enduring challenges. *Crime and Justice*, *51*, 399–434. <https://doi.org/10.1086/721741>
- Walker, L. (2010). ‘My Son Gave Birth to Me’: Offending Fathers—Generative, Reflexive and Risky?. *British Journal of Social Work*, *40*(5), 1402-1418. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp063>

Bijlagen

Bijlage I: Informed consent en interviewschema vader

Beste,

We willen u vragen om mee te doen aan ons onderzoek over vaders in detentie.

Waarom?

Het doel van het onderzoek is om meer aandacht te krijgen voor vaders in de gevangenis en hun kinderen. Hiermee kunnen penitentiaire inrichtingen besluiten nemen om kinderen met een vader in de gevangenis te ondersteunen. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Hanzehogeschool Groningen.

Wat betekent meedoen aan het onderzoek?

Tijdens dit interview stellen we vragen over wat de gevangenis en andere organisaties zouden kunnen doen om u en uw gezin zo goed mogelijk te ondersteunen. Het gesprek duurt maximaal een uur.

Meedoen aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Als u niet wilt deelnemen dan heeft dit geen gevolgen voor u. U kunt uw medewerking aan het onderzoek stoppen of deelname weigeren zonder reden. U hoeft geen antwoord te geven op vragen die u liever niet wilt beantwoorden. U kunt de tijd nemen om erover na te denken of u wilt meedoen of niet. Er kan enig ongemak verbonden aan uw deelname aan deze studie, vanwege de mogelijk gevoelige aard van het onderwerp. Er zijn geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan het onderzoek.

Wat gebeurt er met uw antwoorden?

Uw privacy wordt maximaal beschermd. Er wordt geen vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht. Het onderzoek is **anoniem**. We noteren geen namen of celnummers voor het onderzoek. De antwoorden die u geeft zijn niet terug te herleiden zijn naar u als persoon. Hierdoor is het niet mogelijk om op een later tijdstip uw gegevens in te zien of om toestemming voor deelname aan het onderzoek in te trekken. De gegevens worden alleen gebruikt voor onderzoek. Uw gegevens worden opgeslagen op een beveiligde digitale omgeving van de Hanzehogeschool Groningen. Uw gegevens worden niet gedeeld met andere organisaties. De enige uitzondering hierop is als blijkt dat u of andere personen een veiligheidsrisico lopen. Alleen de onderzoekers van ons onderzoeksteam hebben toegang tot uw antwoorden. De gegevens worden niet gedeeld met andere partijen. Na 10 jaar worden de gegevens verwijderd.

Tijdens het interview worden **audio-opnames** gemaakt. Dit doen we alleen als u hier toestemming voor geeft. Dit zullen we zo nog eens vragen. De audio-opnames gebruiken we alleen om het interview uit te werken. Nadat de opname is verwerkt wordt het gewist.

Het interview zal verwerkt worden in een onderzoeksverslag. **Wij zorgen ervoor dat geen enkele informatie naar u en uw gezinsleden terug te herleiden zijn.** Uw naam en andere persoonlijke gegevens worden niet verwerkt in het onderzoeksverslag.

Heeft u vragen over het onderzoek?

Neem contact op met <contactpersoon van de PI Zaanstad/Almelo/Leeuwarden>.

Toestemmingsformulier

Wilt u meedoen aan het onderzoek?

- Ja, ik geef toestemming om mee te doen aan het onderzoek.

Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek en heb geen verdere vragen.

- Nee, ik doe niet mee aan het onderzoek.

Als u niet meedoet aan het onderzoek, zou u dan aan willen geven waarom u niet meedoet?

Dit is niet verplicht, maar helpt ons wel om het onderzoek te verbeteren.

Gaat u akkoord dat we audio-opnames maken tijdens het interview? *Deze opnamen worden alleen voor onderzoek gebruikt en worden nooit gedeeld met andere partijen.*

Ja

Nee

De onderzoeker verklaart door het ondertekenen van dit formulier dat het toestemmingsformulier naar waarheid is ingevuld:

Naam onderzoeker: _____

Datum: _____

Handtekening onderzoeker: _____

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview. Voorbeeld: AV001, waarbij A = Almelo, V = vader, 001 = interview 1. Noem interview ID aan begin van opname zodat het terug te vinden is)

Interviewschema

Deel 1: open vragen

Tijdens detentie

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat kinderen zo min mogelijk last hebben als hun vader in de gevangenis zit?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat vaders tijdens de detentieperiode zo goed mogelijk betrokken kunnen blijven bij het gezinsleven?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat moeders/verzorgers zo min mogelijk last hebben als een vader in de gevangenis zit?

Na detentie

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat de terugkeer van vader na detentie voor kinderen zo goed mogelijk verloopt?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat de terugkeer van vader na detentie voor vaders zo goed mogelijk verloopt?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat de terugkeer van vader na detentie voor moeders/verzorgers zo goed mogelijk verloopt?

Deel 2: Deelonderwerpen

Hoe zou de gevangenis jou en je gezin zo goed mogelijk kunnen ondersteunen in het onderhouden van contact?

Probe:

- Bezoek
- Telefonisch contact
- Beeldbellen
- Activiteiten
- Post
- Andere vormen van contact?
- Ervaring met gevangenispersoneel rondom bezoek

Hoe zou de gevangenis je gezin zo goed mogelijk kunnen informeren over je detentie?

Probe:

- Informatie voor moeder/verzorger
- Informatie voor kinderen
- Informatie voor vader
- Informatie voor school
- Informatie over andere organisaties

Hoe zou de gevangenis jullie gezin zo goed mogelijk kunnen ondersteunen in de eerste fase van je detentie (van arrestatie tot en met Huis van Bewaring)?

Probe:

- Ondersteuning in eerste periode van detentie
- Contact tijdens Huis van Bewaring

Aan wat voor ondersteuning zouden jij en je gezin behoefte hebben buiten de muren van de gevangenis?

Probe:

- Ondersteuning voor moeder/verzorger
- Ondersteuning voor kinderen
- Ondersteuning vanuit school
- Ondersteuning voor vader

Hoe zou in een ideale wereld het contact tussen de gevangenis en jouw gezin er uit kunnen zien?

Probe:

- Contact met case manager

- Contact met mentor
- Contact met ander inrichtingspersoneel
- Contact met andere organisaties

Hoe zou de gevangenis jou en je gezin zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij de terugkeer na detentie?

Probe:

- Overgang van binnen naar buiten
- Voorbereiding op terugkeer
- Ondersteuning bij gezinsleven na detentie

Deel 3: afsluiting

Zijn er andere onderwerpen en/of ideeën die je nog zou willen bespreken?

Wat vond je van de vragen? In hoeverre vind je dat we de juiste vragen stellen?

Vragenlijst

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

Om een goed beeld van je situatie te krijgen willen we je nog een klein aantal vragen stellen. Als je het antwoord op een vraag niet weet of deze liever niet beantwoordt, dan is dat geen probleem.

1. (als het niet helemaal duidelijk is, expliciet uitvragen)

Hoe oud zijn je kinderen? Zijn het jongentjes of meisjes? Gaat het om een biologisch of niet-biologisch kind? Heeft het kind dit moment contact met zijn of haar vader?

	Hoe oud is het kind?	Is het kind een jongen of meisje?	Is de moeder/verzorger de biologische moeder van dit kind?	Ben je de biologische vader van dit kind?	Heeft het kind contact met zijn of haar vader?	Woonde je samen met dit kind voor detentie?	Doet dit kind mee aan interview?
Kind 1	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 2	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 3	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 4	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 5	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee

Kind 6	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 7	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee

2. Heb je op dit moment een relatie met de moeder/verzorger van uw kind(eren)?

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

3. Zo ja, hoe lang zijn jullie al bij elkaar?

(vul duur van relatie in jaren in)

4. Woonde je samen met de moeder/verzorger van uw kinderen voor je detentie?

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

5. Wat is je leeftijd?

(vul leeftijd in)

6. Wat is je hoogst behaalde opleidingsniveau?

Basisonderwijs

Middelbare school: vmbo

Middelbare school: havo, vwo

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Hoger onderwijs (hbo, wo)

—

Anders, namelijk (vul in):

7. Verblijf je momenteel in het Huis van Bewaring, gevangenis, een beperkt beveiligde afdeling, of op een andere afdeling?

Huis van Bewaring

Gevangenis

(Zeer) beperkt beveiligde afdeling

Vadervleugel

Zit op een reguliere afdeling, maar doet wel mee aan de Gezinsbenadering

Zit op een reguliere afdeling of in het Huis van Bewaring, maar heeft zich wel aangemeld voor de vadervleugel

Anders, namelijk (vul in):

8. In welke penitentiaire inrichting verblijf je op dit moment?

PI Almelo

PI Leeuwarden

PI Veenhuizen

PI Zaanstad

Anders, namelijk (vul in):

9. Wanneer is je huidige detentie begonnen? Ga uit van het moment dat je in het Huis van Bewaring zat. Als je het niet zeker weet, geef dan een schatting.

(maand)

(jaartal)

10. **Wanneer verwacht je dat je vrij komt?** Als de participant het antwoord niet weet, sla deze vraag dan over

(maand)

(jaartal)

11. **Ben je voor je huidige detentie ooit eerder gedetineerd geweest?**

Nee

Ja, één keer

Ja, meerdere keren

12. **Wordt je in het kader van je huidige detentie verdacht van een geweldsdelict?**

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

13. **Ben je in Nederland geboren?**

Ja

Nee

14. **Zijn je beide ouders in Nederland geboren?**

Ja

Nee

15. Sta je er voor open nog een keer met ons mee te denken over concrete onderdelen waarmee de gevangenis jou en je gezin kan ondersteunen? Je bent uiteraard tot niets verplicht.

Ja

Nee

16. Zo ja, hoe kunnen we je dan het beste bereiken?

17. We vinden het ook belangrijk om de stemmen van moeders en verzorgers hoorbaar te maken in ons project. Sta je er voor open dat we ook met de moeder of verzorger van je kind(eren) in gesprek gaan? Vergoeding is waardebon van 25 euro per gesprek.

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

Zo ja, hoe kunnen we deze het beste bereiken?

18. We vinden het ook belangrijk om de stemmen van kinderen hoorbaar te maken in ons project. Uiteindelijk gaat het om hen. Sta je er voor open dat we ook met één van je kinderen in gesprek gaan? Je bent uiteraard tot niets verplicht. Je kan dit ook later beslissen. (Deze vraag geldt alleen voor kinderen van 12 jaar of ouder; vergoeding is waardebou van 15 euro per gesprek).

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

Zo ja, hoe kunnen we deze het beste bereiken?

Stop de audio-opname.

Interview afgenomen via:

Face-to-face

Telefonisch

Via beeldbellen

Anders, namelijk (vul in):

Bijlage II: Informed consent en interviewschema moeder/verzorger

Beste,

Wij zijn <naam> en <naam>. Wij doen vanuit de Hanzehogeschool Groningen onderzoek naar de ervaringen van moeders/verzorgers en kinderen in gezinnen waarbij de vader in detentie zit. We willen u vragen om mee te doen aan dit onderzoek.

Waarom?

Het doel van het onderzoek is om meer aandacht te krijgen voor vaders in de gevangenis en hun kinderen. Uw ervaringen zijn hiervoor erg belangrijk. **Dit onderzoek kan gevangenis helpen om moeders/verzorgers en kinderen uit gezinnen met een vader in detentie meer ondersteuning te bieden.** Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Hanzehogeschool Groningen.

Wat betekent meedoen aan het onderzoek?

Tijdens dit interview stellen we vragen over wat de gevangenis en andere organisaties zouden kunnen doen om u en uw gezin zo goed mogelijk te ondersteunen. **Het gesprek duurt maximaal een uur.**

Meedoen aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Er zijn geen goede of foute antwoorden. **Als u het antwoord op een vraag niet weet, of als u liever niet wilt antwoorden, dan kunt u dit aangeven.** Als u niet wilt deelnemen dan heeft dit geen gevolgen voor u. U kunt uw medewerking aan het onderzoek stoppen of deelname weigeren zonder reden. U hoeft geen antwoord te geven op vragen die u liever niet wilt beantwoorden. U kunt de tijd nemen om erover na te denken of u wilt meedoen of niet. Er kan enig ongemak verbonden aan uw deelname aan deze studie, vanwege de mogelijk gevoelige aard van het onderwerp. Er zijn geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan het onderzoek.

Wat gebeurt er met uw antwoorden?

Uw privacy wordt maximaal beschermd. Er wordt geen vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht. Het onderzoek is **anoniem**. We noteren geen namen voor het onderzoek. De antwoorden die u geeft zijn niet terug te herleiden zijn naar u als persoon. Hierdoor is het niet mogelijk om op een later tijdstip uw gegevens in te zien of om toestemming voor deelname aan het onderzoek in te trekken. De gegevens worden alleen gebruikt voor onderzoek. Uw gegevens worden opgeslagen op een beveiligde digitale omgeving van de Hanzehogeschool Groningen. Uw gegevens worden niet gedeeld met andere organisaties. De enige uitzondering hierop is als blijkt dat u of andere personen een veiligheidsrisico lopen. Alleen de onderzoekers van ons onderzoeksteam hebben toegang tot uw antwoorden. De gegevens worden niet gedeeld met andere partijen. Na 10 jaar worden de gegevens verwijderd.

Tijdens het interview worden **audio-opnames** gemaakt. Dit doen we alleen als u hier toestemming voor geeft. Dit zullen we zo nog vragen. De audio-opnames gebruiken we alleen om het interview uit te werken. Nadat de opname is verwerkt wordt het gewist.

Wanneer u van gedachten veranderd en besluit om niet meer mee te willen doen aan het onderzoek, dan kunt u dit op elk moment aangeven. Ook wanneer het interview al afgelopen is kunt u alsnog besluiten om te stoppen met deelname aan het onderzoek. Dit kunt u doorgeven aan ons. De audio-opname wordt vervolgens verwijderd. Het stoppen met deelname aan het onderzoek heeft geen gevolgen voor u.

Het interview zal verwerkt worden in een onderzoeksverslag. **Wij zorgen ervoor dat geen enkele informatie naar u en uw gezinsleden terug te herleiden zijn.** Uw naam en andere persoonlijke gegevens worden niet verwerkt in het onderzoeksverslag.

Heeft u vragen over het onderzoek?

Neem contact op met <contactpersoon van de PI Zaanstad/Almelo/Leeuwarden>.

Toestemmingsformulier

Wilt u meedoen aan het onderzoek?

- Ja, ik geef toestemming om mee te doen aan het onderzoek.

Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek en heb geen verdere vragen.

- Nee, ik doe niet mee aan het onderzoek.

Als u niet meedoet aan het onderzoek, zou u dan aan willen geven waarom u niet meedoet?

Dit is niet verplicht, maar helpt ons wel om het onderzoek te verbeteren.

Gaat u akkoord dat we audio-opnames maken tijdens het interview? *Deze opnamen worden alleen voor onderzoek gebruikt en worden nooit gedeeld met andere partijen.*

Ja

Nee

De onderzoeker verklaart door het ondertekenen van dit formulier dat het toestemmingsformulier naar waarheid is ingevuld:

Naam onderzoeker: _____

Datum: _____

Handtekening onderzoeker: _____

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

Interviewschema

Deel 1: open vragen

Tijdens detentie

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat kinderen zo min mogelijk last hebben als hun vader in de gevangenis zit?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat moeders/verzorgers zo min mogelijk last hebben als een vader in de gevangenis zit?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat vaders tijdens de detentieperiode zo goed mogelijk betrokken kunnen blijven bij het gezinsleven?

Na detentie

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat de terugkeer van vader na detentie voor kinderen zo goed mogelijk verloopt?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat de terugkeer van vader na detentie voor moeders/verzorgers zo goed mogelijk verloopt?

In een ideale wereld, hoe kunnen gevangenen gezinnen zo ondersteunen dat de terugkeer van vader na detentie voor vaders zo goed mogelijk verloopt?

Deel 2: Deelonderwerpen

Hoe zou de gevangenis jou en je gezin zo goed mogelijk kunnen ondersteunen in het onderhouden van contact met vader?

Probe:

- Bezoek
- Telefonisch contact
- Beeldbellen
- Activiteiten
- Post
- Andere vormen van contact?
- Ervaring met gevangenispersoneel rondom bezoek

Hoe zou de gevangenis jou en je gezin zo goed mogelijk kunnen informeren over de detentie van vader?

Probe:

- Informatie voor moeder/verzorger
- Informatie voor kinderen
- Informatie voor vader
- Informatie voor school
- Informatie over andere organisaties

Hoe zou de gevangenis jou en je gezin zo goed mogelijk kunnen ondersteunen in de eerste fase van de detentie van vader (van arrestatie tot en met Huis van Bewaring)?

Probe:

- Ondersteuning in eerste periode van detentie
- Contact tijdens Huis van Bewaring

Aan wat voor ondersteuning zouden jij en je gezin behoefte hebben buiten de muren van de gevangenis?

Probe:

- Ondersteuning voor moeder/verzorger
- Ondersteuning voor kinderen
- Ondersteuning vanuit school
- Ondersteuning voor vader

Hoe zou in een ideale wereld het contact tussen jou en de gevangenis er uit kunnen zien?

Probe:

- Contact met case manager
- Contact met mentor
- Contact met ander inrichtingspersoneel
- Contact met andere organisaties

Hoe zou de gevangenis jou en je gezin zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij de terugkeer van vader na detentie?

Probe:

- Overgang van binnen naar buiten
- Voorbereiding op terugkeer
- Ondersteuning bij gezinsleven na detentie

Deel 3: afsluiting

Zijn er andere onderwerpen en/of ideeën die je nog zou willen bespreken?

Wat vond je van de vragen? In hoeverre vind je dat we de juiste vragen stellen?

Vragenlijst

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

Om een goed beeld van je situatie te krijgen willen we je nog een klein aantal vragen stellen. Als je het antwoord op een vraag niet weet of deze liever niet beantwoordt, dan is dat geen probleem.

1. (als het niet helemaal duidelijk is, expliciet uitvragen)

Hoe oud zijn je kinderen? Zijn het jongentjes of meisjes? Gaat het om een biologisch of niet-biologisch kind? Heeft het kind dit moment contact met zijn of haar vader?

	Hoe oud is het kind?	Is het kind een jongen of meisje?	Ben je de biologische moeder van dit kind?	Is de vader de biologische vader van dit kind?	Heeft het kind contact met zijn of haar vader?	Woonde het kind samen met vader voor detentie?	Doet dit kind mee aan interview?
Kind 1	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 2	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 3	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 4	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 5	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 6	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders,	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee

				namelijk...			
Kind 7	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
Kind 8	Leeftijd: _____	Jongen Meisje	<ul style="list-style-type: none"> • Biologische moeder • Niet-biologische moeder • Anders, namelijk... 	Biologische vader Niet-biologische vader Anders, namelijk...	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee

2. Heeft u op dit moment een relatie met de vader?

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

3. Zo ja, hoe lang bent u al bij elkaar?

(vul duur van relatie in jaren in)

4. Woonde u samen met de vader voor zijn detentie?

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

5. Wat is je leeftijd?

(vul leeftijd in)

6. Wat is je hoogst behaalde opleidingsniveau?

Basisonderwijs

Middelbare school: vmbo

Middelbare school: havo, vwo

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Hoger onderwijs (hbo, wo)

Anders, namelijk (vul in):

7. Verblijft de vader momenteel in het Huis van Bewaring, gevangenis, een beperkt beveiligde afdeling, of op een andere afdeling?

Huis van Bewaring

—

- Gevangenis
- (Zeer) beperkt beveiligde afdeling
- Vadervleugel
- Zit op een reguliere afdeling, maar doet wel mee aan de Gezinsbenadering
- Zit op een reguliere afdeling of in het Huis van Bewaring, maar heeft zich wel aangemeld voor de vadervleugel
- Anders, namelijk (vul in):

8. In welke penitentiaire inrichting verblijft de vader op dit moment?

- PI Almelo
- PI Leeuwarden
- PI Veenhuizen
- PI Zaanstad
- Anders, namelijk (vul in):

9. Wanneer is de huidige detentie begonnen? Ga uit van het moment dat de vader in het Huis van Bewaring zat. Als je het niet zeker weet, geef dan een schatting.

(maand) (jaartal)

10. Wanneer verwacht je dat vader vrij komt? Als de participant het antwoord niet weet, sla deze vraag dan over

(maand) (jaartal)

11. Is de vader voor de huidige detentie ooit eerder gedetineerd geweest?

- Nee
- Ja, één keer

Ja, meerdere keren

12. Wordt de vader in het kader van zijn huidige detentie verdacht van een geweldsdelict?

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

13. Ben je in Nederland geboren?

Ja

Nee

14. Zijn je beide ouders in Nederland geboren?

Ja

Nee

15. Sta je er voor open nog een keer met ons mee te denken over concrete onderdelen waarmee de gevangenis jou en je gezin kan ondersteunen? Je bent uiteraard tot niets verplicht.

Ja

Nee

16. Zo ja, hoe kunnen we je dan het beste bereiken?

17. We vinden het ook belangrijk om de stemmen van kinderen hoorbaar te maken in ons project. Uiteindelijk gaat het om hen. Sta je er voor open dat we ook met één van je kinderen in gesprek gaan? Je bent uiteraard tot niets verplicht. Je kan dit ook later beslissen. (Deze vraag geldt alleen voor kinderen van 12 jaar of ouder; vergoeding is waardebon van 15 euro per gesprek).

Ja

Nee

Anders, namelijk (vul in):

18. Hoe kunnen we er voor zorgen dat de waardebon bij jou terecht komt? We kunnen het af laten geven in de penitentiaire inrichting, of we kunnen het naar je thuisadres opsturen. Uiteraard gaan we zorgvuldig om met je adresgegevens, en delen deze niet met anderen.

19. Graag zouden we ook nog in contact komen met andere gezinnen en moeders of verzorgers? Ken jij misschien nog andere mensen die mee zouden willen werken aan ons project, of heb je andere ideeën hoe we mensen zouden kunnen bereiken?

Stop de audio-opname.

Interview afgenomen via:

Face-to-face

Telefonisch

Via beeldbellen

Anders, namelijk (vul in):

Bijlage III: Informed consent en interviewschema interne professionals

Beste,

Wij zijn <onderzoeker 1> en <onderzoeker 2>. Wij onderzoeken wat gevangenissonen zouden kunnen doen om gezinnen waarbij de ouder in detentie zit te ondersteunen. Hiervoor zijn we benieuwd naar de ervaringen en perspectieven van interne en externe betrokken professionals.

Waarom?

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het onderwerp 'ouderschap en detentie' vanuit het perspectief van verschillende professionals binnen en buiten het gevangeniswezen. Op deze manier willen gezamenlijk toewerken naar een aanpak rondom ouderschap en detentie in de penitentiaire inrichting, en uiteindelijk op landelijk niveau. Uw ervaringen en ideeën zijn hiervoor erg belangrijk. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Hanzehogeschool Groningen.

Wat betekent meedoen aan het onderzoek?

Tijdens dit interview stellen wij u vragen over **uw ideeën en ervaringen rondom dit thema**. Het gesprek duurt **maximaal een uur**.

Meedoen aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Er zijn geen goede of foute antwoorden. **Als u het antwoord op een vraag niet weet, of als u liever niet wilt antwoorden, dan kunt u dit aangeven**. Als u niet wilt deelnemen dan heeft dit geen gevolgen voor u. U kunt uw medewerking aan het onderzoek stoppen of deelname weigeren zonder reden. U hoeft geen antwoord te geven op vragen die u liever niet wilt beantwoorden. U kunt de tijd nemen om erover na te denken of u wilt meedoen of niet. Er zijn geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan het onderzoek.

Wat gebeurt er met uw antwoorden?

Uw privacy wordt maximaal beschermd. Er wordt geen vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht. Het onderzoek is **anoniem**. We noteren geen namen voor het onderzoek. De antwoorden die u geeft zijn niet terug te herleiden zijn naar u als persoon. De gegevens worden opgeslagen op een beveiligde digitale omgeving van de Hanzehogeschool Groningen. De gegevens worden niet gedeeld met andere organisaties. Alleen de onderzoekers van ons onderzoeksteam hebben toegang tot uw antwoorden. De gegevens worden niet gedeeld met andere partijen. Na 10 jaar worden de gegevens verwijderd.

Tijdens het interview worden **audio-opnames** gemaakt. Dit doen we alleen als u hiervoor toestemming geeft. Dit zullen we zo nog vragen. De audio-opnames gebruiken we alleen om het interview uit te werken. Nadat de opname is verwerkt, wordt de opname gewist.

Wanneer u van gedachten verandert en besluit om niet meer mee te willen doen aan het onderzoek, dan kunt u dit op elk moment aangeven. De audio-opname wordt vervolgens verwijderd. Het stoppen met deelname aan het onderzoek heeft geen gevolgen voor u. Dit kan ook wanneer het interview al afgelopen is. Als u dan alsnog besluit om te stoppen met deelname aan het onderzoek, dan kunt u dit doorgeven aan ons. De audio-opname wordt vervolgens verwijderd.

Het interview wordt verwerkt in een onderzoeksverslag. **Wij zorgen ervoor dat u niet terug te herleiden bent in de verslaglegging.** Uw naam en andere persoonlijke gegevens zullen niet verwerkt worden in het onderzoeksverslag.

Heeft u vragen over het onderzoek?

Neem contact op met Petrick Glasbergen (projectleider Hanzehogeschool Groningen) via p.p.j.m.n.glasbergen@pl.hanze.nl.

Toestemmingsformulier

Wilt u meedoen aan het onderzoek?

- Ja, ik geef toestemming om mee te doen aan het onderzoek.

Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek en heb geen verdere vragen.

- Nee, ik doe niet mee aan het onderzoek.

Als u niet meedoet aan het onderzoek, zou u dan aan willen geven waarom u niet meedoet?

Dit is niet verplicht, maar helpt ons wel om het onderzoek te verbeteren.

Gaat u akkoord dat we audio-opnames maken tijdens het interview? *Deze opnamen worden alleen voor onderzoek gebruikt en worden nooit gedeeld met andere partijen.*

Ja

Nee

De onderzoeker verklaart door het ondertekenen van dit formulier dat het toestemmingsformulier naar waarheid is ingevuld:

Naam onderzoeker: _____

Datum: _____

Handtekening onderzoeker: _____

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

Locatie penitentiare inrichting:

(noteer de locatie van de PI zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

We beginnen met een paar korte vragen om een beeld te krijgen van je situatie en achtergrond.

1. **Hoelang werk je al bij de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)?**

(vul in jaren in)

2. **Hoelang werk je al bij deze penitentiare inrichting?**

(vul in jaren in)

3. **Welke functie heb je bij DJI?**

4. **Wat is je hoogst behaalde opleidingsniveau?**

Basisonderwijs

Middelbare school: vmbo

Middelbare school: havo, vwo

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Hoger onderwijs (hbo, wo)

Anders, namelijk (vul in):

5. **Welke opleiding heb je gevolgd?**

6. **Wat is je leeftijd?**

 (vul in jaren in)

7. **Ben je..**

 Vrouw Man Anders

Open beginvraag:

- Hoe ziet in jouw optiek de optimale gezinsbenadering er uit? Met de gezinsbenadering bedoelen we een inrichtingsbrede en-overstijgende aanpak om gezinnen waarbij een ouder in detentie verblijft te ondersteunen.
 - o Wat zijn de onderdelen hiervan?
 - o Wat is er anders ten aanzien van de huidige aanpak?
 - o Wat moet er gebeuren om tot deze optimale situatie te komen?
 - o Wat moet hierin als eerste gebeuren?

Nu gaan we ons richten op een achttal inhoudelijke deelonderwerpen. Deze hebben we op een lijstje uitgeprint. Als jij deze in volgorde zou mogen leggen van meest tot minst belangrijk, welke volgorde zou je dan kiezen? [daarna behandel je deze deelonderwerpen in de volgorde die de participant zelf aan heeft gegeven]

Inhoudelijke onderwerpen: Componenten van de gezinsbenadering

1. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de registratie van gegevens over ouders in detentie en hun gezinnen er uit?
 - o Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
2. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de verstrekking van informatie aan ouders in detentie en gezinnen er uit?
 - o Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
3. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de faciliteiten voor het onderhouden van betekenisvol gezinscontact er uit?
 - o Hoe ver zijn jullie hier nu mee?

- Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
4. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering het inhoudelijke ondersteuningsaanbod (denk aan cursussen/workshops/andere vormen van ondersteuning) er uit?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
 5. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de samenwerking met externe organisaties er uit?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
 6. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de samenwerking met moeders/verzorgers, kinderen en andere naasten er uit?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
 7. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering het trajectdenken er uit? Denk hierbij aan het langere traject dat iemand doorloopt voor detentie, tijdens detentie en na detentie.
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
 8. Hoe wordt er in de optimale gezinsbenadering omgegaan met veiligheidsrisico's?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

Organisatorische onderwerpen

9. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de rol van het management er uit?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
10. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de rol van het middenkader er uit?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
11. Hoe ziet in de optimale gezinsbenadering de rol van personeel op de werkvloer er uit?
 - Hoe ver zijn jullie hier nu mee?
 - Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?
12. Wat zijn belemmerende factoren in de implementatie van de gezinsbenadering?
 - Wat zouden oplossingsrichtingen kunnen zijn?

Afsluiting

13. Zijn er andere onderwerpen en/of ideeën over de gezinsbenadering die je nog zou willen bespreken?

14. Wat vond je van de vragen? In hoeverre vind je dat we de juiste vragen stellen?

Onderwerp	Hoe belangrijk? (1 = meest belangrijk, 8 = minst belangrijk)
Registratie van gegevens over ouders in detentie en hun gezinsleden	
Verstrekken van informatie aan ouders in detentie en hun gezinsleden	
De mogelijkheden voor het onderhouden van betekenisvol gezinscontact (denk aan bezoekersruimtes, activiteiten, etc.)	
Het inhoudelijke ondersteuningsaanbod voor gezinnen (cursussen, etc.)	
De samenwerking met externe organisaties	
De samenwerking met moeders/verzorgers, kinderen en andere naasten	
Trajectdenken (het langere traject dat iemand doorloopt voor detentie, tijdens detentie en na detentie)	
Veiligheidsrisico's	

Bijlage IV: Informed consent en interviewschema externe professionals

Beste,

Wij zijn <onderzoeker 1> en <onderzoeker 2>. Wij onderzoeken wat gevangenis en ketenpartners zouden kunnen doen om gezinnen waarbij de ouder in detentie zit te ondersteunen. Hiervoor zijn we benieuwd naar de ervaringen en perspectieven van interne en externe betrokken professionals.

Waarom?

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het onderwerp 'ouderschap en detentie' vanuit het perspectief van verschillende professionals binnen en buiten het gevangeniswezen. Op deze manier willen gezamenlijk toewerken naar een samenwerkende aanpak rondom ouderschap en detentie in de penitentiaire inrichting, en uiteindelijk op landelijk niveau. Uw ervaringen en ideeën zijn hiervoor erg belangrijk. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Hanzehogeschool Groningen.

Wat betekent meedoen aan het onderzoek?

Tijdens dit interview stellen wij u vragen over **uw ideeën en ervaringen rondom dit thema**. Het gesprek duurt **maximaal een uur**.

Meedoen aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Er zijn geen goede of foute antwoorden. **Als u het antwoord op een vraag niet weet, of als u liever niet wilt antwoorden, dan kunt u dit aangeven**. Als u niet wilt deelnemen dan heeft dit geen gevolgen voor u. U kunt uw medewerking aan het onderzoek stoppen of deelname weigeren zonder reden. U hoeft geen antwoord te geven op vragen die u liever niet wilt beantwoorden. U kunt de tijd nemen om erover na te denken of u wilt meedoen of niet. Er zijn geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan het onderzoek.

Wat gebeurt er met uw antwoorden?

Uw privacy wordt maximaal beschermd. Er wordt geen vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht. Het onderzoek is **anoniem**. We noteren geen namen voor het onderzoek. De antwoorden die u geeft zijn niet terug te herleiden zijn naar u als persoon. De gegevens worden opgeslagen op een beveiligde digitale omgeving van de Hanzehogeschool Groningen. De gegevens worden niet gedeeld met andere organisaties. Alleen de onderzoekers van ons onderzoeksteam hebben toegang tot uw antwoorden. De gegevens worden niet gedeeld met andere partijen. Na 10 jaar worden de gegevens verwijderd.

Tijdens het interview worden **audio-opnames** gemaakt. Dit doen we alleen als u hiervoor toestemming geeft. Dit zullen we zo nog vragen. De audio-opnames gebruiken we alleen om het interview uit te werken. Nadat de opname is verwerkt, wordt de opname gewist.

Wanneer u van gedachten veranderd en besluit om niet meer mee te willen doen aan het onderzoek, dan kunt u dit op elk moment aangeven. De audio-opname wordt vervolgens verwijderd. Het stoppen met deelname aan het onderzoek heeft geen gevolgen voor u. Dit kan ook wanneer het interview al afgelopen is. Als u dan alsnog besluit om te stoppen met deelname aan het onderzoek, dan kunt u dit doorgeven aan ons. De audio-opname wordt vervolgens verwijderd.

Het interview wordt verwerkt in een onderzoeksverslag. **Wij zorgen ervoor dat u niet terug te herleiden bent in de verslaglegging.** Uw naam en andere persoonlijke gegevens zullen niet verwerkt worden in het onderzoeksverslag.

Heeft u vragen over het onderzoek?

Neem contact op met Petrick Glasbergen (projectleider Hanzehogeschool Groningen) via p.p.j.m.n.glasbergen@pl.hanze.nl.

Toestemmingsformulier

Wilt u meedoen aan het onderzoek?

- Ja, ik geef toestemming om mee te doen aan het onderzoek.

Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek en heb geen verdere vragen.

- Nee, ik doe niet mee aan het onderzoek.

Als u niet meedoet aan het onderzoek, zou u dan aan willen geven waarom u niet meedoet?

Dit is niet verplicht, maar helpt ons wel om het onderzoek te verbeteren.

Gaat u akkoord dat we audio-opnames maken tijdens het interview? *Deze opnamen worden alleen voor onderzoek gebruikt en worden nooit gedeeld met andere partijen.*

Ja

Nee

De onderzoeker verklaart door het ondertekenen van dit formulier dat het toestemmingsformulier naar waarheid is ingevuld:

Naam onderzoeker: _____

Datum: _____

Handtekening onderzoeker: _____

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

Locatie penitentiaire inrichting:

(noteer de locatie van de PI zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

We beginnen met een paar korte vragen om een beeld te krijgen van je situatie en achtergrond.

1. Voor welke organisatie ben je werkzaam?

2. Hoelang werk je al bij de jouw organisatie?

(vul in jaren in)

3. Welke functie heb je?

4. Wat is je hoogst behaalde opleidingsniveau?

Basisonderwijs

Middelbare school: vmbo

Middelbare school: havo, vwo

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Hoger onderwijs (hbo, wo)

Anders, namelijk (vul in):

5. Welke opleiding heb je gevolgd?

6. Wat is je leeftijd?

 (vul in jaren in)

7. Ben je..

 Vrouw Man Anders

Introductie

In dit interview willen we verkennen hoe de gevangenis ouders in detentie en hun gezinsleden zo goed mogelijk kan ondersteunen, en wat hierin de rollen van ketenpartnerorganisaties zijn. Hoe zouden de gevangenis en ketenpartnerorganisaties moeten samenwerken? Alle vragen in dit interview gaan over de samenwerking tussen de gevangenis en jouw organisatie.

Open beginvraag:

- Hoe ziet in jouw optiek binnen een optimale gezinsbenadering de samenwerking tussen jouw organisatie en de gevangenis eruit?
(Met de gezinsbenadering bedoelen we een inrichtingsbrede en -overstijgende aanpak om gezinnen waarbij een ouder in detentie verblijft te ondersteunen.)
 - o Wat zijn de onderdelen binnen deze samenwerking?
 - o Wat is er anders ten aanzien van de huidige aanpak/samenwerking?
 - o Wat moet er gebeuren om tot deze optimale situatie te komen?
 - o Wat moet hierin als eerste gebeuren?

Focussen op casuïstiek:

- Zijn er voorbeelden of casussen rondom dit thema (ouderschap, gezin en detentie) waarbij de samenwerking tussen jouw organisatie en de gevangenis heel goed of juist heel slecht verliep? Kun je daar iets over vertellen?
 - o Zou je een tijdlijn kunnen schetsen van wat er precies gebeurde?
 - o Welke partijen waren wanneer bij deze situatie betrokken?
 - o Wat waren succesfactoren in deze situatie?
 - o Wat waren de knelpunten in deze situatie?
 - o Welke overstijgende lessen kunnen we leren uit deze situatie?
 - o Op welke manier werden de wensen en belangen van kinderen meegenomen in deze situatie?

Daarna focussen naar een aantal topics:

- Vanuit het perspectief van jouw eigen organisatie, welke gegevens rondom ouders in detentie en hun gezinsleden zouden moeten worden geregistreerd en hoe moeten deze worden gedeeld binnen een optimale gezinsbenadering?
 - o Wat is de huidige stand van zaken rondom dit onderwerp?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

- Vanuit het perspectief van jouw eigen organisatie, welke informatie zou moeten worden verstrekt aan ouders in detentie en hun gezinsleden binnen een optimale gezinsbenadering? *(denk bijvoorbeeld aan: informatieverstrekking aan ouders in detentie over mogelijkheden buiten detentie voor ondersteuning voor hun gezinsleden, informatie voor gezinsleden, informatie over ketenpartners, informatie over de periode na detentie, etc.)*
 - o Wat is de huidige stand van zaken rondom dit onderwerp?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

- Welke rol heeft jouw organisatie in het inhoudelijke ondersteuningsaanbod voor ouders in detentie en/of hun gezinsleden een optimale gezinsbenadering? *(denk aan begeleiding/cursussen/workshops/andere vormen van ondersteuning)*
 - o Wat is de huidige stand van zaken rondom dit onderwerp?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

- Hoe kan jouw organisatie ervoor zorgen dat het ondersteuningsaanbod in een optimale gezinsbenadering goed aansluit op de wensen en behoeften van vaders in detentie, moeders/verzorgers, en hun kinderen (en eventueel andere naasten)?
 - o Wat is de huidige stand van zaken rondom dit onderwerp?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

- Welke rol heeft jouw organisatie in het langere traject dat een gedetineerde vader en zijn gezin doorloopt voor, tijdens en na detentie binnen een optimale gezinsbenadering? *(denk aan hulpverlening voor detentie, hulpverlening na detentie, intake, de periode tijdens detentie, overdracht van binnen naar buiten, continuïteit van contact, etc.)*
 - o Wat is de huidige stand van zaken rondom dit onderwerp?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

- Wat is binnen jouw organisatie de rol van veiligheidsrisico's binnen een optimale gezinsbenadering? *(denk aan fysieke veiligheid voor kinderen, wie bepaalt wat in het belang is van kinderen, maar ook aan contrabande, sociale veiligheid.)*
 - o Wat is de huidige stand van zaken rondom dit onderwerp?
 - o Wat moet er gebeuren om tot de optimale situatie te komen?

- Zijn er andere onderwerpen en/of ideeën over de samenwerking binnen een optimale gezinsbenadering die je nog zou willen bespreken?

- Wat vond je van de vragen? In hoeverre vind je dat we de juiste vragen stellen?

Bijlage V: Informed consent en interviewschema kinderen

Hallo!

Wij zijn <naam> en <naam>. Wij doen onderzoek. Dat betekent dat we met kinderen en jongeren praten die een vader of moeder hebben die in de gevangenis zit. Dit doen we om kinderen met een vader of moeder in de gevangenis zo goed mogelijk te kunnen helpen. We willen je vragen om mee te doen aan ons onderzoek. Zouden we met jou mogen praten? Wij zijn van de Hanzehogeschool Groningen, niet van de gevangenis.

Waarom?

Door met jou te praten komen we er achter wat echt belangrijk is voor kinderen. Zo kunnen we kinderen beter helpen. Dat gaan we proberen.

Meedoen aan het onderzoek mag, maar hoeft niet.

Het is helemaal jouw keuze. Als je niet mee wilt doen, dan is dat niet erg. Je kan altijd stoppen, zelfs als we al zijn begonnen.

Wat betekent meedoen aan het onderzoek?

We kunnen praten, een tekening maken, een spelletje spelen of een wandeling maken. Wat jij wilt. Jij mag zelf beslissen wat we doen en hoelang het duurt. We stellen je dan vragen over de gevangenis, jou en je gezin om te kijken hoe we je het beste kunnen helpen.

We gaan voorzichtig en veilig met je antwoorden om. Je antwoorden worden alleen gebruikt voor het onderzoek. We gebruiken je naam of die van je familie niet in ons onderzoek. Er zijn geen foute antwoorden, en je hoeft niet alle vragen te beantwoorden als je dat niet wilt.

Tijdens ons gesprek willen we een opname maken om goed te onthouden wat je zegt. Maar dat hoeft niet als je dat niet wilt. We zullen de opnames later weggooien.

Omdat we het heel erg waarderen als je meedoet, krijg je als beloning een bol.com cadeaukaart.

Heb je vragen?

Je kan je vragen aan ons stellen. Als je later vragen hebt, vraag dan je moeder of verzorger om te bellen met de contactpersoon van de PI Zaanstad.

Wil je verder praten?

Als je over je situatie wilt praten, kun je bellen met Exodus Nederland (0715161950) of gratis en anoniem bellen met Gevangenzorg Nederland (0800 331 05 68). Zij zijn er speciaal voor kinderen met een vader of moeder in de gevangenis.

Toestemmingsformulier

Wilt u meedoen aan het onderzoek?

Ja, ik geef toestemming om mee te doen aan het onderzoek.
Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek en heb geen verdere vragen.

Nee, ik doe niet mee aan het onderzoek.

Als u niet meedoet aan het onderzoek, zou u dan aan willen geven waarom u niet meedoet?

Dit is niet verplicht, maar helpt ons wel om het onderzoek te verbeteren.

Gaat u akkoord dat we audio-opnames maken tijdens het interview? *Deze opnamen worden alleen voor onderzoek gebruikt en worden nooit gedeeld met andere partijen.*

Ja

Nee

De onderzoeker verklaart door het ondertekenen van dit formulier dat het toestemmingsformulier naar waarheid is ingevuld:

Naam onderzoeker: _____

Datum: _____

Handtekening onderzoeker: _____

Interview ID:

(noteer het interview ID hier zodat we de vragenlijst kunnen linken aan het interview)

1. Wat is je leeftijd?

(vul in jaren in)

2. Ben je..

Jongen

Meisje

Anders

Vooraf aan interview

Mogelijke activiteiten tijdens interview

Activiteiten die wel inhoudelijk over het interview gaan

- Emoji's gebruiken bij beantwoorden vragen
- Schaalvraag

Activiteiten die inhoudelijk niet ingaan op het interview

- Bal
- Tekenen
- Wandelen
- Fidgetspinner

Aandachtspunten tijdens het interview

De vragen dienen aangepast te worden aan het taalgebruik van het kind en de leeftijd van het kind. Zo kan het bij jonge kinderen beter zijn om met gesloten vragen te beginnen. Het kan zijn dat het allemaal wat veel (vervelende) vragen zijn over detentie. Vooral bij jongere kinderen worden wat luchtige vragen tussendoor gesteld of iets doen om uiteindelijk de aandacht erbij te houden (zoals: wat vind je leuk om te doen?/Wat leer je allemaal op school?/Wie zijn je beste vriendjes?

Introductie

Optioneel: Kennismakingsspel: zoals twee leugens, één waarheid

- *Welkom*
- *We willen jullie en andere kinderen helpen en daarom willen we met jullie praten over:*
 - o *Bezoek met vader*
 - o *Mensen om je heen die helpen*
- *Verskillende activiteiten*
- *Tussendoor mag je vragen stellen, je hoeft niet te antwoorden als je dat niet wilt*
- *Gesprek kan zo kort of lang als je wilt duren*
- *Het gesprek kan altijd worden stopgezet*
- *Audio-opnames*
 - o *Terugluisteren*
 - o *Anoniem*
 - o *De audio-opname wordt na het uitschrijven verwijderd*
- *Heb je nog vragen? Wil je nog steeds meedoen?*
- *Informed consent*

1	<p>Topic Contact binnen PI</p>
	<p>Allereerst gaan we het hebben over het bezoeken van je vader in de gevangenis, dit kan over van alles gaan vanaf het moment dat je hier aankomt tot het moment dat je weer weggaat. Hoe vind je het om op bezoek te komen in de gevangenis?</p> <p><i>Doelvragen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Waarom vind je dat?</i> - <i>Wat maakt dat?</i> - <i>Hoe vaak?</i> - <i>Hoe? Wie gaat er mee?</i> - <i>Wat doe je tijdens bezoek?</i> - <i>Als je iets zou mogen veranderen aan het bezoek, wat zou dat dan zijn?</i> <p>→ <i>Schaalvraag op betreffende topic (zie subtopics)</i></p>
	<p><i>Alternatief m.b.v. emojikaart: Kun je een emoji aanwijzen die je vindt passen bij het bezoek van je vader in de gevangenis?</i></p>
	<p>We hebben een schaal op de grond liggen van 1 tot 10 waarbij 1 betekent dat je (genoemde topic) verschrikkelijk vindt en 10 betekent dat je aan (genoemde topic) niks meer zou willen veranderen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Huidige situatie: <ul style="list-style-type: none"> - Wat voor cijfer geef je op dit moment (<i>genoemde topic</i>)? - Wat maakt dat? - Waarom? ○ Meest ideale situatie: <ul style="list-style-type: none"> - Als het een tien zou zijn, hoe ziet het er dan uit? - Hoe ziet jou meest ideale bezoek eruit?/ Wat zou jij het allerliefste met papa willen doen als je bij langskomt? <p>Subtopics</p> <p><i>Eerst thema bespreken wat zelf door kind wordt aangehaald, wanneer er genoeg tijd is of kind komt niet zelf met thema's, kunnen deze thema's uitgevraagd worden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aankomst/Ontvangst in de gevangenis - De sfeer/inrichting gebouw - Medewerkers die werkzaam zijn in de gevangenis - Contact met vader <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Fysieke contact</i> ○ <i>Gezelligheid</i> ○ <i>Vrijheid</i> ○ <i>Privacy</i> - Activiteiten - Afscheid - Terugreis

2	Contact buiten de PI
	<p>We hebben het net gehad over het bezoek in de gevangenis. Daarnaast zijn we ook benieuwd op wat voor andere manieren je met je vader contact hebt.</p> <p>Op wat voor manieren heb je contact met je vader, buiten de bezoeken in de gevangenis om? (Dus bellen, beeldbellen etc.)</p>
	<p><i>Alternatief bij jong kind: Spreek je je vader ook wel eens als je thuis bent?</i> → <i>Vraag dan wel andere vormen van contact uit waarbij niet gesproken wordt (zie subtopics)</i></p>
	<p>Subtopics</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Huidige situatie <ul style="list-style-type: none"> - Bij wél contact: <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Hoe vaak?</i> ○ <i>Hoe?</i> ○ <i>Hoe vind je dat?</i> ○ <i>Waarom heb je op deze manier contact hebt?</i> ○ <i>Wat levert het op voor jou om op deze manier contact te hebben?</i> - Bij geen contact: <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Zou je dat wel willen?</i> ○ <i>Hoe vaak?</i> ○ <i>Hoe?</i> ○ <i>Waarom?</i> ○ <i>Wat zou het opleveren?</i> ○ <i>Hoe?</i> ○ Meest ideale situatie: Als je iets mocht veranderen aan het contact met je vader buiten de bezoeken om (dus bellen, beeldbellen etc.), wat zou je dan veranderen? <p>Subtopics <i>Eerst thema bespreken wat zelf door kind wordt aangehaald, wanneer er genoeg tijd is of kind komt niet zelf met thema's, kunnen deze thema's uitgevraagd worden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Beeldbellen - Bellen - Brieven/kaartjes - Videoboodschap - Cadeautjes

3	Topic Wensen
	<p>We gaan een spelletje doen! De cijfers 1 tot en met 10 liggen op de grond, dit is een schaal. De schaal gaat over de hulp en steun die je van de mensen om je heen krijgt nu papa in de gevangenis zit. Steun kan je krijgen van mensen om je heen zoals je ouder, school of vriendjes/vriendinnetjes. Zij helpen je dan met dingen als je het bijvoorbeeld moeilijk hebt. Het cijfer 1 betekent dat je van niemand steun of hulp krijgt. Het cijfer 10 staat voor jouw ideale steun. Dus iedereen die jij wil zou jou precies zo helpen en steunen zoals jij dat graag zou willen tot papa uit de gevangenis komt en daarna.</p> <p>Stel je eens voor hoe voor jou de ideale situatie eruit zou zien. Hoe ziet die 10 er bij jou uit?</p>
	<p><i>Alternatief: Hoe kunnen andere mensen er voor jou zijn/helpen nu papa in de gevangenis zit?</i></p> <p><i>Alternatief: Hoe zou je het allerliefst geholpen/ondersteund willen worden?</i></p> <p><i>Wat kan mama/familie/school/vrienden/sport doen om jou te helpen?</i></p> <p><i>Alternatief als ze niets verbeterd willen zien: wat gaat er nu goed? of: Hoe ziet het er nu uit als je geholpen wordt?</i></p>
	<p>Subtopics:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat: <i>aan welke hulp en steun zou je nu het meeste behoefte hebben?</i> <i>Wat is het belangrijkste voor jou?</i> <ul style="list-style-type: none"> o Informatieeel o Instrumenteel o Emotioneel - Wie: <i>van wie zou je deze steun willen ontvangen?</i> <ul style="list-style-type: none"> o Sociale contexten (thuis, school, sport, familie, buurt, geloof, lotgenoten etc - Waarom: <i>Waarom zou je merken dat het helpt?</i>

Informationeel (verwijst naar aanreiken informatie om door een stressvolle situatie te komen)
Aan welke informatie heb je behoefte?
Hoe zou je deze informatie het liefste ontvangen?
Hoe zou je graag willen dat dingen over de detentie van papa aan jou worden verteld?

Instrumenteel (Gaat over fysieke (bijv. vervoer), materiële (bijv. spullen, aftelkalender, koffer met spullen) en financiële (bijv. geld) steun zoals)
Wie zou je graag mee willen hebben naar de gevangenis?
(Wie zorgt dat je bij de gevangenis komt?)
Aan welke hulpmiddelen heb jij behoefte, die de periode dat je vader in de gevangenis zit en daarna, makkelijker zou maken?

Emotioneel (verwijst naar bieden van luisterend oor, empathie, geruststellen)
Stel je wordt emotioneel op school, hoe zou je willen dat mensen je helpen?
Stel je wordt thuis emotioneel, hoe zou je willen dat mensen je helpen?
Met wie je zou je er graag over willen praten?
Praat je wel eens met andere mensen over papa? Bijvoorbeeld met een juf, meester, oom, tante, of een vriendje of vriendinnetje?
Zou je er graag met andere mensen over willen praten? Of liever niet?

4	Topic Vormen van sociale steun
	We gaan terug naar de schaal. We hebben het nu over een 10 gehad. Maar welk cijfer zou je geven hoe het nu gaat? Waarom is het een ... en geen 0?
	<i>Alternatief: Word je nu ook wel eens geholpen?</i> <i>Zo ja; Wat doen mensen nu om jou te helpen?</i> <i>Zo nee; (passend reageren op eventuele emotie jongere)</i> <i>Verdriet; ik kan me voorstellen dat dat lastig voor je kan zijn. Zou je wel geholpen willen worden? Op welke momenten zou je graag geholpen willen worden?</i> <i>Weinig emotie; hoe lukt het je zelf om het vol te houden? -> doorvragen op zelfredzaamheid van jongere wanneer hier tijd voor is.</i>
	Subtopics: <ul style="list-style-type: none"> - Steunende personen - Wat <ul style="list-style-type: none"> o Informatieele steun o Instrumentele steun o Emotionele steun

Informatieele steun <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hoe worden dingen over de detentie van papa aan jou verteld?</i> - <i>Vind je de manier waarop dit gebeurt fijn?</i> - <i>Hoe ben je erachter gekomen dat papa in de gevangenis zit?</i> Instrumentele steun <ul style="list-style-type: none"> - <i>Wie gaat er met jou mee naar de gevangenis?</i> - <i>Wat voor spullen helpen je nu?</i> Emotionele steun <ul style="list-style-type: none"> - <i>Emoji's laten zien: welke van deze emoties voel jij wel eens omdat papa in de gevangenis zit?</i> - <i>Ben je wel eens verdrietig dat papa in de gevangenis zit? Zijn er mensen die je geruststellen als je je niet fijn voelt?</i> - <i>Ken je andere kinderen die een vader in de gevangenis hebben? Praat je wel eens daarover met hen?</i>

	<p>Afsluiting:</p> <p>Ik ben nu aan het einde gekomen van al mijn vragen. Bedankt dat je zo eerlijk bent geweest.</p> <p>Zijn er nog dingen die je graag wilt vertellen?</p> <p>Zouden we je nog mogen benaderen als we nog meer vragen hebben? Hoe kunnen we je dan bereiken?</p> <p>Heb jij verder nog vragen? (stoppen van audio-opname)</p> <p>Wat vond je van het gesprek?</p> <p>Nogmaals heel erg bedankt</p> <p>Waardebon overhandigen</p>
--	--

Bijlage VI: Codeboek

Alle subthema's zijn onderverdeeld in subcodes die bestaan uit vier categorieën: barrières, bevorderende factoren, huidige situatie en wensen en behoeften:

- **Belemmerende factoren (barrières):** dit zijn bestaande middelen, structuren, attitudes, of omstandigheden die de implementatie van de Gezinsbenadering bemoeilijken en/of vertragen. Dit gaat dus niet over individuele belemmeringen.
- **Bevorderende factoren:** dit zijn bestaande middelen, structuren, attitudes, of omstandigheden die de implementatie van de Gezinsbenadering ondersteunen. Dit gaat dus niet over individuele bevorderende factoren.
- **Huidige situatie:** geeft weer wat op dit moment de situatie is binnen de PI of het gezin
- **Wensen en behoeften:** omvat wat de participanten als ideale situatie zien en wat zij het liefst anders zien in vergelijking met de huidige situatie

Thema	Subthema	Code	Type	Omschrijving	Voorbeeld
Faciliteiten voor betekenisvol gezinscontact	Activiteiten	Activiteiten: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving van gezinsactiviteiten in detentie.	-
		Activiteiten: bevorderende factoren	Deductief		-
		Activiteiten: huidige situatie	Deductief		<i>“Ja, dat kan in de familiekamer, maar die heb je één keer in de maand...”</i>
	Andere/ongespecificeerde vorm van contact	Activiteiten: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Maar ik vind de vader-kinddag zoals vandaag is heel fijn en het voelt wel heel kort, maar ik ben sowieso dankbaar dat het kan, maar het zou gewoon fijn zijn als dat soort momenten iets vaker zijn. Het is nu een keer per kwartaal, dat is vier keer per jaar. Dat is eigenlijk veelte weinig”</i>
		Andere/ongespecificeerde vorm van contact: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over vormen van gezinscontact in detentie die niet onder te brengen zijn in de andere categorieën of over ongespecificeerde vormen van contact.	-
		Andere/ongespecificeerde vorm van contact: bevorderende factoren	Deductief		-

	Andere/ongespecificeerde vorm van contact: huidige situatie	Deductief		<i>"[naam vrijwilliger] had het volgens mij een keer over het voorleesproject, dat is ook weer om de zoveel tijd dus om de maand of om de twee maanden, en toevallig kregen wij drie dagen geleden een verassingsfilmpje over, het was echt heel kort, twee minuten."</i>
	Andere/ongespecificeerde vorm van contact: wensen en behoeften	Deductief		<i>"ja het zou natuurlijk fantastisch zijn als hij, als ze er gewoon uit kunnen op het moment dat een kind jarig is. Of uhm weet ik veel als ze een belangrijke voetbalwedstrijd hebben ofzo, ik noem maar wat hè."</i>
Beeldbellen	Beeldbellen: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over beeldbellen in detentie.	-
	Beeldbellen: bevorderende factoren	Deductief		-
	Beeldbellen: huidige situatie	Deductief		<i>"En kijk videobellen dat verschilt dus ook weer per afdeling, dat mag, waar mijn vriend nu zit dat mag dan een half uurtje per week"</i>
	Beeldbellen: wensen en behoeften	Deductief		<i>"Ik vind het fijner als ik vaker of dagelijks contact kan hebben met mijn gezin. Op dit moment is het maar één keer per week een half uur. Idealiter zou ik graag beeldbellen met mijn kinderen in een ruimte waarin ze niet zien dat ik in de gevangenis zit."</i>
Bellen	Bellen: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over bellen in detentie.	-
	Bellen: bevorderende factoren	Deductief		-
	Bellen: huidige situatie	Deductief		<i>"Nou ja, weet je wat heel fijn is dan van Zaanstad is dat zij een telefoon op cel hebben."</i>

	Bellen: wensen en behoeftes	Deductief		<i>"Het is wel een beetje een barrière dat ik niet, dat ik niet even alleen ben. Of dan wel gewoon niet even weet je, ja. Met een gezinsfunctionaris erbij en dan bellen met mijn kinderen, zou ik een stuk fijner vinden. Gek genoeg."</i>
Bezoek	Bezoek: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over bezoek in detentie.	-
	Bezoek: bevorderende factoren	Deductief		-
	Bezoek: huidige situatie	Deductief		<i>"Een hele lange rij eigenlijk, met aan twee kanten tafels. Gedetineerde zitten aan de binnenkant en de bezoekers zitten aan de buitenkant. Dus ze hebben wel twee gescheiden wegen zeg maar. Kind mag vader even knuffelen en mag vervolgens naar zijn eigen kant terug."</i>
	Bezoek: wensen en behoeften	Deductief		<i>"Ja kijk, ik weet niet of er onderscheid gemaakt kunnen worden met vaders zonder kinderen en vaders met kinderen hè? Want ze hebben meerdere bezoeksalen, nu gaat het per afdeling, maar misschien kunnen ze het wel sorteren op, hè, als iemand bezoek krijgt met kinderen."</i>
Kindvriendelijkheid ruimtes	Kindvriendelijkheid ruimtes: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over bezoek in detentie.	-
	Kindvriendelijkheid ruimtes: bevorderende factoren	Deductief		-
	Kindvriendelijkheid ruimtes: huidige situatie	Deductief		<i>"Ja ze hebben een speelgelegenheid binnen de reguliere bezoekszaal, inderdaad een krijtbord met wat duplo blokjes, even dat moment van bezoek kunnen vergeten of zo. Het is ook niet dat er totaal niet aan gedacht wordt."</i>

		Kindvriendelijkheid ruimtes: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Alle ruimtes in de gevangenis, zoals de bezoekersruimte, familiekamer en de ruimte waar de ouder-kind dagen plaatsvinden, zijn grauw, ik zou het fijn vinden als hier meer kleur is. Het zou fijn zijn als hier een warmere sfeer zou worden gecreëerd.”</i>
Informatievoorziening	Informatievoorziening voor gezinnen	Informatievoorziening: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de informatievoorziening aan vaders in detentie of gezinnen buiten detentie.	<i>“En ik kwam bijvoorbeeld in juni binnen, nou in de eerste 2 weken weet je niet dat dat speelt, dus de eerste keer vaderkinddag mag je wel meedoen, maar ja, daar wist ik nog niks van. Dus dat was me niet verteld.”</i>
		Informatievoorziening: bevorderende factoren	Deductief		-
		Informatievoorziening: huidige situatie	Deductief		<i>“nou echt nul, helemaal niks. Helemaal niks, ik wist niet eens wat ik op moest sturen, waar ik geld moet storten en hoe dat ging, wanneer invoer en uitvoer was, wanneer bezoek was, hoeveel mensen mochten komen. Het was echt allemaal heel onduidelijk.”</i>
		Informatievoorziening: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Nou ja ik had best eens met iemand willen zitten zeg maar van nou dit is de, zo gaat het in het werk, dit zijn de mogelijkheden uhm je kan met je kinderen beeldbellen, we hebben dus één keer in de zoveel maanden vader-kind dag, dat duurt zo veel uur. We kunnen ook nog dit voor je regelen. Ja ik had wel graag met iemand gezeten om gewoon te vertellen wat gaat er de komende tijd gebeuren.”</i>

Ketenpartners	Informatiedeling met ketenpartners	Informatiedeling met ketenpartners: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over het delen van informatie tussen gevangenen en ketenpartnerorganisaties.	<i>“Maar sommige organisaties die blijft heel erg op de stoel van, nou ja, met alleen met toestemming mogen delen.”</i>
		Informatiedeling met ketenpartners: bevorderende factoren	Deductief		<i>“Stopt daar dan nu ook de rol van de gemeente terwijl we zouden veel meer kunnen en ook willen doen.”</i>
		Informatiedeling met ketenpartners: huidige situatie	Deductief		<i>“En dat is natuurlijk meer denk ik, want als er geen risico's zijn en iedereen werkt mee, dan is er veel meer informatie te delen. Maar op het moment dat er dat het wel een beetje schuurt, dan gaan mensen al snel geen toestemming geven en dan mis je gewoon informatie. Waar we ook geen rekening mee kunnen houden. En dan kunnen we het alleen maar benoemen, maar je weet niet wat daar ja, je weet de reden niet.”</i>
		Informatiedeling met ketenpartners: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Dus denk ik betrek ons bij zulke projecten, want dat kan je ook, het kan je ook informatie opleveren.”</i>
	Rollen, taken & verantwoordelijkheden van ketenpartners	Rollen, taken & verantwoordelijkheden van ketenpartners: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de rolverdeling tussen gevangenen en ketenpartnerorganisaties.	<i>“Nou ja wat nu, je hebt heel erg die vijf leefgebieden he waar, nou zes en dat nieuwe is dan netwerk, en um wat ik heel erg ook begrijp van mijn collega's die echt, die praktisch ondersteuning dus doen, dat dat netwerk eigenlijk nog heel erg onderbelicht is en onderbenoemd.”</i>

	Rollen, taken & verantwoordelijkheden van ketenpartners: bevorderende factoren	Deductief		<i>“Maar ik denk dat we dat aldoende ook een beetje moeten gaan uitvogelen waar wij meerwaarde kunnen hebben. Maar wij staan er zeker heel erg open voor en zien ook wel enorme meerwaarde.”</i>
	Rollen, taken & verantwoordelijkheden van ketenpartners: huidige situatie	Deductief		<i>“Wij hebben dus als gemeente die nazorgrol he, en samen met reclassering dus DJI en gemeente moeten wij dat D&R-plan vormgeven.”</i>
	Rollen, taken & verantwoordelijkheden van ketenpartners: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Dus in een ideale wereld is er dan ook, wij noemen dat een klantmanager vanuit Amsterdam betrokken bij iedere Amsterdamse gedetineerde, die samen met DJI en reclassering gaat kijken van oke, hoe kunnen we zo goed mogelijk al tijdens detentie kijken dat iemand goed naar buiten komt.”</i>
Samenwerking met ketenpartners	Samenwerking met ketenpartners: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de samenwerking tussen gevangenen en ketenpartnerorganisaties.	<i>“Maar dat zijn met name die kleinere gemeentes. Is dat nou ja, er zit wel spanning bij hen op.”</i>
	Samenwerking met ketenpartners: bevorderende factoren	Deductief		<i>“Ik heb natuurlijk het meeste contact met [naam contactpersoon PI] gehad en daarin konden we de situaties gewoon heel goed doorspreken en afspraken maken. En ook hoe hun dat dan weer vertaalden natuurlijk naar de PI.”</i>

		Samenwerking met ketenpartners: huidige situatie	Deductief		<i>“Maar goed we zitten voor mijn gevoel soms ook nog heel erg aan het begin van die samenwerking he, we hebben pas net die wet straf en beschermen dat überhaupt casemanagers denken van o gemeente hey.”</i>
		Samenwerking met ketenpartners: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Maar wij worden bijvoorbeeld heel weinig gebruikt voor de traject gesprekken, terwijl wij zeggen, weet je, we zijn in huis, haal ons erbij. We willen meedenken.”</i>
Ondersteuning gezinnen buiten detentie	Ondersteuning gezinnen buiten detentie door PI	Ondersteuning gezinnen buiten detentie door PI: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over hoe gevangenen gezinnen buiten detentie al dan niet ondersteunen. Hierbij gaat het niet over vaders die in detentie verblijven.	-
		Ondersteuning gezinnen buiten detentie door PI: bevorderende factoren	Deductief		<i>“Dat is echt. Ook heel mooi, vond ik van, dat daarin toch ook een contactpersoon vanuit de PI voor moeder is. Dat is natuurlijk ook nieuw, want dat is, eigenlijk is daar nou ja, staat er altijd een muur van beton tussen. Dus dat was heel prettig van dat, dat contact met [naam contactpersoon PI] en moeder en dat we app contact hebben, groepsapps, we weten elkaar snel en een goed te vinden. Nou dat is echt heel bevorderlijk.”</i>
		Ondersteuning gezinnen buiten detentie door PI: huidige situatie	Deductief		<i>“Er moet natuurlijk heel veel gebeuren bij iemand als hij in de gevangenis zit want ja je hebt weet ik veel, er komen heel veel andere dingen bij kijken. Ja dat hebben we echt allemaal zelf moeten uitvinden. We kregen geen hulp van de gevangenis.”</i>

	Ondersteuning gezinnen buiten detentie door PI: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Door ook bijvoorbeeld uhm gelijk de vader te laten zien om ook die angst weg te nemen maar ja we zaten ook in eindje corona tijd, dat moet ik ook nog wel erbij zeggen. Dus in het begin konden we hem helemaal niet zien. Ik denk dat we het eerste, het heeft wel maanden geduurd voordat we hem voor het eerst zagen. Dus dat was wel heel moeilijk. Ja ik denk zeker dat de gevangenis daar een rol in kan spelen.”</i>
Ondersteuning gezinnen buiten detentie niet door PI	Ondersteuning gezinnen buiten detentie niet door PI: barrières	Inductief	De participant geeft een beschrijving over hoe externe organisaties/ketenpartners gezinnen buiten detentie al dan niet ondersteunen. Hierbij gaat het niet over vaders die in detentie verblijven.	<i>“Dus er is bijna niks zeg maar ja voor de situatie voor degene die zich wel bedreigd voelen eigenlijk, maar niet daadwerkelijk het slachtoffer zijn of de partner of de kinderen.”</i>
	Ondersteuning gezinnen buiten detentie niet door PI: bevorderende factoren	Inductief		-
	Ondersteuning gezinnen buiten detentie niet door PI: huidige situatie	Inductief		<i>“Ja kijk, wij hebben zelf ondersteuning, dus op het moment dat we wisten dat [naam vader] uiteindelijk toch naar binnen moest nadat zijn rechtszaak was afgelopen hebben wij zelf iemand ingeschakeld die ons daarbij begeleidde, en die begeleidt ons nog. En dat is voor ons eigenlijk heel erg belangrijk geweest.”</i>

		Ondersteuning gezinnen buiten detentie niet door PI: wensen en behoeften	Inductief		<i>“En zij, zij stelde me dan ook gerust dat alles wel goed zat en dat soort dingen allemaal en voor de rest, ja. Dat is fijn en dat heeft me denk ik ook wel geholpen dat ik dat ik eigenlijk vrij snel eigenlijk binnen een week wel denk ik eraan gewend ben geraakt.”</i>
Ondersteuningsaanbod voor vaders	D&R momenten voor vaders	D&R momenten voor vaders: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving van D&R momenten (detentie en re-integratie) voor vaders in detentie. Deze code omvat alle gesprekken die worden gevoerd in het kader van de detentie en re-integratie van vaders.	<i>“Er is nu een vragenlijst voor de trajectgesprekken. Die had ik opgezocht om naar jou te sturen. Dus, ik voor de grap ook een beetje aan een paar casemanagers gevraagd: heb je die lijst voor mij? Niemand..”</i>
		D&R momenten voor vaders: bevorderende factoren	Deductief		-
		D&R momenten voor vaders: huidige situatie	Deductief		<i>“Want zoals bijvoorbeeld nu is ingericht, moet voor elk MDO, moet elke functionaris reflecteren over hoe het gaat met de gedetineerde.. Dus er wordt aan de mentor gevraagd, hoe gaat het met de gedetineerde en er wordt aan de casemanager gevraagd hoe gaat het met de gedetineerde. Maar nergens wordt aan de man zelf gevraagd.”</i>
		D&R momenten voor vaders: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Je zou een soort van moreel beraad voor vaders kunnen hebben ja. Voor de vaders onderling.”</i>

Selectieprocedures en voorwaarden	Selectieprocedures en voorwaarden: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving van de selectiecriteria en voorwaarden waaraan moet worden voldaan voor onderdelen van de Gezinsbenadering.	<i>"Allergrootste knelpunt. Moeilijke vraag, ja nou ja, dat zit hem, denk ik wel van, kan je beide ouders hiervoor motiveren, dat is denk ik wel gewoon een belangrijk knelpunt."</i>
	Selectieprocedures en voorwaarden: bevorderende factoren	Deductief		-
	Selectieprocedures en voorwaarden: huidige situatie	Deductief		<i>"Als moeder nou niet mee wil werken, ja dan houdt het gewoon op.. Klaar, ik bedoel ja, je kan hoog of laag springen, maar ja.. tenminste, dat is hoe wij er nu over denken hè."</i>
Trainingen voor vaders	Selectieprocedures en voorwaarden: wensen en behoeften	Deductief		<i>"Ja, is wel mijn ideaal dat alle vaders die hier zouden verblijven, de mogelijkheid hebben om tijdens detentie ook echt bezig te zijn met hun vaderschap en beschikbaar te zijn voor hun kinderen, zo goed mogelijk... Dus dan maak ik het iets... Hè, dat alle vaders daar wel mee bezig zijn."</i>
	Trainingen voor vaders: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving van de trainingen/cursussen voor vaders in detentie.	-
	Trainingen voor vaders: bevorderende factoren	Deductief		-
	Trainingen voor vaders: huidige situatie	Deductief		<i>"Nou, ja, 'mijn kind en ik' staat bij ons wel, dus dat hebben bijna alle vaders die nu meedoen ook al gedaan. Ik denk dat 'mijn kind en ik' wel heel veel doet, en gewoon überhaupt een stukje bewustwording."</i>

		Trainingen voor vaders: wensen en behoeften	Deductief		<i>"En dat ze ook hier wat cursussen kunnen volgen om ook gewoon hun kennisniveau en taal gewoon op peil te houden."</i>
	Vadervleugel	Vadervleugel: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving van de vadervleugel in detentie. De vadervleugel is een afdeling waar deelnemers van de Gezinsbenadering worden geplaatst.	-
		Vadervleugel: bevorderende factoren	Deductief		-
		Vadervleugel: huidige situatie	Deductief		<i>"Ja, dat ze ook want ik zat een keertje in Leeuwarden. Toen hadden ze ook een speciale afdeling ervoor dat je kon lezen voor dat ze gingen slapen dat was met beeldbellen en zo weet je op je eigen cel gewoon. Maar hier zie ik dat niet. Hier gebeurt dat niet."</i>
		Vadervleugel: wensen en behoeften	Deductief		<i>"Verder zou ik het mooi vinden als de gevangenis een vadervleugel zou implementeren."</i>
Organisatie & Management	Communicatie (intern & extern)	Communicatie (intern & extern): barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de communicatie binnen en buiten de gevangenis in relatie tot de Gezinsbenadering. Dit gaat om zowel interne (personeel onderling) als om externe (tussen gevangenis en ketenpartners) communicatie.	-
		Communicatie (intern & extern): bevorderende factoren	Deductief		-

	Communicatie (intern & extern): huidige situatie	Deductief		<i>“Steeds zoveel mogelijk collega's daarin mee te nemen. En daar ook, hè... dat proberen we ook wel over te communiceren hè, dus in onze nieuwsbrief en in onze eh... Het is gewoon het communiceren over wat we aan het doen zijn en waar we tegenaan lopen en wat we organiseren, en citaten van kinderen in die nieuwsbrief te zetten.”</i>
	Communicatie (intern & extern): wensen en behoeften	Deductief		<i>“Ja dat, ik denk het dat is zo soms zo jammer, want daardoor lopen dingen wel eens mis terwijl het fantastische projecten zijn, dus ik denk dat het breed communiceren, draagvlak vinden, dat is heel belangrijk is.”</i>
Financiën	Financiën: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de financiën of personele bezetting in relatie tot de Gezinsbenadering.	<i>“Dus even rustig anderhalf uur zitten met zo iemand is eigenlijk niet te doen. Is in theorie wel, maar nu in de praktijk met personeelstekort niet..”</i>
	Financiën: bevorderende factoren	Deductief		-
	Financiën: huidige situatie	Deductief		<i>“Wat we in ieder geval gaan onderzoeken en dat je de resultaten uit die pilot eh... en ook van hoe arbeidsintensief is dat dan hè? En hoe haken mensen daar nou daadwerkelijk op aan hè? En kijk: stel dat het te arbeidsintensief en dus zeg maar te duur is om dat voor iedereen op die manier zo intensief te doen, dan zou ik wel heel erg willen gaan kijken van: nou, kunnen wij andere organisaties naar binnen halen die dat deel gaan doen bijvoorbeeld hè.”</i>

	Financiën: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Terwijl je eigenlijk... Kijk, als je het goed wilt doen, maar alle Pl’s zijn daar wel over in opbouw. Het gaat natuurlijk ook over geld. Heb je per 300 gedetineerden één gezinsfunctionaris.. Dat is een gezonde. Het zou betekenen dat wij hier 4 fulltimers kunnen aannemen.”</i>
Gezinsbenadering in Huis van Bewaring	Gezinsbenadering in Huis van Bewaring: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de Gezinsbenadering in het Huis van Bewaring (HvB).	<i>“Absoluut, absoluut... Dat is natuurlijk ook wat de advocaten vaak voeden. Weet je wel. Ik praat je hier wel uit, het is maar een tijdje.. Je bent hier over twee weken weg... Terwijl bij wijze van spreken.. Ja ik weet niet hoor.”</i>
	Gezinsbenadering in Huis van Bewaring: bevorderende factoren	Deductief		-
	Gezinsbenadering in Huis van Bewaring: huidige situatie	Deductief		<i>“Nou ja, dat hele Huis van Bewaring gebeuren hebben we natuurlijk vanmorgen al even over gehad. Dat is eigenlijk wel iets waar wij nu mee worstelen.”</i>
	Gezinsbenadering in Huis van Bewaring: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Maar ik denk dat er eigenlijk voor Huis van Bewaring een heel iets nieuws voor ontwikkeld zou moeten worden. Wat veel meer gaat over informeren van gezinnen.. Dat gesprek dat papa in gesprek gaat met zijn kinderen.”</i>

Landelijk beleid, taken/verantwoordelijkheden van DJI	Landelijk beleid, taken/verantwoordelijkheden van DJI: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de landelijk bepaalde taken en verantwoordelijkheden van DJI.	<i>“Het is wel, DJI is wel van oudsher, heb ik gezien de afgelopen maanden.. Dat is ook nu nog wel... Heel erg naar binnen gericht. Ja, en ook wel... Echt directie ook nog wel.. wat ouderwetse standpunten van hè? Op het moment dat einddatum detentie, dan is niet meer ons probleem.”</i>
	Landelijk beleid, taken/verantwoordelijkheden van DJI: bevorderende factoren	Deductief		-
	Landelijk beleid, taken/verantwoordelijkheden van DJI: huidige situatie	Deductief		<i>“Maar ik vind het, ja, weet je, in sommige circulaires die dan vanuit het hoofdkantoor komen, dat is dan paniekvoetbal omdat er dan ergens iets is fout gegaan met beeldbellen.”</i>
	Landelijk beleid, taken/verantwoordelijkheden van DJI: wensen en behoeften	Deductief		<i>“En dat vond ik heel prettig aan Nieuwegein, helaas zitten we daar niet meer we zitten nu hier. Dus we moeten nu dealen met Zaanstad, maar ook dat zou dus eigenlijk landelijk moeten gaan worden. Want waarom heb je daar wel 1x per maand, en hier 1x in de drie maanden? Dus dat is wel een dingetje, dat ik denk trek dat dan recht, dat je overal weet waar papa ook terecht komt, dat die structuur erin blijft zitten.”</i>
Lokaal beleid & borging	Lokaal beleid & borging (incl. D&R plan, veiligheid): barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over het lokale beleid en over borging van de Gezinsbenadering. Hierbij gaat het ook om lokale overwegingen rondom veiligheid.	<i>“Maar ik merk dat we eigenlijk al bijna te hard gaan om iedereen... ja aan boord houden.”</i>

		Lokaal beleid & borging (incl. D&R plan, veiligheid): bevorderende factoren	Deductief		<i>“Nou, sowieso voor team veiligheid vind ik het belangrijk om onderdeel te zijn van die groep omdat de harde buitenkant van veiligheid wordt weggehaald.”</i>
		Lokaal beleid & borging (incl. D&R plan, veiligheid): huidige situatie	Deductief		<i>“Nee, daar denken we niet over na. Om het even heel plat... Ik doe dat misschien een keer onder de douche of op de fiets, maar er is geen strategie. Er is geen beleid, er is geen visie.”</i>
		Lokaal beleid & borging (incl. D&R plan, veiligheid): wensen en behoeften	Deductief		<i>“We willen graag uitdragen dat Zaanstad kindvriendelijk is, daarvoor is die werkgroep ingericht, maar dan moeten we het ook daadwerkelijk uitdragen. En niet alleen degenen die onderdeel zijn van de werkgroep, maar echt allemaal. En het begint ook bij de plaatsvervangers en andere. Dus ja betrokkenheid, zichtbaarheid.”</i>
Personeel	Gedrag en bejegening doelgroep door intern personeel	Gedrag en bejegening doelgroep door intern personeel: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over hoe het interne personeel omgaat met vaders in detentie en bezoekende moeders/verzorgers en kinderen.	<i>“En de bewakers zijn niet onderlegd met kinderen, ze zijn heel erg gefocust op de gedetineerde. Daar begint het proces al dat ik denk, dit is niet voor een kind om in deze omgeving binnen te komen.”</i>
		Gedrag en bejegening doelgroep door intern personeel: bevorderende factoren	Deductief		-

	Gedrag en bejegening doelgroep door intern personeel: huidige situatie	Deductief		<i>“En nogmaals, het is echt afhankelijk van de bewaker, er zitten er ook tussen waarbij ik in mijn handen knijp dat jij hier nu zit, er zitten ook een aantal en dan loop ik binnen en dan komt het kippenvel op mijn nek dat ik denk gadver jammer dat jij niet thuis bent vandaag.”</i>
	Gedrag en bejegening doelgroep door intern personeel: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Ja, ik denk wel dat daar gewoon aandacht voor moet worden gegeven dat zij ook misschien ook een soort training krijgen van hè het leven van een kind ligt al overhoop. Hè, en ik snap dat er regels zijn. Maar dat ze zich ook kunnen verplaatsen in een kind.”</i>
Kennis, vaardigheden en attitude van intern personeel	Kennis, vaardigheden en attitude van intern personeel: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de kennis, vaardigheden en attitudes van het interne personeel ten aanzien van de Gezinsbenadering.	<i>“Een aantal collega's vinden het heel spannend wat we allemaal aan het doen zijn. Dit bedoel ik helemaal niet negatief. En ja, dan worden er natuurlijk ook weer dingen geroepen als ‘dan had die dat eerder moeten bedenken hè’ ‘Had hij dat niet moeten doen hè?’ ‘Waarom is dat ons probleem?’ Nou ja, dit soort dingen.”</i>
	Kennis, vaardigheden en attitude van intern personeel: bevorderende factoren	Deductief		<i>“Nou ja, ik hoop dat er heel veel, [naam contactpersoon PI]’s zijn van die, die heeft natuurlijk een hele actieve, ja eigenlijk vooruitstrevende rol, hè, die pakt daarin echt.”</i>

	Kennis, vaardigheden en attitude van intern personeel: huidige situatie	Deductief		<i>“Ja, het nadeel van iets als gezinsbenadering of wat je ook bedenkt, is dat er heel gauw gedacht wordt in een organisatie van: nou, we hebben een gezinsfunctionaris. Dat merk ik nu ook... weet je.. Alles wat er ook maar iets met kinderen of vaders.. Hoppa, daar hebben we iemand voor. Dus daar hoeven we ons niet mee bezig te houden. En daar zouden we natuurlijk vanaf moeten.”</i>
	Kennis, vaardigheden en attitude van intern personeel: wensen en behoeften	Deductief		<i>“Mijn stip op de horizon is wel dat alle casemanagers uiteindelijk gezinsplannen kunnen maken en dat er altijd wordt doorgevraagd en het altijd onderwerp van gesprek is.”</i>
Rollen & taken van intern personeel	Rollen & taken van intern personeel: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende functiegroepen binnen de gevangenis.	<i>“En die casemanagers ook weet je, die zijn ook altijd laat met indienen enzo papieren. Ja, weet je? Dat is ook allemaal laks, ook hier hoor qua casemanager enzo.”</i>
	Rollen & taken van intern personeel: bevorderende factoren	Deductief		<i>“Maar heb toevallig donderdag een D&R dag. Dit doen we twee keer per jaar.. Tenminste, ik heb dat ingevoerd. Dit is de tweede keer dat we het doen.”</i>
	Rollen & taken van intern personeel: huidige situatie	Deductief		<i>“En dan kunnen casemanager niet alles, maar we hebben ook nog een selectiefunctionaris.”</i>

		Rollen & taken van intern personeel: wensen en behoeften	Deductief		<i>“En in mijn ideale wereld is op gegeven moment de herstelconsulent en een [naam gezinsfunctionaris] als gezinsfunctionaris of wie dan ook in die rol is op dat moment gaan veel meer naar een soort coördinerende, overstijgende rol, coachende rol uitleggen. En gaan de casemanagers uiteindelijk dit echt als normale onderdeel van hun werk zien.”</i>
Registratie & intake	Registratie & intake	Registratie & intake: barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over de registraties en intake in relatie tot de Gezinsbenadering.	-
		Registratie & intake: bevorderende factoren	Deductief		<i>“We hebben de mentoren wel bij de intakes met vaders gehad en dat had..., zie je ook wel, dat daar al iets hè? Dat de vader zich dan wat kwetsbaarder opstelt, dat daar ook tranen komen.. Ja, dat doet natuurlijk ook iets met zo'n mentor... Die is zelf ook vader of opa.”</i>
		Registratie & intake: huidige situatie	Deductief		<i>“We doen intake met de vaders, en dan, als de moeder mee wil werken, nodig we de moeder uit voor een gesprek, eventueel met kinderen. Dan mogen ze zelf kiezen of ze de kinderen wel of niet meenemen.. Met de vader erbij, dus een gezinsgesprek. En wat ik heel bewust ben gaan doen, is dat als we zo zitten, echt aan een moeder vragen van hoe is het met jou? en hoe gaat het met jullie thuis? Nou, altijd tranen. Achteraf heel veel van wat fijn dit en wat goed dit... Er nooit iemand aan mij gevraagd hoe het met mij gaat. Alles draait om hem... Ja dat dat doet heel veel.”</i>

		Registratie & Intake: wensen en behoeften	Deductief		<i>"Ik zou me toch kunnen voorstellen dat zo'n gesprek als we nu hebben met het maken van het gezinsplan. Ja.. Dat dat gewoon een hele mooie start is aan het begin van detentie. Eigenlijk al een soort standaard om de moeder van de kinderen uit te nodigen, en dan... En nu ga ik helemaal gek doen, maar misschien nog niet eens alleen de moeder van de kinderen, maar ook de moeder van de gedetineerden bijvoorbeeld. Hè, om gewoon het plaatje helder te krijgen, ja."</i>
Verlof	Verlof	Verlof: Barrières	Deductief	De participant geeft een beschrijving over het verlof in relatie tot de Gezinsbenadering.	<i>"En het is nu zo volgens mij dat je na zoveel tijd dat je vast hebt gezeten dat je dan een keer per maand naar buiten kan, en dan gaat er eerst met de aanvraag 13 weken overheen. Dat is echt bizar. Je mag het maar een keer aanvragen voor de eerste keer, en daarna pas als je bent geweest mag je dus opnieuw voor de volgende keer. Dan ben je dan weer 13 weken verder terwijl je dan eigenlijk verlof mist omdat er dan nog niks besloten is."</i>
		Verlof: Bevorderende factoren	Deductief		-
		Verlof: Huidige situatie	Deductief		<i>"Weet je op een gegeven moment moet je maanden wachten om zo'n datum te krijgen en dan opeens is hij er en dan moet je maar iets bedenken. Je kan het niet plannen zeg maar."</i>

Verlof: Wensen en behoeften

Deductief

“Nou ja ik merk wel op een verjaardag ofzo dan vinden ze het natuurlijk wel heel erg dat hun vader er niet is. Dus uhm nou ja dat het gelinkt is aan een speciale gebeurtenis van de kinderen of iets.”
